

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: O. Kuijk, Brantwijk 76, Amstelveen

Opgericht 1 januari 1881

1963

VAN DE VOORZITTER

WEER IS HET ogenblik gekomen om een terugblik te werpen op de activiteiten in een juist beëindigd jaar en om aandacht te besteden aan hetgeen verwacht mag worden van 1963.

Wat het eerste betreft moge dankbaar worden gememoreerd, dat verschillende zaken tot tevredenheid konden worden afgewikkeld en dat andere hoopgevend voor de toekomst op stapel zijn gezet.

Het contact, tot stand gebracht met de Nederlandse Consumentenbond, heeft de gelegenheid geopend een zeer groot aantal belanghebbenden met klem van redenen duidelijk te maken waarom bepaalde geneesmiddelen en -methoden moeten worden aangemerkt als strijdig met de volksgezondheid.

Een viertal bestuursleden zag zich tot zijn spijt genoodzaakt hun functie ter beschikking te stellen, deels met het oog op de bereikte leeftijd, ten dele wegens te drukke ambtsbezigheden. De verdiensten van elk dezer in dit overzichtje nader te belichten kan achterwege blijven, daar in de kolommen van ons Maandblad uitvoerig zal worden ingegaan op wat ieder alzo voor de vereniging heeft betekend. Wel moet een algemeen woord van oprechte dank te dezer plaatse worden uitgesproken.

Wat betreft de verwachtingen voor het komende jaar moge de hoop worden geuit er in te slagen voor de opengevallen plaatsen binnen niet al te lange tijd alleszins bevoegde opvolgers aan te kunnen trekken. In dit opzicht stemt het reeds tot voldoening hierbij een eerste succes te hebben geboekt.

*Synodale studiecommissie ingesteld***HERVORMD ONDERZOEK
NAAR „GENEZERS”**

HET MODERAMEN van de generale synode van de Nederlandse Hervormde Kerk heeft een commissie ingesteld ter bestudering van het vraagstuk van de paranormale geneeswijze.

Het is de bedoeling dat deze commissie, die onder auspiciën zal werken van de Hervormde raad voor kerk en ziekenzorg, een geschrift zal samenstellen dat ter voorlichting van de gemeenten zal kunnen dienen. Het geschrift kan wellicht ook voor breder kring van nut zijn.

MOEILIJKE TAAK

ALS BESTRIJDERS van de kwakzalverij juichen wij dit belangrijke initiatief van het grote kerkgenootschap van harte toe!

objectief uitgevoerd — naar bestaan en waarde van de paranormale geneeswijze heeft immer de steun van de vereniging tegen de Kwakzalverij. Zij meent immers dat het hier om een vitale, maatschappelijke kwestie gaat:

bestaat er, naast de erkende, bona fide wetenschappelijke methode, nog een andere uitoefening van de geneeskunde, die zo verantwoord is dat zij de medemens mag worden aanbevolen?

De magnetiseurs, de kruidendokters, de iriskijkers en de saunalogen — om enkele groepen onbevoegde beoefenaars van de geneeskunst te noemen — menen van wel. Velen hunner werpen zich met ware naastenliefde en te goe-

vervolg op pag 4

In 1963 zal een zéér belangrijke kwestie officieel aan de orde komen: de „Werkgroep ter bestudering van het vraagstuk der paranormale geneeskunst” heeft haar studie over dit onderwerp klaarblijkelijk beëindigd en een rapport hierover ingediend. Verwacht mag worden, dat dit punt dus binnen afzienbare tijd ter discussie zal komen in de Tweede Kamer van de Staten-Generaal. Het betreft hier een facet, dat van fundamenteel belang is voor de toekomst van de volksgezondheid in ons land. Gezien dit feit rust op de leden van onze Volksvertegenwoordiging de zware plicht bij de discussies zowel als bij de uiteindelijke stemming slechts het belang van de volksgezondheid te laten wegen en elke politieke-, juridische- of gevoelsoverweging hieraan ondergeschikt te doen zijn. Bij

vroegere — zijdelingse — besprekingen over dit punt in 's Lands Vergaderzaal is overduidelijk gebleken, dat voor velen van de uitverkorenen een dergelijk stellingnemen wel uiterst moeilijk zal vallen.

Hun zij nadrukkelijk aanbevelen met verstand kennis te nemen van de inhoud van het hoofd-artikeltje: „BONA FIDE”, voorkomend in het nummer van december 1962 van ons Maandblad, alsmede van het artikeltje van mijn hand in het nummer van maart 1962: „PLACEBO”.

Als onderdeel van de beste wensen voor het jaar 1963 wenst de Vereniging tegen de Kwakzalverij hen allen de sterkte tot het voeren van een werkelijk wijs beleid in dezen.

A. P. N. DE GROOT

REM OP BIOSCOOPRECLAME

„Radio Veronica” is voorzichtig met aanprijzing geneesmiddelen

DE BOND VAN bioscoopreclame-exploitanten heeft zich bereid verklaard in voorkomende gevallen eerst vooraf overleg te plegen met de keuringsraad Openlijke Aanprijzing Geneesmiddelen en Geneeswijzen alvorens reclameplaatjes te laten projecteren voor een produkt dat onder de competentie van de KOAGG valt.

Dit is een belangrijk succes voor deze keuringsraad, die in nauw overleg met het Nederlandse advertentiewezen praeventief toezicht beoogt uit te oefenen op aanprijzingen van verpakte geneesmiddelen en van geneeswijzen in de pers.

Ter bestrijding van onverantwoordelijke of zelfs misleidende aanprijzing op het medisch terrein is van groot nut, dat niet alleen de reeds aangesloten organisaties van dagblad en periodiekenreclame de aangeboden advertenties voorleggen aan het oordeel van de KOAGG — waarin o.a. medici, pharmaceuten en tandheekkundigen zitting hebben — maar dat ook andere voorlichtingsmedia zich iets aan het KOAGG-stempel gelegen laten liggen.

Daarom is het verheugend dat thans ook de directie van Radio Veronica heeft toegezegd geen reclame voor verpakte geneesmiddelen uit te zenden zonder dat de KOAGG daaraan een goedkeuring heeft gehecht.

Het is niet bekend, hoe men ten dezen staat ten aanzien van verpakte geneesmiddelen, die wel tot de cosmetica (tandpasta) worden gerekend.

Over het verschijnsel van medische en farmaceutische reclame in reclamefilms heeft de KOAGG contact opgenomen met de centrale commissie voor filmkeuring.

Afgewezen advertenties

IN ZIJN JAAROVERZICHT van 1961 deelt de Keuringsraad KOAGG mee, dat reclameboodschappen werden afgewezen voor een verpakt geneesmiddel, dat als een der werkzame bestanddelen Resorcine bevatte. De KOAGG had ernstige bezwaren tegen deze stof bij ongecontroleerd gebruik.

Geneesmiddelen en behandelingsmethoden (door middel van een zwakstroomapparaat) ter bestrijding van het bedplassen dienen slechts bij artsen te worden aangeprezen. Bij deze afwijking is zeer vaak sprake van een psychische oorzaak en daarom dient

voor overigens wellicht bruikbare behandelingsmethoden slechts bij artsen propaganda te worden gemaakt, vindt het KOAGG.

Op advies van zijn deskundigen heeft de KOAGG de openlijke aanprijzing afgewezen van „aerosolen” (vernevelaars) voor de behandeling van aandoeningen der luchtwegen. De toestellen mogen slechts op voorschrift van een arts worden gebruikt, adviseert de raad.

Omdat gebruik van geneesmiddelen in de uitwendige gehoorgang uitsluitend door of op voorschrift van een arts dient plaats te vinden, heeft de raad afwijzend beschikt op een aanvraag om toestemming tot openlijke aanprijzing van een preparaat tegen oorvuil. Ook wees de raad oorre-

clame voor een middel tegen oorpijn en ooraandoeningen af.

Een aanvraag voor een advertentie van een pijnstillend waarvan een der werkzame bestanddelen de tranquillizer chloormezanon vormde werd prompt afgewezen.

NA BESTUDERING van een deskundigenrapport oordeelde de raad evenzeer negatief over het adverteren van middelen gericht tegen de z.g. klachten bij de tanddoorbraak van het melkgebijt. Dit gold in het bijzonder voor een zodanig geneesmiddel dat in de vorm van kleine kogeltjes werd geleverd. De KOAGG zag hier duidelijk een gevaar voor verslikking en verstikking van de luchtwegen door deze harde kogeltjes.

Veilig gevoel

OOK DE RECLAME voor een boek werd door de KOAGG geweerd. Oppervlakkig beschouwd betrof het hier een wetenschappelijke verhandeling over kanker en een bepaalde wijze van bestrijding daarvan. Maar in feite was het een openlijke aanprijzing bij leken van een „bestrijdingsmethode”.

Een advertentie voor een hoestmiddel dat het bestanddeel bromoform bevatte kreeg al evenmin het fiat van de KOAGG.

In overleg met de Nederlandse vereniging voor suikerzieken werd een standaardformulering vastgesteld voor die gevallen, waarin een fabrikant van een bepaald geneesmiddel wil aangeven, dat genoemde vereniging het gebruik van het betrokken geneesmiddel geschikt heeft verklaard voor gebruik door suikerzieken, maar alleen op medisch voorschrift.

Bureau Vereniging

HET BUREAU van de Vereniging tegen Kwakzalverij is gevestigd ten huize van de directeur, de heer D. H. van den Bosch, „Groot Schuttershoef”, Arnhemseweg 10, Leusden post Amersfoort.

Aan dit bureau zijn alle inlichtingen omtrent de vereniging en de kwakzalverijbestrijding verkrijgbaar.

Directeur Van den Bosch is gaarne bereid verzoeken tot het houden van lezingen over de kwakzalverij te behandelen.

GELD, geld, geld

GELD IS NODIG voor de kwakzalverijbestrijding. Geld voor het maandblad. Geld voor de knipseldienst. Geld voor een archief, voor correspondentie, voor het opsporen van gevallen van kwakzalverij, voor vergaderingen met autoriteiten

Het geld dat u betaalt voor het lidmaatschap van onze vereniging wordt goed besteed. Wilt U de contributie storten op de gironummers 32237 en K 1672 (van de Amsterdamse gemeentegiro) ten name van de Penningmeester van de Vereniging tegen de kwakzalverij?

De contributie bedraagt f 7,50 per jaar.

Studenten, verpleegsters, kraamverzorgsters, arts-, tandarts- en apothekersassistenten betalen f 2,50 per jaar.

„Dit proza zal menige goedgebouwde stakker het leven kosten”

Nogmaals: DE KRUIDENDOKTER

VELE LEDEN van onze vereniging deden ons de folders toekomen, die in vele plaatsen van ons land worden verspreid door het Nederlands Instituut voor Phyto-Therapeutisch Onderzoek”, Levithorna uit Apeldoorn.

Wij hebben in het november-nummer van dit orgaan reeds gewezen op de grote gevaren die verbonden zijn aan het opvolgen van deze aanprijzing van kwakzalvermiddeltjes.

Half december wijdde ook Dagboekenier van Het Parool zijn rubriek grotendeels aan dit schandelijke pamflet. Wij zijn hem dankbaar voor dit kernachtig betoog, dat naar wij hopen in brede kring een tegengif vormt op de levensgevaarlijke aanwijzingen van de Apeldoornse wonderdokter.

Wij laten Dagboekeniers krachtig pleidooi-voor-het-leven hieronder in extenso volgen:

DE KWAKZALVER „HIJ KNOEIT MAAR RAAK” zegt Dagboekenier

APELDOORN blijkt nog steeds het Mekka van de kwakzalverij te zijn. Ditmaal heet het „Nederlands Instituut voor Phyto-Therapeutisch Onderzoek”, Levithorna, Apeldoorn, „natuurgeneeskundige sedert 1926”.

Ja ja.

Dit „instituut” met zijn nonsens-naam, die is bedacht om de kleine burgerman te strikken, verspreidt thans in Amsterdam een proza, dat ongetwijfeld menige goedgebouwde stakker in deze stad het leven zal kosten.

Citeren uit dit brutale stuk markt-schreeuwrij is schier onbegonnen werk, zóveel gevaarlijke onzin staat er in.

Toch enkele voorbeelden:

„No. 3. Blaas. Prijs f 11.50. Pijn bij het urineren. Blaasontsteking. Schrijnen. Moeilijk urineren.”

Iedere arts weet, dat iemand met deze verschijnselen tal van ziekten kan hebben, waaronder ook zeer ernstige. Maar onze „natuurgeneeskundige” bekommert zich daar niet om. Die stuurt eerst zijn gedrukte leugens, vervolgens zijn kruiden — en ten slotte vangt hij zijn f 11.50. Of de stumper die dat bedrag van zijn bekrompen inkomen afzonderde, ondertussen te laat naar de dokter gaat en daardoor overlijdt, zal de „natuurgeneeskundige” een zorg zijn.

Hij knoeit maar raak. Aan „chronische verstopping” (kan eveneens een

symptoom zijn van een zeer ernstige ziekte; „hoge bloeddruk”, „lever” (hier wordt maar eventjes of het niks is vermeld: „leverzwellings”, en vervolgens ook nog... „leververstopping, lever-verschrompeling”), „nieren” — en natuurlijk ontbreken de attesten van leken niet, die eerst bij zichzelf hebben vastgesteld welke kwaal zij hebben en vervolgens bij zichzelf hebben geconstateerd, dat die kwaal door de kruiden is genezen!

„Als regel is een kuur van ongeveer 3 maanden voldoende. Bij verouderde gevallen kan het wel langer duren, soms wel 5 à 6 maanden...”

Strafregister

HET IS BEPAALD niet voor het eerst, dat uit Apeldoorn dergelijke geluiden komen.

Op 1 en 11 februari 1954 stelde ik al de heer L. uit die stad aan de kaak, die zichzelf toen adverteerde met „25 jaar Natuurgeneeskunde”. Hij had het toen over „Natuurgeneeskunde met Complex-Homoeopatische middelen.”

Op 30 september 1955 berichtte onze krant, dat de Apeldoornse 52-jarige „kruidendokter” H. K. L. door de kantonrechter in Apeldoorn tot een maand hechtenis was veroordeeld (eis twee maanden), omdat hij zich niet voor het eerst aan onbevoegde uitoefening der geneeskunde had schuldig gemaakt. Zijn patiënte, die huidkanker had, was overleden. Dit zou waarschijnlijk niet

zijn gebeurd, indien zij tijdig hulp van een arts zou hebben ingeroepen...

OP 13 JANUARI 1956 kwam ik in het Dagboek op deze zaak terug. De heer H. K. L. was toen in hoger beroep gegaan bij de rechtbank in Zutphen, die hem, nadat was gebleken, dat zijn jaarinkomen f 134.000 was, f 1000 boete toebedeelde.

OP 11 JUNI 1956 berichtte ik over de heer L., dat een lezeres hem een flesje schoon water had gezonden, dat zij met thee de kleur van urine had gegeven. Prompt zond de man haar „voor haar geval genezende medicijnen”.

OP 24 APRIL 1958 verscheen de Apeldoornse kwakzalver H. K. L. wéér eens in onze nieuwskolommen. Wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde luidde de eis twee maanden hechtenis, waarvan een maand voorwaardelijk, proeftijd twee jaar, en f 13.000 boete subs. dertienmaal veertien dagen hechtenis. Hij kreeg vijftienmaal een week voorwaardelijk (voor vijftien overtredingen) met een proeftijd van twee jaar en f 7500 boete subs. hechtenisstraffen.

Tallose malen waarschuwde het Dagboek verder tegen kwakzalvers, o.a. ook tegen het gezelschap met het

vervolg op pag 4

REDACTIE:

Medisch redacteur:

dr. J. H. Ligterink, arts en apotheker, Amsterdam

Pharm. redacteur:

J. E. Buiten, apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle

HERVORMD ONDERZOEK

VERVOLG VAN PAG. 1

der trouw op de geneeskunst. Toch menen wij, dat hun „patiënten” in werkelijkheid hun „slachtoffers” zijn. Wij hebben in deze kolommen herhaaldelijk betoogd dat „patiënten” van onbevoegde genezers dikwijls te laat bij een bevoegde arts terecht komen, zodat een genezingsproces, dat aanvankelijk niet langdurig of ingrijpend had behoeven te zijn, aanmerkelijk wordt verzwaard. Helaas zijn er ook gevallen dat behandeling door een onbevoegde genezer de gunstige periode voor herstel geheel voorbij heeft doen gaan . . .

Zelfs de goedbedoelde onbevoegde uitoefening is hoogst schadelijk voor de volksgezondheid. De commissie van de Ned. Hervormde kerk staat voor een grote verantwoordelijkheid.

DAARNAAST ZULLEN de gewetenloze kwakzalvers, de lieden die uit louter geldzucht de zieke medemens exploiteren, stellig misbruik maken van elk woord, dat maar ten voordele van de paranormale geneeskunst in het Hervormde rapport gepubliceerd zal worden. Ook op dit punt dient de commissie te worden gewaarschuwd.

De commissie wacht een moeilijke taak. In Hervormde kring leven felle voorstanders van paranormale geneeskunde. Anderen raakten in verwarring door het optreden van gebedsgenezers. Het is begrijpelijk dat juist christenen — wier Heiland tijdens zijn verblijf op aarde velen op wonderbaarlijke wijze genas en zelfs tot leven bracht — levendig belang stellen in de mogelijkheid van het bestaan van bovennatuurlijke geneeskunde.

In Hervormde kring zijn ook theologen en medici, die zich in woord en geschrift met kracht distantiëren van elke vorm van geneeskunde, die niet stoelt op kennis, ervaring en ethiek van de medicus.

Hoe de commissie deze sterk uiteenlopende meningen aan het woord wil

laten, en hoe zij daaruit een beleidslijn voor de Hervormde gemeenten moet samenstellen lijkt ons een opdracht die haar niet valt te benijden.

Wij wensen de commissie van „Kerk en Ziekenzorg” veel succes toe bij haar belangwekkende taak.

AANBOD

WIJ BIEDEN HAAR de ons ten dienste staande gegevens en ervaring

over dit gebied volledig aan. Mocht de commissie — met ons — van mening zijn dat de stem van de bestrijders der kwakzalverij niet ongehoord mag blijven bij de totstandkoming van een wetenschappelijk verantwoord rapport over bovennatuurlijke geneeskunde, dan zijn wij uiteraard bereid die stem te laten weerklinken.

Het zou van groot belang zijn als de grote Nederlandse kerk zich ondubbelzinnig uitsprak over een kwestie waarbij zowel ziel als lichaam zo nauw zijn betrokken.

Dagboekenier over:

VERVOLG VAN PAG. 3

DE KRUIDENDOKTER

fraaie etiket „Ned. Werkgroep van Paranormale Genezers” met zijn schijn controles en schijnbevoegdheden.

OP 2 OKTOBER 1952 drong in ons blad mr. Ed. Emmering al aan op strengere straffen. Op 23 januari 1956 was het de Amsterdamse hoogleraar in keel-, neus- en oorheelkunde prof. dr. L. W. B. Jongkees, die bij het 75-jarig bestaan van de Ver. tegen de Kwakzalverij o.a. dit zei:

„Naar ik vurig hoop zal de Nederlandse rechter (ook) in de bestrijding van de kwakzalverij zijn redelijk denken terugvinden en zijn goede historische naam terugwinnen. De heksenprocessen hebben voor velen tot een droeve dood geleid. De kwakzalversprocessen van de laatste tijd leiden door de grote clementie, die erbij betracht wordt waarschijnlijk voor nog veel meer mensen tot een vroeg einde.”

Hij eindigde zijn toespraak aldus:

„Daarom durf ik (ook) zonder terughouding te zeggen, dat een zogenaamd

paranormaal begaafde, die zich bezig houdt met de genezing van patiënten zonder zich de vereiste kennis der geneeskunde eigen te hebben gemaakt, hoezeer hij ook meent te goeder trouw te zijn, een charlatan en een oplichter is.”

De fraaiste ontzenuwing van de z.g. paranormaal begaafde genezers leverde de man, die informeerde bij een patiënt van zo'n kwakzalver: „Zoudt u in een vliegtuig durven stappen, dat wordt bestuurd door een schoenmaker, die van zichzelf verklaart, dat hij een paranormaal begaafde piloot is?”

OVER DE IDENTITEIT van de Apeldoornse kwakzalver, die nú weer onbevoegd en zonder enig onderzoek van waarde kruiden stuurt aan in vele gevallen stellig zeer ernstig zieke mensen, die door hun misplaatst vertrouwen in deze figuur een vrijwel zekere dood tegemoet gaan, moge de Apeldoornse justitie zich het hoofd breken. De man vermeldt als adres Arnhemseweg 48 in Apeldoorn.

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, Arts te Hilversum, Voorzitter; E. Mijnaerends, Tandarts te Amsterdam, Vicevoorzitter; Mevr. A. Burbach-van der Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, Secretaris; L. Brest te Amsterdam, Penningmeester; Mr. J. E. Goudsmit Kantonrechter te Haarlem; Dr. H. H. Scholten, Dierenarts, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; H. Dijkstra, Oud-Commiss. van Politie te Amsterdam; Mr. J. D. van den Berg, Rechter te Arnhem; Mr. G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, Referendaris bij het Ministerie van Justitie; Dr. J. H. Ligterink, Arts en Apotheker te Amsterdam en J. E. Buiters, Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 — 19114.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: O. Kuijk, Brantwijk 76, Amstelveen

Opgericht 1 januari 1881

Wervingsactie in Den Haag slaat:

MODDERFIGUUR

KENT U PROF. PFANNENSTIEL NIET? Hij schijnt toch een gezaghebbend man te zijn in Duitsland. Want de leveranciers van het „wereldberoemde ijzerhoudende modderbad" laten hun geneeskrachtig(?) produkt door niemand minder dan prof. Pfannenstiel aanbevelen.

HELAAS, wij kennen prof. Pfannenstiel niet in Nederland. Zolang zijn faam op het gebied van „ijzerhoudende modderbaden" nog niet is doorgedrongen tot onze lage landen, conformeren

wij ons liever aan „Torenwachter", de rubriekschrijver in de Haagsche Courant, die op duidelijke wijze afrekenet met de pogingen van een Westduits modderbedrijf om op de Nederlandse markt

omzetten te bereiken bij zieke en gezonde mensen op basis van de hunkering naar genezing of de vrees voor ziekten.

Hoe de Haagsche Courant met deze afkeurenswaardige wervingsactie afrekenet blijkt uit het volgende citaat:

Uit Bad Pyrmont in de Duitse Bondsrepubliek wordt ons, groot-Hagenaars, dezer dagen een „natuurlijk geneesmiddel" beloofd, waartegen Torenwachter met klem wil waarschuwen. Huis aan huis is of wordt een brief bezorgd, geadresseerd „aan de bewoners van dit perceel" en de inhoud van de missive is ronduit om te griezelen. Aanbevolen wordt namelijk een kuur met ijzerhoudende modder en men zou nog kunnen zeggen dat wie daaraan zijn geld wil spenderen het zelf moet weten, ware het niet, dat de aanprijzing voor eenvoudige mensen hogelijk misleidend kan zijn.

Aan de modder worden namelijk „uitzonderlijke kwaliteiten" toegedicht, „bij bepaalde ziektebeelden met opzienbarend succes toegepast". „Het blijkt steeds weer een probaat middel, wanneer verlamde functies weer op gang moeten worden gebracht, respectievelijk wanneer het gehele organisme eens een grondige behandeling moet ondergaan". Een zekere professor Pfannenstiel heeft het zelf gezegd!

Met veel omhaal van quasi-wetenschappelijke termen worden de zegeningen van deze modder verder beschreven; het ergste is echter nog dat tot slot van deze reclame mogelijke belangstellenden losweg wordt verzocht even op te geven waaraan zij lijden: reumatiek, gewrichtsslijtage, bandschijfbeschadiging, zenuwpijnen, nerveuze hart- en bloedsomloop-storingen, lever- of gal-kwalen, blaasziekten dan wel „zwakheid van het onderlijf". Als men op de antwoordkaart hier of daar een kruisje zet, wordt uit Bad Pyrmont het desbetreffende „wereldberoemde geneesmiddel" afgezonden.

Over de kosten wordt niet gerept. Over de mogelijke schadelijke gevolgen evenmin. Een goede raad van Torenwachter: werp deze reclame zonder dralen in de prullenmand en vertrouw bij klachten op onze eigen Nederlandse huisartsen. Die hebben een reputatie, die niet zo gemakkelijk door de modder te halen is, zo besluit „Torenwachter" in de Haagsche Courant.

Reclame voor geneesmiddelen

IN HET VORIGE NUMMER is uitvoerig aandacht besteed aan het Jaaroverzicht 1961 van de Keuringsraad Openlijke Aanprijzing Geneesmiddelen.

Om een juist inzicht te geven in de intrinsieke waarde van zijn werkzaamheden moet daarnaast echter ook het volgende worden opgemerkt.

Toen destijds de Overheid overwoog maatregelen te treffen ter beteugeling van de ongebreidelde aanbeveling van patent-geneesmiddelen vonden direct-belanghebbenden (in casu enige fabrikanten van deze middelen en de lekenpers) elkaar.

Op vrijwillige basis werd een „Controle Commissie" (de latere Keuringsraad) in het leven geroepen. Deze stelde zelf een leidraad voor haar werkzaamheden samen, met — aan zijn ontstaan inherente — gebreken. Als adviseur voor medische aangelegenheden werd de toenmalige Voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij aangehouden. Laatstgenoemde zag zich echter al spoedig genooddaakt zijn plaats ter beschikking te stellen, omdat hij zich niet kon verenigen met het — tegen zijn adviezen — verlenen van het brevet van „Geen Bezwaar" aan vele voorgelegde advertentie-ontwerpen.

Tegenover afgewezen advertenties staan vele aankondigingen, die — ondanks waarschuwingen in medische periodieken over ernstige nevenwerkingen van bepaalde geneesmiddelen (o.a. hormonen, antibiotica, vitaminen, salicyl, phenacetine) — NIET werden geweerd.

Het doet huiverig aan te beseffen, dat aankondigingen van patent-geneesmiddelen, die deze ingrediënten bevatten, voor een geraffineerde reclame-campagne in de lekenpers door de Keuringsraad zijn vrijgegeven. Hieruit toch maakt het publiek op te doen te hebben met „onschuldige middeltjes" en het maakt er een wellustig gebruik (misbruik!!) van. Dit heeft tot resultaat, dat reeds menigeen tot zijn schade de kwalijke gevolgen ervan heeft moeten ondervinden en bezuren.

Het weren uit de lekenpers van ELKE aankondiging van geneesmiddelen is uit een oogpunt van volksgezondheid een van de methoden — wellicht een zeer doeltreffende — om het publiek te beschermen. Gevreesd moet echter worden, dat economische belangen bij het overwegen van een dergelijke ingrijpende maatregel zullen prevaleren en dat daarom het tot stand komen ervan tot de vrome wensen zal blijven behoren.

A. P. N. DE GROOT.

Resultaat van dertig jaar studie:

„HET BLIJFT BEDROG!”

NA DERTIG JAAR INGESPANNEN STUDIE van de parapsychologie staat de Hagenaar G. A. M. Zorab nog altijd bijzonder sceptisch tegenover bovennatuurlijke genezers.

„Er is veel nep. Helderzienden en wondergenezers maken gebruik van de vele kwaaltjes die men in onze moderne, nerveuze bestaan krijgt en waar geen arts iets aan kan doen. Mensen met zo'n kwaaltje vinden dat artsen en psychiaters door hun wetenschappelijkheid beperkt zijn en zoeken naar een occulte omgeving waar misschien andere machten hun van hun kwaal af kunnen helpen. Het blijft bedrog, maar ik moet toegeven dat er soms door de persoonlijke band met de wondergenezer of magnetiseur of wat ook, enige verbetering kan optreden.”

Deze mededelingen deed de heer Zorab in een vraaggesprek met het Haags Dagblad, dat over hem schreef ter gelegenheid van zijn 65ste verjaardag.

Voorzichtig

DE PARAPSYCHOLOOG Zorab gelooft wel, dat er enkele „bovennatuurlijke” verschijnselen zijn, maar hij voegt er duidelijk aan toe dat de parapsychologie als wetenschap die verschijnselen nog niet heeft weten te herleiden tot repeteerbare elementen, tot wetmatigheden.

Een gedreven onderzoeker naar bovenzintuigelijke waarnemingen komt na dertig jaar tot een hoogst voorzichtige uitspraak ten aanzien van het bestaan van paranormale verschijnselen. De paranormale genezers drukt hij het waarmerk: „het is bedrog” op. Hoe willen de hard schreeuwende magnetiseurs en hun organisaties dan toch ooit een bewijs leveren dat hun magisch optreden iets anders is dan humbug? Gevaarlijke humbug, omdat de medisch waardeloze seances de zieke weghouden van een mogelijk genezingsproces.

Humbug

„ALS IK NOG EENS op de wereld kwam, zou ik waarzegger, helderziende of wondergenezer willen zijn.

Want het zijn juist deze mensen die soms met veel „humbug” gouden munt weten te slaan uit wat de parapsycholoog „buitenzintuigelijke waarnemingen” noemt en juist deze mensen maken het de parapsychologie zo moeilijk bij het zoeken naar officiële erkenning”, zo verklaart de heer Zorab.

Dit is duidelijke taal.

De heer Zorab heeft recht op zijn belangstelling voor „bovennatuurlijke geheimen”. Hij heeft er goed aan gedaan deze zaken aan een onderzoek te onderwerpen. Maar hij heeft zich niet laten verleiden tot het onwetenschappelijke standpunt, dat elders op dit

studieterrein gehanteerd wordt onder het motto: „de bovenzintuigelijke waarneming en de paranormale verschijnselen bestaan en wie dat niet gelooft moet maar aantonen dat zij niet bestaan”.

Na een jarenlange wetenschappelijke speurtocht in het rijk der magie noemt de heer Zorab de wondergenezers bedriegers. Mensen die munt slaan uit een wetenschap, die nog niet is herleid tot repeteerbare elementen of wetmatigheden.

Wij bevelen deze waardevolle conclusie aan bij allen, die moeten oordelen over de toelaatbaarheid van paranormale genezers in het maatschappelijk verkeer. Naar onze mening heeft het wetenschappelijke werk van de heer Zorab grote waarde voor de Nederlandse volksgezondheid.

Immers, als een speurtocht naar het bestaan van paranormale verschijnselen zo weinig oplevert ten aanzien van de waarde er van op medisch gebied, dan is daarmee weer eens aange-

Parapsycholoog

G. A. M. ZORAB

sceptisch tegenover

paranormale

geneeskunst

toond dat de bruikbaarheid van de Wet op de Uitoefening van de Geneeskunst van 1865 na bijna 100 jaar niet is aangetast.

Paranormale geneeswijzen kregen hier uit onverdacht para-psychologische hoek een veelbetekenend brevet van ondeugdelijkheid.

Bureau Vereniging

HET BUREAU van de Vereniging tegen Kwakzalverij is gevestigd ten huize van de directeur, de heer D. H. van den Bosch, „Groot Schuttershoef”, Arnhemseweg 10, Leusden post Amersfoort.

Aan dit bureau zijn alle inlichtingen omtrent de vereniging en de kwakzalverijbestrijding verkrijgbaar.

Directeur Van den Bosch is gaarne bereid verzoeken tot het houden van lezingen over de kwakzalverij te behandelen.

GELD, geld, geld

GELD IS NODIG voor de kwakzalverijbestrijding. Geld voor het maandblad. Geld voor de knipseldienst. Geld voor een archief, voor correspondentie, voor het opsporen van gevallen van kwakzalverij, voor vergaderingen met autoriteiten

Het geld dat u betaalt voor het lidmaatschap van onze vereniging wordt goed besteed. Wilt U de contributie storten op de gironummers 32237 en K 1672 (van de Amsterdamse gemeentegiro) ten name van de Penningmeester van de Vereniging tegen de kwakzalverij?

De contributie bedraagt f 7,50 per jaar.

Studenten, verpleegsters, kraamverzorgsters, arts-, tandarts- en apothekersassistenten betalen f 2,50 per jaar.

Tijdens een pleitrede voor de Rotterdamse rechtbank ontvouwde de jurist mr. KRUSEMAN een aantal gevaarlijke medische stellingen

Aanval van Advocaat op Artsen

EEN VURIG VOORSTANDER van de paranormale geneeswijze, mr. G. E. Kruseman uit Amsterdam, heeft voor de Rotterdamse rechtbank een uitvoerige pleitrede gehouden over het magnetisme.

Hij trad op als raadsman van een Rotterdamse magnetiseuse, die in hoger beroep kwam tegen een veroordelend vonnis van de kantonrechter.

In zijn pleitrede — waarvan een uitvoerig uittreksel voorkwam in de Nieuwe Rotterdamse Courant — zei mr. Kruseman enkele zeer belangrijke dingen, die dringend een nadere beschouwing verdienen.

Eigen kijk

VOLGENS MR. KRUSEMAN zou er sinds 1960 iets veranderd zijn in de wetenschappelijke opvattingen, de zienswijze van de rechtbank en het standpunt van het parket in de kwestie van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Als mr. Kruseman met „wetenschap” bedoelt de „medische wetenschap”, dan geloven wij dat hij de Rotterdamse rechters niet volledig heeft ingelicht. Immers, er is ons geen enkele medische, wetenschappelijke verandering van inzicht gebleken ten aanzien van de paranormale geneeskunde. De medische wereld gaat terecht van het standpunt uit, dat zolang paranormale verschijnselen met waarde voor de geneeskunde nog niet door een objectief en wetenschappelijk onderzoek zijn aangetoond, deze „geneeskunde” moet worden afgewezen.

Bij gebrek aan medisch-wetenschappelijk materiaal is mr. Kruseman bij de Rotterdamse rechters komen aandragen met zijn eigen kijk op de geneeskunde. Ziehier wat de NRC de jurist Kruseman in de mond legt over medische zaken:

” De successen van de moderne medische wetenschap zijn gebaseerd op de identificatie van een groot aantal algemene ziekteverwekkers en op het vinden van de middelen om deze onschadelijk te maken.

De wetenschap heeft zich aldus ontwikkeld in causale richting met dien verstande dat van de diagnose mag worden verwacht het vaststellen van de ziekteoorzaak en van de therapie het wegnemen van die oorzaak.

Minachting

MET DEZE BIJNA vermakelijke simplificatie van een nog onbegrensd wetenschappelijk werkterrein als de

geneeskunde vormt, bestempelt mr. Kruseman de arts, al dan niet gespecialiseerd en zijn vele medewerkers tot „zoekers naar ziekteverwekkers” en verjagers daarvan. Men proeft de fijne minachting achter deze woorden: alleen als de ziekte een oorzaak heeft kan de dokter helpen. Hij is een soort fietsenmaker, die slechts technisch werk aflevert. En de jurist Kruseman doceert verder (op medisch terrein):

” Daarnaast heeft zich echter in steeds sterkere mate een nieuwe categorie van kwalen ontwikkeld, die niet zijn terug te brengen op een algemene oorzaak, doch slechts kunnen worden verklaard uit functionele stoornissen, die in verband staan met de fysieke en/of psychische opbouw van de betreffende persoon. Op dit gebied staat de wetenschap krachtens haar eigen grondstellingen machteloos. Op ditzelfde gebied en wellicht zelfs uitsluitend op dit gebied bereiken de magnetiseurs opmerkelijke resultaten.

Schamen

ALS DIT CITAAT uit de pleitrede van mr. Kruseman waar is, dan dient de medische wetenschap zich te schamen. Moet nu een jurist ontdekken, dat er zich een nieuwe categorie van kwalen voordoet, die zich de laatste tijd steeds sterker manifesteren?

Of wéét de medische wetenschap wellicht van het bestaan van ziekten, waarvoor niet onmiddellijk een „ziekteverwekker”, maar wel degelijk een ziekteoorzaak? is aan te wijzen. Er bestaan wetenschappelijk geschoolde lieden (psychiaters, psychologen, psychomatici, verpleegsters en anderen), die ook „functionele stoornissen in verband met fysieke en/of psychische opbouw” met succes aanpakken en genezen. In dat geval lijkt ons de Rotterdamse rechtbank falikant verkeerd voorgelicht te zijn.

Wat zijn trouwens de „grondstellingen van de wetenschap”, die haar

machteloos doen staan tegenover de „Krusemankwalen”?

OVERIGENS LIJKT het ons niet toe, dat alle magnetiseurs de stelling van mr. Kruseman unaniem zullen toejuichen, dat zij „wellicht slechts succes hebben uitsluitend op het gebied van de functionele stoornissen in verband met de fysieke en psychische opbouw van de persoon”.

Dit betekent dat de magnetiseurs nog slechts een zeer beperkt scala aan ziekten overblijft; immers van alle kwalen waarvan een „ziekteverwekker” bekend is — en van de meeste ziekten is dat toch wel het geval — wil mr.

vervolg op pag 4

Vele nieuwe leden

hebben een verheugende toevloed van nieuwe leden opgeleverd. Het is bemoedigend, dat er telkens weer nieuwe belangstelling blijkt te bestaan voor de bestrijding van het volksgevaar dat de kwakzalverij inhoudt.

Wij heten de nieuwe leden welkom, omdat ook hun steun onontbeerlijk is in een tijd, waarin de kwakzalverij onder schoonklinkende leuzen en met steun van listige pleitbezorgers wil trachten wettelijke erkenning te krijgen voor hun levensgevaarlijke praktijken.

De nieuwe leden zijn: de heren prof. dr. A. Kummer, Amsterdam, W. E. Ulrici, arts te Aerdenhout, dr. R. Evenhuis, H. J. Jens, dr. R. H. Mulkens, dr. H. Verhagen, allen arts te Bussum, dr. A. H. Garré, arts te Haarlem, H. P. Rab, arts te Beerzerveld, R. Greydanus, arts te Bergentheim, dr. G. L. van der Zwaag, arts te Haarlem en D. van Wijk, arts te Zandijk en de dames mej. W. Fennis, arts te Bussum en mevr. J. C. Mensch te Groningen.

Advocaat doet Aanval op Artsen

VERVOLG VAN PAG. 3

Kruseman de behandeling toevertrouwd zien aan een wetenschappelijk geschoold beoefenaar van de geneeskunde. Hij gaat hier verder op in:

” De bovengenoemde verdeling van de terreinen waarop de medicus respectievelijk de magnetiseur zijn successen bereikt, geeft tevens duidelijk aan op welk moment deze genezers voor de gemeenschap gevaarlijk kunnen worden, te weten indien zij bij gebreke aan medische scholing een kwaal die wel een algemene oorzaak heeft niet als zodanig erkennen waardoor een patiënt pas bij een arts komt wanneer het te laat is. Tegen dit gevaar staat de Nederlandse wet machteloos omdat geen schuld kan worden aangenomen indien de betrokkene door gebrek aan kennis de gevolgen van zijn handeling niet kon voorzien. Zelfs indien een magnetiseur iemands dood op zijn geweten zou hebben kan hem slechts een overtreding ten laste worden gelegd.

Slotsom

HET MOET VOOR de verdachte niet aangenaam zijn geweest zijn pleiter voor de rechtbank zo zeer het gevaar van magnetiseurspraktijken naar voren te horen brengen. En als rechter zouden wij na het horen van deze zinsnede tot de slotsom komen: „Als er zo weinig tegen een falende magnetiseur te doen is, laat mij dan met kracht de Wet op de uitoefening van de geneeskunst van 1865 hanteren, opdat de volksgezondheid is beschermd en de magnetiseur bij preventie wordt weerhouden van zijn vrijwel straffeloos uit te oefenen aanslagen op het menselijk leven.

Wij gaan NIET akkoord met de „verdeling van de medische terreinen” zoals mr. Kruseman die voor zijn pleitrede heeft bebracht.

Wij gaan NIET akkoord met zijn stelling dat magnetiseurs successen boeken bij het genezen van bepaalde kwalen, waar de medische wetenschap niet tegen is opgewassen.

DAAROM ZIJN WIJ veel eerder genaderd bij de grens waar een mag-

netiseur gevaarlijk wordt voor de gemeenschap dan mr. Kruseman. Voor ons ligt die grens op het ogenblik dat deze mensen doktertje gaan spelen.

Zij kunnen nimmer pretenderen te weten of een ziekte een „algemene oorzaak” heeft. Op het speuren naar dit onderscheid, zo het al zou bestaan, zijn deze mensen immers niet getraind. Bovendien accepteren zij in de praktijk

NUTTELOZE „WETENSCHAPPELIJKHEID” SUGGESTIE OP DIEREN?

DE KWAKZALVERS houden er niet van als men hun zogenaamde bovennatuurlijke genezingen toeschrijft aan eenvoudige suggestie.

De goochelaar onthult niet graag zijn trucs. Zijn optreden ontleent juist zijn waarde aan de sfeer van magie en mysterie, waarin hij zijn kunstjes vertoon.

Mr. Adam van Doorninck, voorzitter van de Nederlandse werkgroep van z.g. paranormale genezers, die voor de rechtbank in Assen optrad als verdediger van een terechtstaande magnetiseur uit Zuidlaren, deed in zijn pleitrede eveneens een aanval op de eenvoudige verklaring, dat suggestie het geheim vormt van de goochelaars met mensenlevens.

„Bij de genezingen van deze man”, zo meende hij de rechter te moeten voorhouden, „is er geen sprake van suggestie. Hij geneest immers ook dieren...”

DIT IS DE LOGICA der „genezers”. Als een onbevoegde genezer zijn praktijken niet alleen op mens, maar ook op dier uitoefent, dan is daarmee het bewijs geleverd, dat er geen sprake van suggestie kan zijn.

dit onderscheid van mr. Kruseman in het geheel niet. Magnetiseurs schrijven hun genezend vermogen aan bovennatuurlijke krachten toe.

Legio zijn de voorbeelden dat magnetiseurs ziekten hebben willen genezen waarvoor hoogsteenvoudige medische behandelingsmethoden bestaan. Maar hoe vaak zinspeelt de magnetiseur dan niet smalend op de gevaren van een medische behandeling, waarbij de ziekteverwekker van mr. Kruseman vakkundig zou kunnen worden bestreden.

De „grens waar een genezer gevaarlijk wordt” ligt bij zijn voorkeur. Overschrijdt nimmer zijn drempel. Want zelfs mr. Kruseman moet toegeven dat het gebrek aan medische kennis bij de genezers hen verhindert de ware aard van een ziekte te onderscheiden.

Voor de beklagenswaardige rechter in Assen een verklaring om te duizelen. Immers, moest hij de raadsman volgen en aannemen dat dieren niet onder de invloed van de overtuigingskracht van de kwakzalvers worden gebracht? Had de verdachte dieren ook werkelijk genezen? Had hij daardoor mensen zonder suggestie genezen?

Het waren allemaal overbodige vragen, die daar waren opgeworpen. Voor de rechter is het van geen belang of een genezer bij het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst gebruik maakt van suggestie of niet.

De verdachte in Assen gaf toe een verlamd kindje te hebben behandeld. Dat is strafbaar. Zijn verdediger vulde de telastelegging aan met de verklaring dat de man bovendien dieren poogde te genezen. Dat mag al evenmin.

Deze man kwam in aanmerking voor een veroordeling.

Suggestie of géén suggestie, mens en dier in Nederland dienen gevrijwaard te blijven tegen de gevaren, verbonden aan de kwakzalverij van (soms) listige lieden met bovennatuurlijke theorieën.

Wij hopen dat de Nederlandse rechters deze „suggestie” ter harte willen nemen.

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, Arts te Hilversum, Voorzitter; E. Mijnaerends, Tandarts te Amsterdam, Vicevoorzitter; Mevr. A. Burbach-van der Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, Secretaris; L. Brest te Amsterdam, Penningmeester; Mr. J. E. Goudsmit Kantonrechter te Haarlem; Dr. H. H. Scholten, Dierenarts, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; H. Dijkstra, Oud-Commiss. van Politie te Amsterdam; Mr. J. D. van den Berg, Rechter te Arnhem; Mr. G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, Referendaris bij het Ministerie van Justitie; Dr. J. H. Ligterink, Arts en Apotheker te Amsterdam en J. E. Bouter, Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts- tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 - 19114.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

Afkeurenswaardige „paranormale export”

MAGNETISEUR ALS MARTELAAR

DE NEDERLANDSE werkgroep van paranormale genezers — wij hebben de activiteiten van deze organisatie reeds herhaaldelijk als schadelijk voor de Nederlandse volksgezondheid bestempeld — gaat haar propaganda voor het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde naar België exporteren.

De N.W.P. heeft het voornemen te bevorderen, dat de paranormale en natuurgeneeskunst althans in Vlaams-België in de toekomst meer bekendheid gaat krijgen en daardoor wellicht ook door de volksvertegenwoordiging en de overheid meer zal worden gewaardeerd. Daartoe is o.a. een Belgische organisatie van aanhangers en sympathisanten van de paranormale en natuurgeneeskunst in voorbereiding, zo agiteert het Herfstnummer van „Lichaam en Geest”, het orgaan van de handopleggersbond.

Wij menen dat het een zaak van groot belang is voor zowel de Nederlandse als de Belgische volksgezondheid, als aan dit onzalige streven van de N.W.P. een halt wordt toegeroepen. Voorts menen wij de methode, die de N.W.P. gebruikt, sterk te moeten veroordelen.

HET SENTIMENTELE gebruik van een wetsovertreder als schuldeloos martelaar gaat werkelijk alle perken van fatsoenlijke volksvoorlichting te buiten.

Hieronder laten wij (cursief gedrukt) het dubieuze betoog uit „Lichaam en Geest” volgen. In gewone druk en tussen haakjes geven wij op enkele alinea's commentaar.

Zo schreef U

„ **„Lichaam en Geest”:**

België is een van de weinige landen — vermoedelijk zelfs het enige land in de gehele wereld — waar de niet-medische genezer als een misdadiger wordt behandeld en bestraft. Niet alleen is hier de uitoefening van de paranormale en natuurgeneeskunst door niet-artsen bij de wet verboden, een schending van dit verbod — ook al geschiedt dat ter genezing en als laatste redmiddel van een patiënt — wordt in België beschouwd als een „misdrijf” (in Nederland slechts als een overtreding). De Belgische genezers worden derhalve door de politie vervolgd, opgejaagd, gearresteerd en behandeld als notoire misdadigers, gelijk bij de middeleeuwse heksenvervolgingen.

”

van een patiënt” is demagogisch. De waarde van paranormale geneeskunde is nog nergens ter wereld wetenschappelijk aangetoond. Wél bestaan legio voorbeelden van patiënten die met medische hulp hadden kunnen worden genezen, maar door een behandeling van een magnetiseur een vroegtijdige dood stierven of slechts op het nipper-tje daarvan konden worden gered.)

„Lichaam en Geest” vervolgde:

Dit heeft de bekende Belgische magnetiseur en homoeopaath Karel Vleugels dit jaar aan den lijve ondervonden toen hij op 22 mei j.l. in Brugge werd gearresteerd (met een ketting aan een gendarme werd gekoppeld) en twee maanden zonder vorm van proces in een (aparte) cel van de gevangenis in

ONZE MENING HIEROVER:

(De zinsnede „ook al geschiedt dit ter genezing en als laatste redmiddel

AGENDA

van de **Algemene Ledenvergadering** van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, te houden op **ZATERDAG 20 APRIL 1963, 's middags te 15.00 uur in het American Hotel, Leidseplein te Amsterdam.**

1. Opening.
2. Notulen van de Algemene Ledenvergadering van 24 nov. 1962.
3. Ingekomen stukken en mededelingen.
4. Jaarverslag secretaris.
5. Verslag van de directeur van het bureau der vereniging.
6. Rekening en verantwoording van de penningmeester.
7. Benoeming kascommissie.
8. Verkiezing bestuursleden.
Het bestuur stelt voor te benoemen (in de vacature mej. E. H. Hengeveld) mevr. dr. E. R. Westerveld-Brandon, (in de vacature dr. R. E. Wierenga) de heer J. Noord te Amsterdam en (in de vacature A. Verschuur) de heer M. Paulissen te Voorburg.
9. Bespreking van de middelen die tot het bereiken van het doel van de vereniging kunnen leiden.
10. Rondvraag.
11. Sluiting.

KOMT ALLEN!!

MAGNETISEUR ALS MARTELAAR

(vervolg van pag. 1)

Brugge werd opgesloten. Eerst op 22 juli werd hij weer vrijgelaten. In die tussentijd werden bijna 300 van zijn patiënten door de politie ondervraagd, enkelen moesten zich in een hospitaal, op politiebevel, een onderzoek laten welgevalven. ”

ONZE MENING:

(Uit het vervolg van het verhaal blijkt, dat de verdachte zich reeds herhaaldelijk tevoren had laten waarschuwen, dat hij meermalen was veroordeeld en dus op de hoogte was van de strafbaarheid van zijn optreden. Karel Vleugels mag zich als recidivist niet beklagen over twee maanden voorarrest en de politie heeft snel gewerkt door 5 getuigen per dag te verhoren en medisch te onderzoeken. Eerlijk gezegd doen al deze „gruwelijkheden” ons nogal ongelooftwaardig aan.)

„L. en G.” over vleugels:

” *Carolus Franciscus Vleugels werd op 1 augustus 1914 te Geel in België geboren. Reeds op 8-jarige leeftijd manifesteerden zich bij hem paranormale gaven, die hem later tot een zeer bijzonder mens zouden stempelen. Na de lagere en middelbare school in Geel te hebben doorlopen, begon hij met z'n broer Jozef een bouwbedrijf, maar zijn paranormale vermogens lieten hem geen rust. Als hypnotiseur/telepaath trad hij met groot succes op het toneel op, terwijl de politie dikwijls een beroep op zijn paragnostische gaven deed, o.a. de Mechelse justitie in 1946 en de Belgische Opsporingsbrigade (B.O.B.). Intussen bekwaamde Vleugels zich door zelfstudie in anatomie, farmacologie en andere medische vakken.*

Op aandrang van vele klanten besloot de heer Vleugels in 1950 een praktijk als magnetiseur/homoeopaath te openen en sindsdien stroomden duizenden patiënten naar hem toe. Hij bleek een uitzonderlijk sterk en succesvol magnetiseur en zijn roem verbreidde zich als een olievlek door gans België. Er waren weken, dat duizend en meer patiënten om zijn behandeling smeekten. Honderden ontroerende dankbetuigingen van genezen patiënten onderstreepten de waarde van deze bekwame genezer. ”

WIJ OVER KAREL V.:

(Geen sterk getuigschrift voor een wondergenezer. Een zelfstudie in anatomie, farmacologie en andere „medische” vakken is gelukkig in Nederland

noch in België voldoende om zich uit winstbejag op de lijdende mensheid te werpen. Ook de goocheltoeren van Vleugels op het toneel wekken weinig vertrouwen op het gebied van medische zaken. Juist goochelaars zijn uitmuntend in staat belangrijke zaken — zoals medische onbekwaamheid — te verbergen.

Duizend patiënten (of meer) per week is bij een vijfdaagse werkweek een gemiddelde van 200 patiënten per dag. Moet de „volksvertegenwoordiging en overheid” in België op grond van deze „massaproductie” inderdaad geloven dat Karel Vleugels verantwoorde medische aandacht aan zijn klanten kan geven?

De waarde van een „bekwame genezer” wordt volgens de NWP bepaald door het aantal „ontroerende dankbetuigingen van genezen patiënten”.

Wij zien liever een doktersbul. Zolang geen waarborg bestaat dat de „dankbare patiënten” ziek waren, zolang geen zekerheid bestaat dat zij werkelijk zijn genezen en zolang wij twijfel kunnen hebben aan de spontaneiteit van deze certificaten-van-bekwaamheid, wantrouwen wij de geneeskundige kwaliteiten van Karel Vleugels.

„L. en G.” over rechters:

” *Een mens, die voor duizenden medemens een zegen is, mag men uit humane overwegingen niet als een misdadiger straffen. Of zijn de Belgische rechters onbekend met de therapeutische en maatschappelijke waarde der paranormale- en natuurgeneeskunst en weten zij niet, dat de opvattingen daaromtrent in praktisch de gehele beschaafde wereld sedert het begin van deze eeuw grondig ten gunste van de volksgenezers zijn veranderd?* ”

ONS ANTWOORD:

(Dat kunnen de Belgische rechters inderdaad niet weten, want de therapeutische en maatschappelijke waarde van de paranormale geneeskunst is nimmer wetenschappelijk aangetoond. Het is eenvoudig een leugen om te suggereren dat de opvattingen hieromtrent in de gehele beschaafde wereld ten gunste van de volksgenezers zijn veranderd. Wat is overigens een volksgenezer? Alleen voor het volk? Of moet het volk genezen worden? De handopleggers bedoelen uiteraard het „domme volkje” dat geloof hecht aan hun poespas, hun „toneeloptreden, hun halve waarheden,

Bureau Vereniging

HET BUREAU van de Vereniging tegen Kwakzalverij is gevestigd ten huize van de directeur, de heer D. H. van den Bosch, „Groot Schuttershoef”, Arnhemseweg 10, Leusden post Amersfoort.

Aan dit bureau zijn alle inlichtingen omtrent de vereniging en de kwakzalverijbestrijding verkrijgbaar.

Directeur Van den Bosch is gaarne bereid verzoeken tot het houden van lezingen over de kwakzalverij te behandelen.

hun misbruik van wanhoop, van ongeduld, van pijn en doodsangst”.)

” GEEN Charlatan ?

Karel Vleugels is geen charlatan of oplichter, die deze ondergane behandeling rechtvaardigt. Hij is lid van de „Deutsche Heilpraktikerschaft” en van de N.W.P. (in België bestaat geen soortgelijke organisatie van volksgenezers), terwijl hij zich onder controle heeft gesteld van de (Nederlandse) „Commissie van onderzoek naar paranormale begaafdheid”, welke commissie inmiddels een onderzoek naar zijn therapeutische resultaten is begonnen. ”

(Het oude liedje. Handopleggers schermen altijd met indrukwekkende lidmaatschappen, verenigingen, commissies en titels. Noch de Duitse vereniging, noch het lidmaatschap van de NWP, noch het onderzoek door de commissie leveren het bewijs dat Karel Vleugels geen charlatan of een oplichter zou zijn.

De commissie van onderzoek is inmiddels begonnen aan een onderzoek naar Karel Vleugels. Is „Lichaam en Geest” dan niet wat voorbarig met het adverteren van zijn roem? Als straks de commissie nu eens tot een andere slot-som zou komen?

We behoeven met deze mogelijkheid van een negatieve beoordeling wel geen rekening te houden. De „commissie” zal nimmer adviseren tegen het beleid van de N.W.P. in. Waarom zou men dit doen? De „commissie” heeft namelijk geen enkele wetenschappelijke waarde voor het onderzoek naar paranormale begaafdheden. Er zijn geen medici noch farmaceuten aan verbonden. Een theoloog, een politicus, enkele hoogleraren (-niet-medici) en een enkele uitgestoten arts spelen mee in het spel van de N.W.P. om op vage, sentimentele maar onwetenschappelijke gronden het geloof te verbreiden, waarop het inkomen van enkele honderden „paranormalen” is gebaseerd.)

Medische waarheid vervalst of verdraaid

GENEESMIDDELEN VAAK NUTTELOOS SOMS SCHADELIJK

Onthullende studie van Amerikaan

DE MEDISCHE medewerker van
Het Parool schreef:

ALS ER ONDER DE LEZERS ZIJN die de kostelijke geschiedenissen van de Graaf en de Kroonprins uit Mark Twains Huckleberry Finn kennen, zullen zij de herinnering hebben aan een wat onwaarschijnlijke oplichterij, die misschien honderd jaar geleden in een afgelegen dorp in Amerika niet onmogelijk was.

NEEMT DEZE LEZER echter het boek van Ralph Lee Smith "The Health Hucksters" (Gezondheidsmarskramers) ter hand, dan zal hij ervaren, dat op het ogenblik heel Amerika van hoog tot laag volgens dezelfde methoden wordt beetgenomen.

MARK TWAIN heeft de principes waarop de oplichterij berust, meesterlijk getekend. Een speculatie op de goedgelovigheid en suggestibiliteit van het publiek; een onontwarbaar mengsel van hele, halve en kwart waarheden met aperte leugens, een vertoon van schijnbare waardigheid — daar „afstamming", hier „wetenschap" — en een ongelooflijke brutaliteit. En op de achtergrond toen en nu: alleen geld.

Deze beginselen zijn in die honderd jaar niet veranderd. Zij worden nu echter door een aantal fabrikanten van geneesmiddelen, voedingsmiddelen, cosmetica, sigaretten enz., systematisch en wetenschappelijk toegepast. Deze steunen daarbij op advertentie-deskundigen, psychologen en juristen.

REDACTIE:

Medisch redacteur:

dr. J. H. Ligterink, arts en
apotheker, Amsterdam

Pharm. redacteur:

J. E. Buiten, apotheker,
Farmaceutisch Inspecteur van de
Volksgezondheid te Zwolle

EEN AMERIKAANSE verslaggever Ralph Lee Smith heeft de geneesmiddelenindustrie in Amerika aan een diepgaand onderzoek onderworpen. Hij komt tot bittere conclusies, zoals:

1. wetenschappelijke feiten inzake geneeskunde en farmacie worden verdraaid;
2. de reclamemethoden dwingen vele gebruikers tot het slikken van schadelijke of onwerkzame middelen;
3. veel mensen die vitamines slikken hebben ze niet nodig;
4. „vermageren zonder diët" is een uitstekend jachtterrein voor de kwakzalverij;
5. door een halve waarheid als dogma te propageren worden oliën uit zonnebloempitten als beschermers van hart en bloedvaten aan de man gebracht;
6. de Amerikaanse geneesmiddelenindustrie besteedt 5000 dollar per jaar per arts aan reclamadoeleinden.

Het dagblad Het Parool heeft dit onthullende boek van Ralph Lee Smith („The Health Hucksters", uitgave Th. Y. Cromwell Cy, New York 1960) door zijn medische medewerker laten recenseren.

De uitmuntende samenvatting die deze medische medewerker gaf, laten wij hieronder in drie delen volgen.

Er zijn verschillen: de winsten zijn veel meer verzekerd en vele duizenden malen hoger. En de risico's zijn veel kleiner; geen van de directeuren der ondernemingen heeft ooit moeten vluchten om niet door de gedupeerden te worden gelyocht. Tenslotte hadden de Graaf en de Kroonprins iets heldhaftigs.

Verlakken

MAAR R. L. SMITH begint zijn boek met de sombere zinsnede: „De geschiedenis van de gezondheids-marskramers is een geschiedenis zonder helden. Bijna iedereen heeft meegeholpen het publiek te verlakken..."

Hij verstaat onder Health Huckstering: het vervalsen of verdraaien van de medische waarheid voor het maken van winst. De industrie, die zich hieraan schuldig maakt, is een miljarden-dollars-industrie.

Er is door de adverteerders een aparte taal opgebouwd, waarin wetenschappelijke feiten over geneeskunde, voeding, gezondheid enz. enz. zeer deskundig opzettelijk worden verdraaid om geld te maken.

In de meeste gevallen komt het ingrijpen van de overheid te laat en ook al wint deze het pleit, dan is de oogst vaak al binnen en beginnen de heren

door de naam van het middel of de tekst der advertenties of eventueel de naam van de firma te wijzigen, hetzelfde spelletje opnieuw.

Het voornaamste gevaar van de opgedrongen ondeugdelijke middelen is niet, dat het slachtoffer er door vergiftigd wordt (wat wel eens voorkomt), maar dat hij onder invloed van de reclame door advertentie, radio, televisie, bezoek aan huis enz., maandenlang schadelijke of onwerkzame middelen gebruikt die hem er van afhouden zijn gezondheid op de juiste wijze te verzorgen. Dit afgezien van de schade in zijn beurs.

De verschillen met ons land zijn groot wat betreft het raffinement der methoden, de omvang van de afzetterij, de geldsommen die het publiek moet opbrengen en de grootte en gerenommeerdheid van de firma's die er aan mee doen. De onderwerpen, waar de heren speciaal werk van maken, verschillen echter weinig van die, welke bij ons aan de orde komen.

De bespreking van dit interessante boek wordt in het volgende nummer voortgezet

OBJECTIVITEIT GEVRAAGD

Lezing op Naardense Volksuniversiteit

DE VOORZITTER van de Nederlandse werkgroep van paranormale genezers, mr. A. van Doorninck uit Epe, heeft op 22 februari in Bussum een lezing gehouden over de magnetiseurs.

„Deze lezing gaat over de geschiedenis van het magnetisme in het algemeen, de tegenwoordige toestand, hoeveel onbevoegde genezers er zijn, wat zij kunnen en wat niet, hoeveel bezoeken zij ontvangen, welke argumenten tegenstanders van deze genezers gebruiken, wat deze gave eigenlijk is en de theorieën daarover, hoe de wettelijke en feitelijke toestand in andere landen is enzovoorts”, zo vermeldt het mededelingenblad van de Volksuniversiteit Naarden-Bussum, die de lezing organiseerde.

Wij hebben de lezing niet kunnen bijwonen.

Misschien is het er allemaal zeer wetenschappelijk toegegaan, een volksuniversiteit waardig.

Maar toch zouden wij willen waarschuwen tegen een benadering van het vraagstuk van de paranormale geneeswijze voor volksuniversiteiten of andere instituten door middel van toespraken van bevooroordeelde sprekers.

Mr. Adam van Doorninck lijkt ons niet de aangewezen objectieve docent op het gebied van de paranormale geneeskunde. Hij is voorzitter van de Nederlandse Werkgroep van Paranormalen en treedt herhaaldelijk op als juridisch raadsman voor magnetiseurs die terecht staan onder verdenking van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst. Men vergeet niet: paranormale geneeskunde is niet alleen een interessant wetenschappelijk probleem. Het uitoefenen van magnetisme ter geneezing is ook nog eens een strafbaar feit.

Als een magnetiseur — of een direct belanghebbende in deze branche — in het openbaar moet spreken over dit vraagstuk, dan wordt zijn lezing een pleidooi. Immers, hij wil bereiken dat het verbod op het onbevoegd uitoefe-

nen van de geneeskunst voor zijn groep wordt opgeheven. Het is voor velen onder hen veel gerieflijker om geld (veel geld) aan de zieke mensheid te verdienen zonder de risico's van een strafvervolgning.

Enige jaren geleden heeft mr. Van Doorninck een redevoering voor de

microfoon van de VPRO mogen afsteken. Die ervaring leerde ons, dat mr. Van Doorninck zeer eenzijdig en zeer demagogisch over paranormale geneeskunde kan spreken.

Wij hopen dat zich dat in Bussum niet heeft herhaald. Maar we vrezen het ergste. Wij zouden daarom alle organisatoren die een objectieve benadering van het vraagstuk van de paranormale geneeskunst begeren, willen aanraden elders naar een spreker te zoeken.

BIJZONDERE JAARVERGADERING

Komt allen!

OP DE VOORPAGINA van dit nummer treft de lezer de agenda aan van de algemene ledenvergadering, die voor 20 april 1963 te Amsterdam is uitgeschreven.

De Vereniging tegen de Kwakzalverij organiseerde haar jaarvergadering meestal in de laatste maanden van het jaar.

De vervroeging van de algemene jaarvergadering in 1963 vindt zijn belangrijkste oorzaak in tal van spoedeisende kwesties, waarin het bestuur moet voorzien.

Daar is in de eerste plaats de vervulling van een aantal vacatures in het bestuur, die zijn ontstaan door het aftreden van een viertal bestuursleden, wier wijs oordeel node zal worden gemist. Het zijn mej. E. H. Hengeveld en de heren dr. H. H. Funke, dr. R. E. Wierenga en de heer A. Verschuur.

Het bestuur prijst zich gelukkig, dat zij een drietal gegadigden voor een bestuursfunctie heeft kunnen vinden, die de opengevallen plaatsen willen bezetten. Men vindt hun namen in de agenda op pag. 1. Het is in het belang van de vereniging, dat zij ook formeel zo spoedig mogelijk hun gewaardeerde bestuurswerkzaamheden kunnen aanvangen. Vandaar de vroege jaarvergadering.

DE VROEGE DATUM stelt het bestuur bovendien in de gelegenheid een sneller overzicht te verstrekken

van het afgelopen jaar. Daarnaast kan ook eerder geprofiteerd worden van suggesties, die eventueel op de jaarvergadering naar voren komen. Reeds staat vast dat de instelling ter sprake zal komen van een reorganisatiecommissie. Deze commissie wil nagaan in hoeverre het mogelijk is om de bestijding van de kwakzalverij met meer kracht ter hand te nemen en het resultaat van het werk te vergroten.

Iedereen die de volksgezondheid ter harte gaat en wil meewerken aan de strijd tegen de kwakzalverij wordt hartelijk uitgenodigd deze veelbelovende jaarvergadering bij te wonen.

Beperking geneesmiddelen

BIJ DE ZWEEDSE Rijksdag is een wetsvoorstel ingediend, waarbij de geneesmiddelenwet op enkele punten wordt gewijzigd.

Nieuwe verpakte geneesmiddelen mogen in de toekomst slechts worden geregistreerd, indien de betrokken instanties zich ervan overtuigd hebben dat de negatieve werkingen in aanzienlijke mate overtroffen worden door de gunstige effecten en indien deze negatieve werkingen duidelijk vastgelegd zijn en van niet ernstige aard geacht worden. De voorschriften inzake insecticiden zijn strenger geworden en de straffen op illegale handel in narcotica zullen in Zweden verzaamd worden. Het wetsvoorstel wordt naar alle waarschijnlijkheid per 1 januari 1964 van kracht.

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, *Arts* te Hilversum, *Voorzitter*; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-van der Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, *Secretaris*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; Mr. J. E. Goudsmit *Kantonrechter* te Haarlem; Dr. H. H. Scholten, *Dierenarts*, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; H. Dijkstra, *Oud-Commiss. van Politie* te Amsterdam; Mr. J. D. van den Berg, *Rechter* te Arnhem; Mr. G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Referendaris* bij het Ministerie van Justitie; Dr. J. H. Ligterink, *Arts* en *Apotheker* te Amsterdam en J. E. Bouter, *Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid* te Zwolle.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonneés: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts- tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 - 19114.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

Gevaarlijke gezondheidsadviezen uit een krantje

VALSE „ZELFBEDIENING”

DEZER DAGEN kwam in mijn brievenbus terecht een exemplaar van **MODERNE VOEDING**, tweemaandelijks orgaan van de Vereniging Reformproducten N.V. te Vlaardingen, die blijkbaar contact heeft met allerlei kruidenhuizen.

De samenstelling van de redactie wordt niet vermeld maar wel lezen we dat een vrouwelijk natuurarts een maand met vakantie is en is het dus niet uitgesloten dat zij enigszins verantwoordelijk is voor de inhoud van dit blad.

Het begint met de loftrumpet te steken van honing, niet als voeding, maar als geneesmiddel en de Gelée royale, de koninginbijgelei ontbreekt niet. Er zijn blijkbaar twee nieuwe producten, Melbrosin en Melbrosia, die volgens een advertentie het vermogen tot celdeling en celvernieuwing in ons lichaam kunnen verhogen — een van de belangrijkste remedia tegen ouderdomsverschijnselen. De prijs is niet gering, f 19,50 voor een kuur van twintig dagen, maar wie zou niet graag op oudere leeftijd weer fit willen worden à raison f 1,— per dag? Het is alleen maar jammer dat ook hier weer kapers op de kust zijn en er minderwaardige producten verkocht worden. Hoe kunnen we die onderscheiden? Het blijkt dat er een stichting voor laboratoria voor Industrie en Onderwijs bestaat, die zegt bevoegd te zijn een oordeel te vellen.

Maar er is meer in „Moderne Voeding” te vinden, een stroom van specialiteiten, kruidenmengsels en preparaten wordt ons voorgeschoteld — we hebben maar te kiezen, b.v. uit Dr. Ritters specialiteiten: Lacifée voor het versterken van het zenuwgestel, Legafée voor gezonde lever en gal, Gastrofée voor een gezonde en sterke maag, of Schlafgut, waardoor het gehele zenuwstelsel goed wordt beïnvloed met als resultaat een gezonde slaap.

vervolg op pag 2

Een afscheidswoord aan Dr. H. H. FUNKE

IN HET ALGEMEEN schrijf ik niet in dit maandblad behalve dan het jaarverslag.

Dit keer maak ik daarop gaarne een uitzondering vanwege het vertrek van de heer dr. H. H. Funke uit het bestuur.

In de ledenvergadering op 3 december 1960 is dr. Funke als voorzitter afgetreden, doch nu hij enige tijd geleden ook als bestuurslid heeft bedankt, voel ik de behoefte hierbij even stil te staan.

Sinds juni 1951 heb ik het genoegen gehad met hem samen te werken, zowel in het bestuur alsook in het dagelijks bestuur, hij als voorzitter, ik als secretaresse.

Tactvol

IN AL DIE JAREN is mij gebleken hoe bijzonder goed hij voor de taak van voorzitter geschikt was, tactvol en rustig. Bij eventuele verschillen wist hij de partijen op de juiste wijze tot elkaar te brengen.

Onder de terreinen waarop dr. Funke in die jaren zeer actief is geweest mag ik zijn streven noemen t.o.v. het verkrijgen voor onze vereniging van onontbeerlijke financiële steun en dit gelukkig niet zonder succes! Het corps van medebestuurders wist hij te versterken.

Onder zijn voorzitterschap werd het 75-jarig bestaan van onze vereniging op bescheiden wijze — doch succesvol naar buiten toe uit — herdacht.

Opvolger

NATUURLIJK VALT het te betreuren dat dr. Funke na zoveel jaren meende zijn taak als voorzitter te moeten neerleggen, maar dit niet dan nadat hij voor een eveneens actieve opvolger had gezorgd.

Na nog ruim een jaar deel te zijn blijven uitmaken van het bestuur heeft dr. Funke zich thans geheel daaruit teruggetrokken met het oog op andere hem opeisende werkzaamheden.

De vereniging is hem veel dank verschuldigd.

Dankbaar

PERSOONLIJK bewaar ik aan de tijd van samenwerking de meest aangename herinnering en ik blijf hem zeer dankbaar voor de wijze waarop hij mij vaak — bij het uitwerken van de notulen — door het medische labyrint heenvoerde.

A. BURBACH,
secretaresse.

Naarden, 13 maart 1963.

ROETZWARTE TANGEN EN INJECTIENAALDEN

TE VIES om aan te pakken en hier en daar voorzien van opgedroogd bloed, zo zag het instrumentarium er uit van de in IJmuiden op heterdaad betrapte „tandarts”. De gordijnen waren niet gesloten en zo kon een der rechercheurs van het Velsense politiekorps precies zien wat de „tandarts” uitvoerde. Hij was bezig met het maken van een gipsafdruk voor een prothese. Juist op het moment dat de patiënt het gips in zijn mond kreeg, rukte de politieman de deur open. Dit was immers het moment van de man op heterdaad te betrappen bij het onbevoegd uitoefenen van de tandartsenpraktijk.

PRAKTIJK IN IJMOND EN ZAANSTREEK

DE INSTRUMENTEN waren te vies om aan te pakken, vertelde de tandarts, die de zaak aan het rollen had gebracht aan een verslaggever van de IJmuider Courant.

„ZELFBEDIENING”

vervolg van pag 1

DE DIAGNOSE moet hier door de patiënt worden gesteld. We weten hoe weinig betrouwbaar dit meestal toegaat. Een recent voorbeeld: een oudere vriend van me dacht door de verschijnselen, die hij vertoonde, het aan de maag te hebben. Gelukkig dat hij geen Gastrofee ging bestellen, maar zijn huisarts raadpleegde, die al gauw ontdekte dat achter de maagverschijnselen een nierlijden stond en hem naar een ziekenhuis verwees ter verder onderzoek en behandeling. Hoe kan een arts meedoen aan een blad dat vol zit met kwakzalverij?

Er is ook een medische rubriek aan het blad verbonden, verzorgd door een arts, die zich H. v. d. U tekent en die voor wallen onder de ogen o.a. symbliofor voorschrijft. Wat kan niet alles achter dit verschijnsel zitten!

Een bekend laboratorium Biohorma in Nunspeet, waartegen ik reeds jaren geleden waarschuwde, adverteert een boek van een natuurarts Vogel over De Lever. Arme leek die daaruit zijn kennis haalt of zijn gezondheid uit een van de vele plantentonica, die op grote schaal worden geadverteerd. Vrouwen, mannen en kinderen kunnen hier terecht, alle kwalen kunnen worden genezen.....

Het is jammer dat we geen vrouwen kunnen opbrengen voor dit moderne Utopia der volksgezondheid. Integendeel: we waarschuwen zeer ernstig voor deze gevaarlijke wijze van kwakzalverij met geneesmiddelen.

R. E. W.

Het instrumentarium van de pseudo-tandarts bevond zich in een weekendtas. De tandarts verklaarde dat hij roetzwarte handen had toen hij de volledige inventaris van de tas op het politiebureau van Velsen had onderzocht. De inhoud van de weekendtas bestond o.a. uit injectienaalden, ampullen met injectievloeistof en tangen, zaken die uitsluitend tandartsen gebruiken en waarmee tandtechnikers nooit omgaan. Het was de politie van Velsen zonder meer duidelijk dat zij een goede vangst had gedaan. De bewuste „tandarts” die in de Zaanstreek en in het IJmondgebied al jarenlang „opereerde” hield echter stug zijn onschuld vol. Op alle vragen had hij zijn antwoord al gereed. Zo vertelde hij, dat het bloedstelpingsmiddel dat in de tas werd aangetroffen — en dat uitsluitend gebruikt wordt door bevoegde tandartsen — gebruikt was om zijn dochtertje te behandelen die vorige week op het ijs gevallen was. De politie geloofde hier niets van en liet zijn woning in Wormerveer doorzoeken. Daarbij stuitte men o.a. op een voorraad van vijftientig ampullen injectievloeistof.

TOTAAL „ONBEVOEGD”

DE MAN DIE REEDS jarenlang voorgeeft tandtechniker te zijn met bijzonder goede ervaringen mag zich in werkelijkheid zelfs niet eens een zelfstandige tandtechnische praktijk uitoefenen. Een van de tandartsen die in het begin van de jaren vijftig nauw met deze man heeft samengewerkt schetste hem als een zeer slechte en domme vakman. Tenminste tweemaal heeft deze totaal „onbevoegde” getracht het vakdiploma tandtechniker te behalen. Na het laatste examen liet een lid van die examencommissie doorschemeren dat hij er wel nooit in zou slagen het begeerde diploma te behalen. Men noemde zijn examenresultaat zowel praktisch en theoretisch volkomen onvoldoende. Na het in werking treden van de wet die de praktijken van de tandtechniker regelt, stond er voor de man slechts één

weg open..... Als werknemer in dienst treden van een bevoegde tandtechniker. Door bemiddeling van een Wormerveerse tandarts kreeg de man een baan op een groot tandtechnisch laboratorium te Haarlem.

De tandarts, die dit ons gisteren vertelde, had toen nog het volste vertrouwen in de man. Korte tijd later bemerkte hij echter dat verschillende van zijn patiënten gehele of gedeeltelijke prothesen hadden, welke kennelijk door zijn vroegere vertrouweling vervaardigd waren. In die tijd kwamen zijn „tandartspraktijken” ook aan het licht en volgde er een veroordeling door de kantonrechter te Zaandam.

HANDIG PRATEN

DE HOGE BOETE heeft de man echter niet kunnen weerhouden om zijn werk toch te blijven voortzetten. De Wormerveerder liet het zelfs niet na om het werk van werkelijk bevoegden in diskrediet te brengen door bij zijn klanten of toekomstige klanten op het werk van de artsen af te geven. „Een slecht gebit, ja, ik zie het al”.

Door zeer handig praten en vooral te wijzen op het vaak langdurige wachten bij de tandartsen, de vrij onpersoonlijke behandeling e.d., wist hij zijn praktijk enorm uit te breiden. Hij behandelde de meeste van zijn patiënten bij hun thuis. Voor vele mensen die afschrikken van de gang naar de bevoegde tandarts, kan zo iets natuurlijk van grote invloed zijn. Maar hij maakte niet alleen de gebitten, nee, hij trok ook tanden en kiezen. Tandartsenwerk!

In werkelijkheid is het trekken van deze elementen niet zeer gevaarlijk.

vervolg op pag 4

Bureau Vereniging

HET BUREAU van de Vereniging tegen Kwakzalverij is gevestigd ten huize van de directeur, de heer D. H. van den Bosch, „Groot Schuttershoef”, Arnhemseweg 10, Leusden post Amersfoort.

Aan dit bureau zijn alle inlichtingen omtrent de vereniging en de kwakzalverijbestrijding verkrijgbaar.

Directeur Van den Bosch is gaarne bereid verzoeken tot het houden van lezingen over de kwakzalverij te behandelen.

Medische waarheid vervalst of verdraaid

GENEESMIDDELEN

VAAK NUTTELOOS
SOMS SCHADELIJK

Onthullende studie van Amerikaan

DE MEDISCHE medewerker van Het Parool schreef:

EEN VAN DE dankbaarste werkterreinen van de geneesmiddelenindustrie is dat van de vitamines en de mineralen. Dit zijn stoffen waarvan men ook in het meest populaire boek over voeding kan lezen dat zij noodzakelijk zijn voor het leven.

Maar als hieraan eens een tekort bestaat, is dit met weinig kostbare geneesmiddelen afdoende te bestrijden.

Het Amerikaanse (en het Nederlandse) normale diët is echter zo rijk aan vitamines enz. en zo afwisselend, dat het heel moeilijk is een werkelijk tekort te krijgen. Dat overmaat goed zou doen is nooit aannemelijk gemaakt; dat het wel eens kwaad kan staat vast.

Zeer veel mensen in Amerika die vitamines enz. gebruiken, hebben deze helemaal niet nodig. In 1958 werd hiervan voor 28 miljoen dollars door doksen voorgeschreven. Maar aan tien miljoen Amerikanen werd door de ondernemers voor een bedrag van 500 miljoen dollars van deze produkten opgedrongen, zonder dat dit enig goed deed.

Tot de verkoopmethoden behoort niet alleen de beïnvloeding van de persoonlijke verbruikers, maar ook die van grote ondernemingen, welke bewogen worden aan hun personeel gratis allerlei preparaten te verstrekken. De bewering is dan dat het ziekteverzuim er door zal verminderen!

In de campagne spelen ook volkomen in de lucht hangende beweringen en bijgelovigheden een rol. Zo wordt bijv. gezegd, dat het water te arm is of

EEN AMERIKAANSE verslaggever Ralph Lee Smith heeft de geneesmiddelenindustrie in Amerika aan een diepgaand onderzoek onderworpen. Hij komt daarbij tot bittere conclusies.

Het dagblad Het Parool heeft dit onthullende boek van Ralph Lee Smith („The Health Hucksters”, uitgave Th. Y. Cromwell Cy, New York 1960) door zijn medische medewerker laten recenseren.

De uitmuntende samenvatting die deze medische medewerker gaf, laten wij in drie delen volgen. Hieronder volgt het tweede fragment.

de gebruikte mest „onnatuurlijk” en dat daardoor de tarwe of wat er verder verbouwd werd, wat zijn voedingswaarde betreft, minderwaardig zou zijn. Daarnaast wordt het op zichzelf juiste feit, dat door sommige bewerkingen van ons voedsel het gehalte aan een bepaald vitamine achteruit kan gaan, opgeblazen tot de bewering, dat er dus in het diët een tekort ontstaat.

Om dit vast te stellen zou men echter moeten kijken naar wat er overblijft en dit is, zoals wij al opmerkten, ruim voldoende. Men bedenke, dat door tal van goede wetenschappelijke onderzoeken vast staat dat toevoeging van vitamines alleen dan nodig en nuttig is, als er een tekort aan bestaat. Dit tekort op te sporen is niet iets wat de leek op zijn eigen houtje kan doen, maar behoort typisch tot het terrein van de dokter.

Sub-klinisch

IN VERBAND met een en ander werd de situatie in 1958 voor de industrie wat benauwend. Zij is zich toen „wetenschappelijk” gaan verweren, en heeft een medicus aan het hoofd gesteld van een door haar opgerichte „Vitamine Research Foundation”.

Dit instituut heeft een nieuw ziektebeeld uitgevonden, of als men wil, een nieuwe „theorie”: die van het „sub-klinische” vitaminetekort. Dat wil in goed Hollands zeggen: een vitaminetekort dat niet aantoonbaar is.

De verschijnselen kunnen dan op elke klacht betrekking hebben. Ik doe een greep uit verschillende aanbevelingen van de fabrikanten: vermoeidheid, geestelijke slapte, bloedarmoede, nervositeit, rusteloosheid, steriliteit, hartziekte, spierzwakte, tuberculose, diabetes, gewrichtsreumatiek, leverlijden, de moeilijkheden van de oude dag enz. Het is niet zo wonderlijk, dat onder de

enorme geestelijke pressie der reclame velen van de kopers meenden, baat te vinden bij het middel.

Franse klaver

Suggestie, vertrouwen, maar vooral de tijd doen veel van dergelijke klachten wisselen of verdwijnen. De fabrikant kan dit nog aanmoedigen door aan zijn preparaat 12% alcohol of wat cafeïne toe te voegen: dan voelt men na een paar uur al „hoe goed het werkt”. Maar 20 dollars voor de maandelijks noodzakelijke doses van een aftreksel van luzerne (= Franse klaver), peterselie, waterkers en gist is wel wat veel!

Baat het niet, zo schaadt het niet, zal men misschien zeggen — maar het zelf doktoren voor allerlei klachten, die wel vanzelf voorbij kunnen gaan, maar toch ook dikwijls een achtergrond hebben, die een reële behandeling nodig heeft, schaadt wel.

Weken achter

Het voor de leek meest sprekende argument tegen de theorie van het „niet aantoonbare tekort” is wel dit: dat doktoren, die bij zichzelf de eerste verschijnselen van een werkelijk vitaminetekort te voorschijn willen roepen, maandenlang een zeer streng diët moeten gebruiken, waarvan de bestanddelen vaak zelfs niet eens onder onze gewone voedingsmiddelen te vinden zijn. Zodra door een fout, of hoe dan ook, voedsel wordt gegeten, dat het uitgesloten vitamine wel bevat, is men weer weken achter voor het bereiken van zijn doel: het echte vitaminetekort.

De bespreking van dit interessante boek wordt in het volgende nummer voortgezet

REDACTIE:

Medisch redacteur:

dr. J. H. Ligterink, arts en apotheker, Amsterdam

Pharm. redacteur:

J. E. Buitter, apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle

Juiste opvatting van kantonrechter

DE KANTONRECHTER en de officier van Justitie in Amersfoort blijken een juiste opvatting te hebben over de rechtsbedeling ten aanzien van kwakzalvers.

In zijn requisitoir tijdens een zitting tegen een 65-jarige onbevoegde genezer uit Baarn merkte de officier op: „Er zijn mensen die menen dat de wetgeving op het uitvoeren van de geneeskunst niet juist is geregeld. Ik kan in deze kwestie natuurlijk geen partij kiezen. De huidige wet dient gehandhaafd te worden. Overtredingen moeten passend worden bestraft.

De resultaten, die verdachte bereikte en die misschien best goed kunnen zijn in de ogen van patiënten, zal ik niet beoordelen.

Ik moet er rekening mee houden dat verdachte al meermalen is veroordeeld en niettemin doorgaat met zijn praktijken. Voor drie feiten (aan drie personen was een recept afgegeven) vraag ik elk een boete van f 300 subsidiair driemaal dertig dagen hechtenis,” aldus de Amersfoortse officier volgens een verslag in De Gooi- en Eemlander.

Volgens de verdediger van de Baarnse wonderdokter verkeerde de man in een conflictsituatie: enerzijds wilde hij mensen helpen die elders geen genezing vonden en anderzijds wilde hij de wet niet overtreden.

DE KANTONRECHTER wees er op dat het doel van de wetgeving bestrijding van de kwakzalverij is. Het geneeskundig beroep is aan diverse normen gebonden en de vraag is of men daarmee niet in strijd komt, als de geneeskunde wordt uitgeoefend door iemand zonder universitaire opleiding. Men kan niet allen over één kam scheren („ook voor het scheren is tegenwoordig een vakdiploma vereist”). „Ik ben blij dat ik de wetgever niet ben die in deze kwestie moet beslissen; immers 95% van al die „geneeskundigen” zijn immers schelmen” vond de rechter.

Hij stelde vast dat de rechtsnorm was overtreden en veroordeelde de kwakzalver uit Baarn tot driemaal f 150,— of driemaal 20 dagen.

Wij juichen het duidelijk uitgesproken standpunt van rechter en officier in Amersfoort van harte toe. Inderdaad kan de rechter niet beslissen over het medisch-wetenschappelijke vraagstuk over bestaan en eventuele waarde voor de geneeskunde van paranormale verschijnselen en andere geneeswijzen van onbevoegden.

Zolang dit moeilijke probleem niet is opgelost en zolang deze medische kwestie nog geen juridische neerslag in de wetboeken heeft gekregen, zolang dient de rechter de bestaande wetten

5 NIEUWE LEDEN

Wij verwelkomen deze keer vijf nieuwe leden van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. Het zijn de dames K. Cosman, verpleegster te Baarn en H. A. Melk, verpleegster te Amsterdam en de heren C. Th. Lens, arts te Raalte, A. Stuurman, student te Groningen en H. P. J. Broekhoff, student te Maastricht.

zodanig met straffe hand toe te passen. Want wat de kantonrechter in Amersfoort zei („doel van deze wetgeving is de bestrijding van de kwakzalverij”) is waar.

Buiten Amersfoort wordt deze waarheid maar al te dikwijls in de rechtszalen van ons land vergeten.

(vervolg pag. 3) ROETZWARTE TANGEN

Het toedienen van de verdovende injecties wel. Bijzonder gevaarlijk zelfs en men mag van groot geluk spreken dat er geen ongelukken gebeurd zijn. Immers, het hangt er van af waar de injectie gegeven wordt. Dit vereist studie, en men is er nog steeds niet achter gekomen, waar de Wormerveerder dit geleerd kan hebben. Zeker is dat hij dit niet op een bevoegde plaats heeft geleerd.

DURE GEBITTEN

DE IJMUIDER TANDARTS verklaarde dat de mensen eenvoudig niet weten waaraan zij zich blootstelden. De Wormerveerder heeft eens een persoon behandeld, die een uur lang buiten bewustzijn is geweest, als gevolg van het trekken van tanden en kiezen.

Voorts is het de politie gebleken dat de man niet goedkoop werkte. Voor een prothese die via het ziekenfonds destijds f 69,— kostte, berekende hij dertig tot veertig gulden meer. Sterker nog, de tandartsen in Wormerveer

hebben in de afgelopen jaren zeker meer dan honderd „vreemde” gevallen in hun praktijk meegemaakt. Een patiënt komt normaal om zijn tanden en kiezen te laten trekken, betaalt zelfs enkele tientallen guldens vooruit voor de prothese en komt dan niet meer terug. Nee, de tandartsen in Wormerveer hebben zeker gegronde reden om aan te nemen, dat talloze van dergelijke patiënten een veel duurder kunstgebit hebben van de bewuste man..... Want men mag in deze tijd toch niet meer gaan veronderstellen dat men zonder een kunstgebit blijft lopen. Trouwens in Beverwijk kreeg een tandarts dergelijke gebitten zelfs ter reparatie aangeboden.....

Het geval van de Wormerveerder is echter niet een zaak die alleen staat — inmiddels is het geheel onder de aandacht van de officier van justitie te Haarlem gebracht. Het onbevoegd uitvoeren van tandartsenpraktijken komt zelfs vrij veel voor. In tandartsenkringen noemt men dit verschijnsel zelfs onrustbarend.

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, Arts te Hilversum, Voorzitter; E. Mijnaerds, Tandarts te Amsterdam, Vicevoorzitter; Mevr. A. Burbach-van der Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, Secretaris; L. Brest te Amsterdam, Penningmeester; Mr. J. E. Goudsmit Kantonrechter te Haarlem; Dr. H. H. Scholten, Dierenarts, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; H. Dijkstra, Oud-Commiss. van Politie te Amsterdam; Mr. J. D. van den Berg, Rechter te Arnhem; Mr. G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, Referendaris bij het Ministerie van Justitie; Dr. J. H. Ligterink, Arts en Apotheker te Amsterdam en J. E. Buiter, Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts- tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 - 19114.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: O. Kuijk, Brantwijk 76, Amstelveen

Opgericht 1 januari 1881

Er zit een luchtje aan „DE GEURENDE KRUIDHOF”

ZIJT GIJ INTELLECTUEEL? Zo ja, dan zult u met ongeveinsde belangstelling kennis nemen van het feit, dat een vaderlandse kruidenkoopman juist voor u iets zeer bijzonders op de markt brengt. Op zijn lijstje van koopwaar prijken als no. 75 zijn „INTELLECTUELEN-KRUIDEN”. In tegenstelling tot de overige kruiden, voor welke

**Drogist Bloem vaart
onder valse vlag**

een aankondiging in kleine letters voldeende wordt geacht, genieten de INTELLECTUELEN-KRUIDEN de eer geheel in hoofdletters te worden aangeprezen. In zijn toelichting zegt de kruidenverkoper: „Tegen slijmvorming. Versterken de hersenen.” Voor de niet-intellectuelen betekent dit een bijkans onverdraaglijke discriminatie. Waar moeten zij met hun slijm heen? En verdienen juist hun hersenen niet méér te worden versterkt dan die der intellectuelen?

Rare raad

ZES ARTIKELEN, willekeurig uit de catalogus van de kruidenkoopman gekozen, tonen het gevaarlijke dilettantisme aan dat dit soort reclamefolders kenmerkt: vrouwenkruiden, afvoerkruiden, kruiden voor borst en longen, kruiden tegen winden, kruiden tegen oogzwakte. Interessant is de raad die de kruidenkoopman zijn slachtoffers geeft: „Het resultaat wordt vaak verhoogd door twee verschillende soorten in afwisseling te gebruiken; bestelt daarom 2 of 4 verpakkingen tegelijk.” Een zieke zou vreemd opkijken als zijn huisarts hem zei: „Ik schrijf een recept voor u, maar u mag ter afwisseling een paar andere geneesmiddelen erbij gebruiken; zoek in de apotheek maar iets dat u lijkt.” De klanten van een kruidenkoopman slikken (letterlijk en figuurlijk) blijkbaar heel wat meer dan de patiënten van een medicus. Het fraais dat wij hier signaleren is afkom-

stig van drogist F. L. Bloem te Winschoten, die een kruidenhandel drijft onder de naam „De Geurende Kruidhof”. Bloem-rijke taal, maar aan deze geurende tuin zit een luchtje.

Stomverbaasd

DE HEER BLOEM opent zijn aanprijzing aldus: „Kruiden van De Geurende Kruidhof danken hun succesvolle en onschadelijke werking aan de jarenlange ervaring en studie van beroemde geneeskundigen.” Nieuwsgierig naar deze vermaarde medici grepen wij naar de telefoon. „Ik vind 't wel leuk dat u belt”, zei de heer Bloem, „want er is op dit gebied erg veel kwakzalverij. Daar doe ik niet aan mee. Kijkt u maar naar mijn verpakkingen, die zien er fantastisch uit!”

Op onze vraag naar de „beroemde geneeskundigen” noemde de heer Bloem vlot vier namen. Drie van de vier bleken geen geneesheer te zijn; een van die drie ontpopte zich als de kruidenkoopman Van der Schaaf in Rhenen, van wie Bloem zijn spullen betreft. De vierde bleek inderdaad een geneeskundige, de heer H. H. Heymans, arts te Almelo. Dokter Heymans was ten hoogste verbaasd, toen wij hem mededeelden, dat Bloem hem als referentie voor zijn kruidenhandel misbruikte: „Ik ken die man niet en zijn bedrijf evenmin. Tussen hem en mij bestaat geen enkele relatie. Ik zal die meneer een briefje schrijven, dat hij dat gedoe moet staken.”

Grove leugens

VOORTS bevat Bloem's folder deze garantieverklaring: „Alle kruiden, tincturen of tabletten staan voortdurend onder deskundige controle.” De heer Bloem deelde ons mee, dat deze controle geschiedt door de bovengenoemde „beroemde geneeskundigen” — van wie dus drie geen geneeskundigen zijn en de vierde totaal niets met Bloem's kruidenhandel uitstaande heeft.

De derde geruststelling waarmee Bloem het vertrouwen van lichtgelovige klanten poogt te winnen, is vet gedrukt: „Alle samenstellingen zijn GOEDGE-

KEURD (hoofdletters van Bloem) en aangemeld bij Staatstoezicht voor de Volksgezondheid Hoofdinspectie voor de geneesmiddelen.” Ook deze verklaring is van begin tot einde onwaar. De heer Bloem kan niet één goedkeuring tonen.

Drie hoogdravende garanties — drie grove leugens. Kruidenkoopman Bloem beroemt zich op drie geneeskundigen, die geen geneeskundigen blijken te zijn. En op een geneeskundige, die zelfs van het bestaan van zijn kruidenzaak totaal onkundig is. En op voortdurende deskundige controle, terwijl zijn beweerde controleurs óf niet deskundig zijn óf niet controleren. En op de hoogste medisch-pharmaceutische instantie in Nederland, die geen enkele goedkeuring ooit aan koopman Bloem heeft verstrekt. Mag dat zo maar, al dat spelen met andermans gezondheid, al dat pronken met andermans veren, al dat sollen met reputaties van personen en instellingen? Mag dat zo maar, al dat liegen en bedriegen?

P.S. Wij zijn de Provinciale Drentse Vereniging „Het Groene Kruis” te Assen zeer erkentelijk voor de toezending van de reclamefolders van de heer Bloem.

FRANSE FRATSEN

BIJ HET FRANSE PARLEMENT hebben tien leden een wetsvoorstel ingediend de guérisseurs of wonderdokters onder zekere voorwaarden een wettelijke status te geven. De medische wereld tekent tegen dit levensgevaarlijke plan fel verzet aan. Frankrijk telt 100.000 kwakzalvers, van wie 500 zich als elite-genezers beschouwt. Deze vijfhonderd brandmerken hun 99.500 collegae als knoeiers en oplichters. Het is te hopen dat het onderhavige wetsvoorstel met een stevige meerderheid zal worden verworpen — zulks zou de Franse volksgezondheid slechts ten goede komen. Dat een half procent van de Franse kwakzalvers de overige 99,5 procent voor listige bedriegers uitmaakt, geeft te denken.....

PARANORMALE GENEESKUNST ?

DE LAATSTE JAREN wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van een term die niet anders is dan een moderne naam voor een groep van personen, die de geneeskunst onbevoegd uitoefenen. Zij doen dit in het bijzonder door strijkbewegingen, waarbij het effect door „magnetisme”, een van hen uitvloeiende genezende kracht, bepaald zou worden.

In de dagbladers, in verslagen van zittingen in rechtszalen, in de volksverteenwoordiging, steeds weer duikt de paranormale genezer, de magnetiseur, op. En zodra de vraag aan de orde is om deze groep van onbevoegden een zodanige status te geven, dat zij voortaan hun handelingen tegenover zieken ongestraft ten uitvoer mogen leggen, wordt er door de pleitbezorgers van de groep nog een woord aan toegevoegd, een in deze pleidooien passende veiligheid aangelegd. Men spreekt dan van „bonafide” paranormale genezers. In de vakkringen van deze onbevoegden wordt voorts grote betekenis gehecht aan een andere toevoeging, namelijk, dat deze personen beschikken over een paranormale „begaafdheid”, dat wil dus zeggen een vermogen tot genezen dat niet door kennis verkregen is, derhalve niet verworven is, doch als gave in de persoon zelf aanwezig is. De paranormalen stellen, dat zij niet alleen zonder het gebruik van zintuigen, waarnemingen kunnen doen, doch ook krachten kunnen ontplooiën, die zich niet langs orthodox-wetenschappelijke weg laten vaststellen.

Tracht men door literatuurstudie na te gaan, wat de desbetreffende genezers zelf onder deze paranormale begaafdheid en paranormale geneeskunst verstaan, dan wordt de „normale” genezer hier niet wijzer uit. Er is tegenstrijdigheid in de begripsbepalingen tussen de verschillende organisaties, die zich in deze groep van onbevoegden hebben gevormd, en in de methodieken volgens welke de paranormale geneeskunst wordt beoefend. Nergens

echter vindt men een duidelijke inhoud aan het begrip gegeven. Laat ons als voorbeeld geven, wat wij lezen in de *Praktijk- en Controlevoorschriften voor Paranormale Genezers*, uitgave van het Centraal Bureau voor de Paranormale Geneeskunst in Nederland. In het hoofdstuk over de geneeswijzen lezen wij in artikel 14, dat de genezer in zijn praktijk geen andere geneeswijze mag toepassen dan de paranormale geneeskunst. Wat hieronder verstaan wordt, is niet nader aangegeven. Het spoor raakt men dan geheel bijster als men het volgende artikel leest. Hierin wordt bepaald, dat het aanraden, aanwijzen of voorschrijven van natuurgeneesmiddelen, homeopathische middelen, dieetvoeding, waterbehandeling, massage, *steunzolen* of van *andere paramedische* geneesmiddelen, -methoden, -hulpmiddelen of -apparaten de genezer slechts is toegestaan indien hij daarvan een grondige kennis bezit, zulks ter beoordeling van de desbetreffende organisatie (cursivering van ons).

Is het te verwonderen, dat men — ook van niet-geneeskundige zijde — herhaaldelijk de uitspraak tegenkomt, dat paranormale geneeskunst niet bestaat, dat paranormale geneeskunst niets anders is dan moderne kwakzalverij, oude toverkunst in een nieuw kleed (Drogendijk)? Wij sluiten ons bij deze afwijzing aan, doch tevens erkennen wij, dat door de beïnvloeding van de psyche van de patiënt ook onbevoegden een zodanige suggestieve inwerking op de zieke kunnen hebben, dat het resultaat van hun behandeling zich manifesteert als een schijnbare genezing. Vooral de psychisch labielen en degenen bij wie het somatisch lijden door een sterke psychische component bepaald is, vormen de dankbare cliënte van de paranormale genezers.

De vraag is echter of de door onbevoegden bereikte genezingen, schijn-genezingen of verbeteringen, gehonoreerd dienen te worden met een erkenning van de status dezer genezers of zelfs met het hun toekennen van bepaalde bevoegdheden. Deze vraag is niet nieuw, en reeds herhaaldelijk werd in het verleden gepleit voor het verlaten van het monopolie der artsen met betrekking tot de uitoefening der geneeskunst. Pas dan kan deze in onze gezondheidszorg diep ingrijpende maatregel overwogen worden, indien het monopolie der artsen niet meer zou leven in het rechtsbewustzijn van de be-

volking en het algemeen belang hiermee zou zijn gediend. Wij zijn van mening, dat de vraag of de hier conditioneel gestelde elementen aanwezig zijn, ten aanzien van beide in ontkennende zin moet worden beantwoord. Meningen, die van tijd tot tijd uit de pers, het parlement en zelfs uit de rechtszaal tot ons komen, leveren geen overtuigende bewijzen van hetgeen leeft in het rechtsbewustzijn van de bevolking. Wij hebben zelfs goede gronden om aan te nemen, dat het tegendeel zal blijken, indien het standpunt van de Nederlandse bevolking op deugdelijke wijze gepeild wordt, en dat zij bij goede voorlichting het grote goed van gezondheid, zowel voor het individu als voor het volk, niet in gevaar zal willen brengen. Het algemeen belang zal er bepaald niet mee gediend worden, doch wel ernstig geschaad, indien paranormale genezers in staat worden gesteld, hun praktijken ongestraft uit te oefenen. Het feit, dat dit ook nu reeds vele malen per dag geschiedt, kan aan het beginsel geen afbreuk doen.

Bij voorbaat weten wij, hoe de reactie van de paranormaal begaafden zal zijn. Ook zij wijzen een „Kurierfreiheit”, zoals deze in de Duitse wetgeving (Heilpraktikergesetz 1939) voorkomt, voor het merendeel af, evenals een regeling, zoals de Scandinavische wetgevingen kennen, namelijk een gedeeltelijke Kurierfreiheit met verbod tot het verrichten van bij de wet genoemde handelingen. Er is een groep onder de paranormale genezers, die de samenwerking van de „bonafide” paranormalen met de artsen bepleit in het kader van de op 19 maart 1963 door de Eerste Kamer aangenomen Wet op de Paramedische Beroepen, terwijl anderen langs andere weg aandringen op een status voor deze „bonafide” genezers. Reeds meermalen echter heeft de Regering uitgesproken, dat zij niet bereid is een weg te volgen, waarbij kaf van kokoren gescheiden moet worden, aangezien er bij een zodanige oordeelvorming geen norm ooit te hanteren zal zijn. Het gaat immers om „paranormalen”, om hen, die volgens hun zeggen over begaafdheden beschikken, die zich langs orthodoxe weg, langs zintuigelijke weg, niet laten beoordelen. Het gaat niet om het beoordelen van de resultaten der behandeling; ook de kwakzalver (volgens de paranormalen „het kaf”) kan soms op (schijn)successen bogen, waar de geneeskunst faalde.

Aan de geneeskundigen valt de zware taak toe, te bevorderen, dat door hun handelingen, hun houding en verhouding tegenover de patiënten de vlucht naar de onbevoegden wordt beperkt en daarmee de zieken tegen zichzelf worden beschermd.

Met volledige instemming nemen wij bovenstaand artikel over uit het Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde van 4 mei 1963.

Medische waarheid vervalst of verdraaid

GENEESMIDDELEN **VAAK NUTTELOOS** **SOMS SCHADELIJK**

Onthullende studie van Amerikaan

DE MEDISCHE medewerker van Het Parool schreef:

EEN ANDER geliefd thema is: mager worden zonder diët.

Evenals in Holland is in Amerika overvoeding vooral met vet, meelkost en suiker een gewone toestand, die tal van ziekten, waaronder hart- en vaatlijden en reumatiek doet verergeren.

Evenals bij ons is het doorzetten van een voldoende streng diët moeilijk, omdat de gewoonten, de sociale verhoudingen en de psychische toestand zo'n grote rol hierbij spelen. Het leiden van een vermageringskuur is althans in ernstige gevallen typisch het terrein van de dokter. Maar een diët is voor de te-veel-eters onprettig.

Daarom is dit een uitstekend jachtterrein voor de kwakzalverij: „Vermagering zonder diët” is een leuze waaronder jaarlijks voor 100 miljoen dollars produkten aan de man worden gebracht”.

De aanbevelingen wijken nog sterker af van wat medisch gezien ook maar in de verste verten verantwoord zou kunnen zijn, dan bij de vitaminen en mineralen-humbog. Ingewikkelde voorschriften met niet onschadelijke pillen, pillen die de eetlust remmen, massage-toestellen, alles om de mensen af te houden van het enige, dat reëel kan helpen: een verstandiger levenswijze.

Cholestearyl

INGEWIKKELDER ligt de zaak bij de campagne voor het gebruik van vetten, die vrij zijn van cholestearyl. Cholestearyl is een stof, die in het gehele lichaam voorkomt en allerlei functies vervult. Het heeft sinds enkele tientallen jaren de aandacht der medische wetenschap getrokken, dat er bij bepaalde ziekten (o.a. van hart en vaten) meer cholestearyl in het bloed zit dan normaal. Wat hier oorzaak is en wat gevolg, is echter helemaal niet uitgemaakt.

Ook in Nederland zijn hierover zeer diepgaande onderzoeken gedaan. Sommige specialisten behandelen bepaalde patiënten ander streng toezicht met cholestearylarm diët. Mijn persoonlijke indruk is, dat deze theorie haar dagen gekend heeft.

EEN AMERIKAANSE verslaggever Ralph Lee Smith heeft de geneesmiddelenindustrie in Amerika aan een diepgaand onderzoek onderworpen. Hij komt daarbij tot bittere conclusies.

Het dagblad Het Parool heeft dit onthullende boek van Ralph Lee Smith („The Health Hucksters”, uitgave Th. Y. Cromwell Cy, New York 1960) door zijn medische medewerker laten recenseren.

De uitmuntende samenvatting die deze medische medewerker gaf, nemen wij in drie delen over. Hieronder het derde, laatste fragment.

Maar het getij kan ook weer keren. De in het besproken boek weergegeven mening der deskundigen is, dat het nut van een cholestearyl-arme voeding nog bewezen moet worden en dat een terugvallen van het gebruikelijke Amerikaanse diët op een diët, dat als vet uitsluitend plantaardige oliën zou bevatten, een achteruitgang zou betekenen.

Deze cholestearyl-kwestie is natuurlijk een dankbaar object voor de kwakzalverij. Door een halve waarheid als een dogma te propageren worden oliën uit zonnebloempitten enz. als beschermers van hart en vaten aan de man gebracht.

Een van de grote firma's was door het onderzoek van het geneesmiddelen-toezicht nogal gecompromitteerd. Zij had wel een compromis gesloten over de schrapping van de veroordeelde passages in haar advertenties, maar zij was toch bang, dat er bij het grote publiek iets van het idee „Cholestearyl kan geen kwaad” kon zijn blijven hangen. Zij adverteerde nu met een andere term, die hetzelfde betekende en die het publiek evenmin begreep — en de verkoop nam niet af!

Pressie

AAN DE PRESSIE op de arts wijdt de schrijver een lang hoofdstuk. In PS van 24 februari schreef Noud van den Eerenbeemt een artikel over dit euvel in ons land. Ik wil hier alleen van zeggen, dat in Amerika de situatie veel ernstiger is. De industrie besteedt daar jaarlijks 5000 dollars per dokter aan de beïnvloeding door reclame enz.

Nog een enkel woord over het schandaal van de filtersigaretten, die het gevaar van het door te veel roken eerder longkanker te zullen krijgen, zeer sterk zouden beperken. De waarheid is deze: in het gunstigste geval

geeft de filter een onbeduidende vermindering van teer en nicotine in de rook; in andere gevallen bleek bij de nieuwe filtersigaret er juist meer in de rook te zitten dan bij de oude niet-filtersigaret. De „tar-derby” zoals de schrijver het noemt, wordt voortgezet. De industrie wendt zich in advertenties speciaal tot de jongeren: Vroeg wennen, dan blijf je wel roken!

Toezicht

DE CONTROLE op dit alles berust in Amerika bij drie instanties: een toezicht op genees- en voedingsmiddelen (de middelen zelf), een Bureau voor betere handelsmanieren (de advertenties) en de Post Administratie (voor postorders). Zij zijn alle drie wel actief en flink, maar zij kunnen alleen achteraf ingrijpen en dan trachten te bewijzen, dat er overtreding is. Eer het zover komt — de industrie heeft veel meer geld en voorziet zich daarmee van scherpe advocaten en medici als verdedigers — kan de industrie tegen borgstelling een compromis maken om de gewraakte passages in advertenties enz. te wijzigen en rustig verder te gaan.

Vele firma's zien er trouwens voordeel in — afgezien van de regeringsbemoeiing — om telkens nieuwe produkten of de oude onder een nieuwe naam aan de markt te brengen, altijd weer „berustend op tientallen jaren wetenschappelijk onderzoek” (ook al bestaat de firma pas drie jaar).

Het bestaande, dat maar weinig van het nieuwe verschilt, wordt dan als verouderd aan de markt onttrokken. Komt er nu een complicatie door processen e.d. dan doet men dat wat eerder; meestal is de room van het nieuwtje toch al van de melk.

Het boek eindigt met een uiteenzetting hoe de wetgeving in Amerika veranderd zou moeten worden.

Albert uit Zuidlaren

ALBERT R. uit het Drentse dorp Zuidlaren werd onlangs door de kantonrechter te Assen wegens kwakzalverij veroordeeld tot f 400 boete of 20 dagen hechtenis, plus vier weken voorwaardelijk, met de bepaling dat Albert geen zittingen meer mocht houden in het kanton Assen. Albert tekende hoger beroep aan en stond op 3 mei 1963 voor de Asser rechtbank terecht.

Albert R. is 62 jaar oud en opereert sinds jaar en dag in strijd met de wet als magnetiseur, diverse vonnissen ten spijt. „Wat mij dwars zit bij deze verdachte is, dat hij vroegere vonnissen gewoon aan zijn laars lapt. Ik neem het iemand altijd bijzonder kwalijk, als hij een vonnis van de rechter naast zich neerlegt. De strafbaarheid van verdachte staat vast. In een ontwikkelde staat als Nederland is geen behoefte aan medicijnmannen”, aldus de Officier van Justitie mr. C. J. van Oldenbeek in zijn requisitoir. Hij haalde een geval aan van een zieke, wiens toestand door Albert's „behandeling” geen enkele verbetering had ondergaan. „Als het mis-

lukt, komen ze (de zieke klanten; Red.) er niet mee voor de draad”, zei mr. Van Oldenbeek, die bevestiging van het kantonrechterlijke vonnis eiste.

Als getuige-deskundige werd gehoord de arts R. Mantingh, geneeskundig inspecteur voor de Volksgezondheid in Groningen en Drente. „Uit de stukken is mij gebleken, dat bij de geneeswijze van verdachte van diagnostiek geen sprake is”, verklaarde dokter Mantingh. „Er is geen kritisch onderzoek en er wordt slechts gereageerd op klachten. Deze klachten worden weggenomen, maar dat is ook in de geneeskunde een koud kunstje. Daar gaat het niet om, het gaat erom vastgestelde aandoeningen te genezen. Als een medicus te werk zou gaan als de verdachte, zou hij ongetwijfeld voor de tuchtrechter worden gedaagd.”

„Is deze verdachte een gevaar?” vroeg rechtbankpresident mr. A. Murman.

„Hij betekent een ernstig gevaar voor de volksgezondheid, maar ook voor de individuele patiënten”, antwoordde de medicus. „Zeker voor twee der in de tenlastelegging genoemde patiënten is de behandeling van verdachte zeer nadelig geweest. De manipulaties van verdachte zijn in hoge mate kritiekloos. Deze magnetiseur heeft zich zonder noodzaak op het terrein van de medische wetenschap begeven.”

Uit het feit dat Alberts verdediger mr. Adam van Doornick was, mag men concluderen dat de verdachte lid is van de Ned. Werkgroep van Paranormaal Begaafden, de N.W.P., een groep kwakzalvers van zeer diverse pluimage die de onbevoegde uitoefening der geneeskunst poogt te legaliseren. In zijn quasi medische pleidooi vergat de pleiter zich enkele malen zozeer, dat de president hem tot de orde moest roepen. Aan het slot van zijn pleidooi vroeg mr. Van Doorninck voor zijn cliënt vrij-spraak „of iets dat er op lijkt.”

Hij kreeg zijn zin. Ondanks de recidive van verdachte, ondanks het requisitoir van de Officier van Justitie en —

De medicus twikt
De rechter beschikt
De kwakzalver strikt

wonderlijkerwijze — ondanks het waar-schuwend getuigenis van de geneeskundig inspecteur voor de Volksgezondheid kreeg Albert uit Zuidlaren een straf die op vrij-spraak leek. Als hij vier tientjes offerde, was hij van alles af en mocht hij zijn kwakzalverssprek-uur hervatten waar hij dat maar wenste, ook in het kanton Assen. Helaas niet ten onrechte schreef de Zeister arts F. Wibaut in Het Parool van 26 april over „rechters die opvallend welwillend staan tegenover onbevoegden.” In de strijd tegen de kwakzalverij constateert men soms een gebrek aan begrip en medewerking bij ambtsdragers die in deze strijd vooraan zouden moeten staan.

(Berichtgeving: Emmer Crt., Prov. Drentse en Asser Crt., Gron. -ed. van Het Vrije Volk).

EVIPAN-VACUPAN: nu contactlenzen

DE ROTTERDAMMER Jean van Wijk, aldus De Volkskrant, heeft een nieuw werkerterrein gevonden in het medische vlak. Enkele jaren geleden nog stond hij op voortdurende voet van oorlog met politie en justitie, die hem bij herhaling betrapten op overtredingen van de wet op de tandheelkundige inrichtingen. De bijna beruchte vervolgingen van Evipan- en Vacupan-inrichtingen, waar gebitten onder narcose werden getrokken en „klaar terwijl U wacht” werden vervangen door kunstgebitten hebben Van Wijk een aantal veroordelingen opgeleverd. Hoewel de tandheelkundige inrichting Vacupan nog bestaat, is deze wettelijk zo gekortwiekt, dat Van Wijk heeft uitgezien naar andere mogelijkheden. Contactlenzen, de in Nederland niet zo populaire vervanging van de bril, leken hem voldoende kans te bieden voor een nieuw operatie-terrein, dat weer op bijna noodlottige wijze grenst aan de medische wetenschap.

HET GEHEIMZINNIGE . . .

OP 20 JUNI 1860 zei dr. G. H. van Vollenhoven in zijn openingsrede van de jaarvergadering der Ned. Mij. ter Bevordering der Geneeskunst, gehouden te Zwolle, onder meer het volgende.

„Is het niet opmerkelijk, dat men juist menschen uit de hoogste en aanzienlijkste standen der zamenleving zich zóó vaak ziet overgeven aan de behandeling van onbevoegden en kwakzalvers, aan bezitters van geheime middelen tegen allerlei ziekten en gebreken? En om het hooge woord (zoo als men zegt) niet langer te verzwijgen, — wie zijn het die meest ingenomen zijn met de Homoiopathie? Zijn het niet in alle landen de voorname klassen der maatschappij geweest? Het feit dat deze leer, of liever deze manier van uitoefening der Geneeskunde, in deze eeuw zich zoozeer heeft verbreid, schrijf ik geheel en al toe aan die neiging der menschen tot het geheimzinnige.”

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, *Arts* te Hilversum, *Voorzitter*; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-van der Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, *Secretaris*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; Mr. J. E. Goudsmit *Kantonrechter* te Haarlem; Dr. H. H. Scholten, *Dierenarts*, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; H. Dijkstra, *Oud-Commiss. van Politie* te Amsterdam; Mr. J. D. van den Berg, *Rechter* te Arnhem; Mr. G. C. M. van Nijntaten te Voorburg, *Referendaris* bij het Ministerie van Justitie; Dr. J. H. Ligterink, *Arts en Apotheker* te Amsterdam en J. E. Buiten, *Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid* te Zwolle.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 — 19114.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: O. Kuijk, Brantwijk 76, Amstelveen

Opgericht 1 januari 1881

Wetenschap logenstraft kwakzalvers

Deze zotte waardeloze
bedenksels noemt men
medicijnen:

**Snelwerkende
anti-rheuma-druppels**

Koeien-urine tegen stuipen

**Laxeermiddel
tegen suikerziekte**

Boenwas als zalf

Staalwijn tegen kanker

HET RIJKSINSTITUUT voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek heeft de goede gewoonte om door het uitgeven van „Mededelingen” periodiek een blik te gunnen op de activiteiten van dit instituut. Deze mededelingen worden afgedrukt o.a. in het Pharmaceutisch Weekblad. Zo treft men in het nummer van 9 november 1962 van dit laatste periodiek de mededelingen nr 50 aan van genoemd instituut, waarvan de inhoud zeker niet verouderd mag heten en zich ook nu nog alleszins leent voor commentaar.

Ridderzalf

STILZWIJGEND gaan wij voorbij aan de rubriek „Geneesmiddelen met bekende samenstelling”. Een dusdanig onderzoek valt buiten de interessesfeer van onze vereniging, tenzij een verpakt geneesmiddel een geheel andere samenstelling zou hebben gehad dan de aangeprezenen. Dit nu kwam gelukkig niet voor. Wel werden ook nu enkele kwantitatieve afwijkingen gevonden.

Voor ons van belang is de rubriek „Verpakte geneesmiddelen, waarvan de samenstelling niet door de fabrikant is

opgegeven”. Behalve Naturel I, „Snelwerkende antirheumadruppels”, bestaande uit vloeibare paraffine en een alcohol-aftreksel van looizuurhoudende planten (Nederl. Kruidenverzend Centrale) blijkt de Ridder Meyer boorzinkzalf als „Ridderzalf” aan de man te brengen, zonder de samenstelling te vermelden. Deze ass. apotheker vermeldt evenmin de apotheker, waar hij als ass(istent) onder toezicht zou werken.

IN DE RUBRIEK „andere geneesmiddelen van onbekende samenstelling” doet een inheemse drank uit Nigeria bepaald vies aan. Er bestaat namelijk geen reden om aan de overgeleverde samenstelling (jarenlang bewaarde koeienurine, tabakssap en plantenaftreksels) te twijfelen. Twijfel aangaande het nuttig effect bij konvulsies bestaat er echter terecht.

Dan is er ook nu weer een „kruidendokter” die tegen diabetes een stevig laxeermiddel meent te moeten aanprezen. Een zalf bleek merkwaardig veel te lijken op boenwas (terpentijn met gele was) in klassieke samenstelling.

Lang niet gek is het B-water uit Waddinxveen, waarmee men de bips van zuigelingen goed kan houden. Veel goedkoper is echter om geen borax-glycerine op de babyhuid te smeren,

maar wat borax aan het waswater toe te voegen. Alleen is het dan geen B-water meer.

Trieste lijst

HET TELKENMALE terugkeren van de trieste lijst der „wondermiddelen”, aanbevolen tegen kanker, vervult ons met gramschap. Deze vermindert zeker niet door het kennismaken van de „geneesmiddelen”, welke met euvele moed of met een misdadige onverschilligheid tegen deze vreselijke ziekte als heilbrengend, als genezing gevend, worden aanbevolen. Ditmaal vermeldt de lijst als werkzaam:

- Waterige citroenzuuroplossing van 5%.
- Staalwijn-concentraat.
- Vitamine A.
- Vitamine C.
- Vitamine E.
- Calciumzout van Pantotheenzuur (bekend uit haarwaters).
- Vitamine B complex.

Kostelijke dingen moet men vaak van verre halen. Deze ervaring pleegt te worden omgedraaid tot „wat van verre

vervolg op pag 2

Vurig strijder tegen kwakzalverij Ph. B. Ottervanger overleden

ONZE VERENIGING tegen de Kwakzalverij heeft met leedwezen vernomen dat een van haar actiefste leden, de heer Ph. B. Ottervanger te Hilversum, op 73-jarige leeftijd is overleden.

Met zijn heengaan is de vereniging een fervent tegenstander van de kwakzalverij ontvallen. Hoe dikwijls kwam hij niet op jaarvergaderingen van onze vereniging met kracht van argumenten betogen, dat een felle koers moest worden gevaren, niet alleen tegen de beoefenaren van de kwakzalverij, maar ook tegen allen die paranormale onzin aan het grote publiek trachten te verkopen, als ware het alleszins wetenschappelijk verklaarde fenomenen.

De heer Ottervanger behoorde tot de weinige Nederlanders, die zich in de strijd tegen de kwakzalverij hadden gepend met een schat van gegevens.

Aan de hand van zijn uitvoerige bibliotheek en door nauwkeurig onderzoek van vele vermeende gevallen van bovenzintuigelijke verschijnselen, be-

schikte de heer Ottervanger over een stortvloed van argumenten om aan te tonen, dat die paranormale verschijnselen en die paranormale begaafdheid eigenlijk nimmer afdoende was aangevoerd.

De overleden Hilversummer kende alle zwakke plekken in het front van de paragnosten, helderzienden, psychometristen, telepaten en magnetiseurs. Hij kende hun smoesjes, nog voordat zij waren uitgesproken. Ottervanger was in zijn jeugd zelf een geestdriftig goochelaar geweest en hij wist hoe gemakkelijk het was om de goegemeente met een paar goedgespeelde trucjes om de tuin te leiden.

Ottervanger kon grote verontwaardiging laten doorklinken over de zogenaamd wetenschappelijke benadering van het vraagstuk van de paranormale verschijnselen. In dit verband had hij grote bezwaren tegen het werk van de Utrechtse bijzondere hoogleraar prof. Tenhaeff, wien hij onvoldoende kritische zin verweet en een te grote goedgelovigheid en vertrouwen in de mensen en in het bijzonder in één paragnost.

Terrier

De overledene volgde als een terrier alle publikaties, radiouitzendingen en televisie-programma's over het onderwerp van de paranormale verschijnselen en wee de auteur, die daarbij lichtgelovig de fraaiklinkende wonderverhaaltjes van de paragnosten en andere wonderdokters opdiste.

Met menigeen ontspon zich een felle polemiek en Ottervanger kon er zich van overtuigd houden, dat hij velen met zijn argumenten en doorslaggevend bewijsmateriaal tot gezondere inzichten heeft gebracht.

Uiteraard ging hij altijd voorop in het waarschuwen tegen de gevaren van de kwakzalverij, vooral daar waar deze werd uitgeoefend door paragnosten die zich beriepen op bovenzintuigelijke geneeskraften.

Voor deze fel gevoerde strijd in het belang van de volksgezondheid en de geestelijke hygiëne in ons volksbestaan past een woord van eerbiedige hulde aan de nagedachtenis van de heer Ph. B. Ottervanger.

Dwangsom van TANDARTSEN tegen KWAKZALVERS

DE „TANDARTS met roetzwarthanden”, een beunhaas uit Wormerveer, is door de Haarlemse kantonrechter veroordeeld tot een boete van f 1000,— en een voorwaardelijke boete van f 1000,— met een proeftijd van drie jaar.

De gevaarlijke beunhaas, die onder hoogst bedenkelijke hygiënische omstandigheden patiënten behandelde, tanden en kiezen trok en zelfs injecties toediende, werd enkele weken geleden in IJmuiden op heterdaad betrapt bij het onbevoegd uitoefenen van de tandheelkunde.

Gezien het feit dat de mislukte tandtechniker reeds eerder voor hetzelfde feit was veroordeeld eiste de Haarlemse officier van justitie de maximum boete van f 1000,— per geval. Er waren twee gevallen telaste gelegd. Twee getuigen waren ter zitting aanwezig.

De maatschappij ter bevordering der Tandheelkunde zal daarnaast nog door middel van een juridisch adviseur een civiele vordering tegen de kwakzalver indienen namens alle tandartsen in de gemeente IJmuiden, waardoor een dwangsom kan worden ingesteld van enkele duizenden guldens, indien de beunhaas het zou wagen opnieuw met zijn levensgevaarlijke praktijken te beginnen.

Bureau Vereniging

HET BUREAU van de Vereniging tegen Kwakzalverij is gevestigd ten huize van de directeur, de heer D. H. van den Bosch, „Groot Schuttershoef”, Arnhemseweg 10, Leusden post Amersfoort.

Aan dit bureau zijn alle inlichtingen omtrent de vereniging en de kwakzalverijbestrijding verkrijgbaar.

Directeur Van den Bosch is gaarne bereid verzoeken tot het houden van lezingen over de kwakzalverij te behandelen.

„MEDICIJNEN”

vervolg van pag 1

komt is kostelijk”, een uitspraak, die zeker niet juist behoef te zijn. Toch blijkt deze vermelding van verre landen nog steeds reclamewaarde te hebben.

Naast het vieze drankje uit Nigeria zien we dan ook een geheimzinnig wrijfmiddel uit Voor-Indië verschijnen. Bij onderzoek echter blijkt het een samenstelling te hebben, die helemaal niet geheimzinnig aandoet en — in individueel aangepaste verhoudingen — hier al sinds jaar en dag in de huispraktijk wordt voorgeschreven.

Ergerlijk is, dat een „Laboratorium” het bestaat om vermageringstabletten in de handel te brengen, die een wekamine bevatten. Een inblaaspoeder tegen keelaandoeningen bevat doodleuk kwiksulfide.

Ten slotte nog een tip: tegen verhoogde bloeddruk zou een mengsel van suiker en maïsblom baten, indien men althans waarde hecht aan de therapie van een (niet medisch) Dr te Breda.

Bonafiditeit (indien aanwezig) niet vast te stellen

PARLEMENT MOET BESLISSEN OF WET ANNO-1865 NOG LEEFT

IN HET PARLEMENT is op het ogenblik een wetsontwerp in behandeling over de para-medische beroepen. Men heeft hierbij ook het bevoegdheid geven aan „para-normale genezers” ter sprake gebracht.

Deze twee vraagstukken hebben niet veel meer gemeen dan het voorvoegsel „para”. Het wetsontwerp betreft een regeling van handelingen die in opdracht van en onder controle van een arts moeten geschieden, zoals b.v. het verzorgen van kunstledematen, breukbanden, enz. Bij de para-normale genezers” echter gaat het om personen van wie sommige mensen aannemen dat zij over geheimzinnige krachten beschikken, waardoor zij op geheimzinnige wijze zieken kunnen genezen. Er wordt dan gevraagd aan echte „para-normalen”, die „bonafide” zijn, bijzondere rechten te geven daardoor hun handelingen niet meer onder de strafwet zouden vallen.

Onmogelijk

Om aan deze wensen tegemoet te komen zou men moeten kunnen vaststellen, wie „paranormaal” en wie „bonafide” is. Het een zowel als het ander is onmogelijk. Men weet ook niet waar men de grenzen moet trekken: er zijn magnetiseurs, practioners van Christian Science, helderzienden, irisdiagnostici, gebedsgenezers, wichelroedelopers, aardstralenbedwingers enz. En wat de bonafiditeit betreft kan men alle graden aantreffen van een ernstige — soms religieuze — overtuiging tot aan brutale oplichting toe.

Hoe zal men hier ooit het kaf van het koren kunnen scheiden? De zaak loopt eigenlijk al sinds 1912, toen Van Hamel, Van Houten en Van Holten tot Echten het recht van „vrijheid van genezing te zoeken” aan de orde stelden. Sindsdien hebben de betreffende ministers van sociale zaken en volksgezondheid altijd afwijzend gestaan tegenover regelingen tot het toelaten van „onbevoegden” tot de ziekenbehandeling.

Iedere minuut

IN hun memorie van antwoord op het voorlopig verslag der Eerste Kamer over het ontwerp van wet op de para-

Nevenstaand artikel
van
dokter F. Wibaut,
arts te Zeist, nemen
wij met zijn toestemming over uit
„Het Parool” van
26 april 1963

medische beroepen hebben de ministers van justitie en van sociale zaken en volksgezondheid beiden gezegd dat zij van mening zijn dat zogenaamde apranormale genezers niet onder de werking van deze wet moeten worden gebracht. Laatstgenoemde heeft hieraan toegevoegd dat daarmee overigens niet wil zijn gezegd, dat het niet in zijn voornemen zou liggen een regeling voor de uitoefening van de geneeskunst door niet krachtens de wet van 1865 bevoegde genezers in overweging te nemen. Hier is dus een duidelijke wijziging in het standpunt. Maar de verwezenlijking er van is verre van eenvoudig. Dat loopt onvermijdelijk uit op een vrijheid voor iedereen om te „genezen.” De Duitsers noemen dat „Kurierfreiheit.”

Ter verdediging hiervan stelt men, dat de bestaande wet van 1865 op de uitoefening der geneeskunst niet meer in het rechtsbewustzijn van het volk leeft. Deze wet wordt iedere minuut van de dag overtreden. Het schijnt dat er in Nederland meer onbevoegde dan bevoegde uitoefenaars der geneeskunst zijn.

Gevaarlijk

DAARTEGENOVER kan men aanvoeren, dat men de mens tegen zichzelf moet beschermen en dat zowel uit een oogpunt van volksgezondheid (b.v. doelmatige ziekte-bestrijding) als van individueel belang (b.v. de mogelijkheid dat het tijdstip waarop de bevoegden

nog hulp konden brengen wordt verzuimd) elke hulp door onbevoegden gevaarlijk kan worden. Van de landen waar een dergelijke behandelingsvrijheid bestaat schijnt Noorwegen de beste wetgeving te hebben. Hierbij moeten anderen dan artsen, zich van bepaalde handelingen onthouden. Bovendien mogen zij bepaalde ziekten niet in behandeling nemen.

Welwillend

Het maken van een wet naar dit model is voor Nederland echter niet zomaar mogelijk. In Nederland kan men niet gestraft worden als men geen schuld heeft. De onbevoegde die een ziekte behandelt die hij niet mocht behandelen en die daardoor ernstige schade aan de betrokkene veroorzaakt zou zich met beroep op zijn onkunde altijd van schuld kunnen vrij pleiten.

Er zal dus nog wel heel wat gediscussieerd moeten worden eer hier een beslissing valt. Daarbij zullen de voordelen van het „artsen-monopolie” — zoals men het wel noemt — nog wel eens scherp naar voren moeten worden gebracht. De uiteindelijke beslissing zal niet in handen liggen van rechters, die opvallend welwillend staan tegenover onbevoegden, of tot stand komen door petitie van hoogstaande landgenoten, maar gewonnen moeten worden door het enige lichaam dat bevoegd is tot het oordeel of een wet nog in het rechtsbewustzijn van het volk leeft: de volksvertegenwoordiging.

F. WIBAUT

REDACTIE:

Medisch redacteur:

dr. J. H. Ligterink, arts en apotheker, Amsterdam

Pharm. redacteur:

J. E. Buitter, apotheker,
Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle

Ook Franse magnetiseurs willen wetsbescherming

TIEN LEDEN van de Gaullistische fractie hebben bij de Franse volksvertegenwoordiging een voorstel ingediend om de „guerisseurs” (wonderdokters) onder bepaalde voorwaarden een wettelijke status te geven. Men mag aannemen dat de medische wereld hier tegen in fel verzet zal komen. Het aantal wonderdokters in Frankrijk wordt geschat op honderdduizend, van wie vijfhonderd zich als de elite, dus als een soort super-genezers, beschouwen.

Zij tellen vele honderdduizenden onder hun cliënten, mensen die uit mystieke overwegingen liever naar een wonderdokter dan naar een echte arts gaan, die bang zijn voor een onderzoek of voor een operatie, die aan een ongeneeslijke ziekte lijden en zich daarmee niet kunnen of willen verzoenen, zo meldt de Parijse correspondent van de Haagsche Courant.

Verdiensten

MERKWAARDIG genoeg kent Frankrijk officieel het beroep van genezer, want verscheidene van deze lieden lopen met een persoonsbewijs op zak waarop als beroep „guerisseur” staat vermeld en waarop de prefectuur van politie officiële stempels en handtekeningen heeft gezet.

Een goed-beklante wonderdokter verdient ongeveer f 12.000,— per maand, maar is door de ontvanger van de belastingen moeilijk te controleren omdat hij geen boeken bijhoudt en ook geen bankrekening bezit.

Proces

DE BESTE RECLAME voor de wonderdokter is wanneer de justitie hem een proces aandoet wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Dan zorgt zijn bond voor een advocaat, die zonodig tientallen getuigen de balie laat passeren om te bezwe-

ren hoe voortreffelijk zij door de verdachte zijn genezen. De grote boulevardpers en vooral de op sensatie beluste weekbladen geven van zulke processen uitvoerige verslagen en worden daarvoor weer indirect beloond met advertenties.

MEDISCH ALARM

DE WESTDUITSE artsenkamer werkt aan de oprichting van een waarschuwingdienst, die ten doel heeft alle Duitse artsen onmiddellijk te informeren over schadelijke nevenwerkingen van geneesmiddelen, indien deze ergens in de Bondsrepubliek aangetoond zijn. De president van de artsenkamer, Dr. Fromm, deelde mede dat besprekingen gaande zijn om een dergelijke waarschuwingdienst uit te breiden tot andere West-Europese landen.

REGISTRATIE

BIJ DE WESTDUITSE BONSDAG is door het ministerie voor gezondheid een wetsontwerp ingediend, dat regelingen bevat voor de reclame en registratie van nieuwe geneesmiddelen. Op het ogenblik kan men registratie niet weigeren. Het wetsontwerp voor de beperking van de reclame omvat o.a. een mogelijkheid tot het verbieden van propaganda via het gesproken woord. In de motivering wordt o.a. gezegd, dat de reclame voor medicamenten via radio, televisie en film bijzonder indringend en suggestief is. Men acht dergelijke reclame-media voor geneesmiddelen niet in aanmerking te komen.

„Deze handelingen kunnen hoogst gevaarlijk zijn”

TANDTECHNIKER VEROORDEELD

DE 48-JARIGE tandtechniker G. B. is door de kantonrechter te Rotterdam wegens het onbevoegd uitoefenen van tandheelkunde, vier maal gepleegd, veroordeeld tot evenzoveel boetes van f 150 (of 25 dagen hechtenis).

Het uitgebreide instrumentarium dat daarbij was gebruikt, is verbeurd verklaard.

De officier van Justitie, mr. J. D. de Jong, sprak hierbij over een kwalijke zaak. Verdachte is volledig als tandarts opgetreden. Hij gaf injecties met een gevoelloos makende stof en trok tanden en kiezen. Het kan hoogst gevaarlijk zijn wanneer een onbevoegde dergelijke handelingen verricht.

Rouleersysteem

DE TANDTECHNIKER was in dienst bij het Instituut Vacupan aan de Claes de Vrieselaan, eigenaar J. van Wijk. Het lag in de bedoeling, zo lezen we in het Vrije Volk, dat hij daar het beheer zou krijgen. B. verdiende driehonderd gulden in de week!

Mr. De Jong zei dat dit instituut door het betalen van hoge lonen de tandtechnici lokt. Zij gaan dan dingen doen die zij eigenlijk niet mogen doen. Wanneer zij door de kantonrechter veroordeeld worden is het uit. Maar dan komen er weer andere tandtechnici. De officier eist vier boetes van f 250 en verbeurdverklaring van het instrumentarium.

De raadsman mr. A. F. A. van Velzen zei in het pleidooi dat B. destijds met het beheer van het instituut werd belast omdat de heer Van W. ziek was. Als gevolg van deze omstandigheden heeft hij dingen gedaan die onder omstandigheden niet zouden gebeuren.

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, *Arts* te Hilversum, *Voorzitter*; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-van der Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, *Secretaris*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; Mr. J. E. Goudsmit *Kantonrechter* te Haarlem; Dr. H. H. Scholten, *Dierenarts*, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; H. Dijkstra, *Oud-Commiss. van Politie* te Amsterdam; Mr. J. D. van den Berg, *Rechter* te Arnhem; Mr. G. C. M. van Nijntaten te Voorburg, *Referendaris* bij het Ministerie van Justitie; Dr. J. H. Ligterink, *Arts* en *Apotheker* te Amsterdam en J. E. Buijer, *Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid* te Zwolle.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonne's: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 - 19114.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: O. Kuijk, Brantwijk 76, Amstelveen

Opgericht 1 januari 1881

Gevaarlijke luchthartigheid in strijkerspropaganda: „Er is nog nooit een dode gevallen“

DE NEDERLANDSE Werkgroep van Paranormale Genezers heeft van het weekblad De Haagse Post de gelegenheid gekregen reclame te maken voor het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst.

Naast alle reeds bekende propagandakreten van de bond van handopleggers heeft de directeur van het NWP-bureau, de heer K. van der Plaats een nieuwe slogan gevonden, die volgens de Haagse Post als volgt luidt:

Softenon

„Er is nog nooit een dode gevallen. Als strijken niet helpt, gebeurt er niets, maar hoe vaak schrijven artsen niet verkeerde geneesmiddelen voor, zoals softenon. Daar is nu eenmaal niets aan te doen, zij moeten risico's nemen, magnetiseurs niet.“

Leugen

WIJ BETREUREN het dat de redactie van De Haagse Post deze verklaring aan haar lezers meent te moeten doorgeven. En wij hopen dat de lezers van het weekblad deze kosteloze aanprijzing voor de kwakzalverij niet ter harte zullen nemen.

Want de bewering van de heer Van der Plaats is een levensgevaarlijke leugen. Er zijn wél doden gevallen door het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

GEVAL 1. In september 1955 werd een kwakzalver te Apeldoorn veroordeeld wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst. Hij had een vrouw behandeld tegen huidkanker. De vrouw overleed, hetgeen stellig niet zou zijn gebeurd, indien zij zich tijdig onder behandeling van een arts had gesteld.

GEVAL 2. In het hoge, steile trappenhuis van een Amsterdamse magnetiseur aan de J. J. Viottastraat stortte in het begin van 1962 een vrouw dood neer. De arts had verboden trappen te lopen, maar de kwakzalver had gezegd „Komt u maar rustig mijn trap op, daarbij loopt u geen gevaar.“

GEVAL 3. Een vrouw te Hillegom met een hersentumor werd op het laatste ogenblik van de dood gered door een zware operatie, die blindheid ten gevolge had. De vrouw met de hersentumor was gedurende negen maanden behandeld door een Haarlemse „toxicoloog“ en „pharmacoloog“ die de ziekte niet als zodanig herkende.

GEVAL 4. In augustus 1962 stierf in Parijs de 2-jarige Frédéric Jarysz aan brandwonden, die niet levensgevaarlijk waren. In plaats van een dokter raadpleegden de ouders evenwel een kwakzalver, die het kind met klei behandelde, waardoor het stierf.

GEVAL 5. Een vrouw met suikerziekte te Rotterdam vertrouwde zo lang op de kruiden van een kwakzalver, dat blindheid het gevolg was.

GEVAL 6. Een Nederlands dagblad meldt het tragische lijden van een vrouw, die geopereerd moest worden tegen kanker. Zij sloeg het medisch advies in de wind en volgde de raad van een kwakzalver op; zij at uien tegen kanker. Een half jaar later was zij gestorven.

Hardhandig

GEVAL 7. Een oud-wagenwasser van de Nederlandse Spoorwegen en zich noemend masseur, behandelde een kankerpatiënt te Harderwijk zo hardhandig, dat een van de gezwellen op de lever van de patiënt doorbrak en de cellen zich door het lichaam konden uitzaaien. Binnen enkele weken was de man dood, hoewel de artsen hem een veel langer leven toedachten.

GEVAL 8. Een vrouw met een goedaardige hersentumor stelt zich onder behandeling van een Haarlemse magnetiseuse en haar omgeving bemerkt dat haar toestand zienderogen achteruit gaat. De magnetiseuse bestreek slechts de armen van de patiënt. Eerst nadat de vrouw onder zware aandrang van haar omgeving uit de ban van de magnetiseuse was verlost kon met een betrekkelijk eenvoudige medische ingreep geheel herstel worden bewerkstelligd.

GEVAL 9. „Ik heb pijn in de borst en vrees dat ik kanker heb“, zei een vrouw in Arnhem tot de 62-jarige handoplegger, die vroeger meubelmaker en rijwielpbewaker was geweest. „Het is geen kanker, maar een bundel opgezette spieren“, luidde zijn diagnose. Toen de patiënte zich na een maandenlange behandeling door de kwakzalver toch tot een arts wendde, werd natuurlijk wél kanker ontdekt. Door chirurgisch ingrijpen werd zij gered. Een borst moest worden geamputeerd. „Bij een vroeger ingrijpen had een veel onbelangrijker operatie de patiënte kunnen genezen“, verklaarde de arts.

ER ZIJN VELE doden gevallen door het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Bovenstaande negen gevallen van dood en hachelijk levensgevaar zouden kunnen worden aangevuld met tientallen andere voorbeelden, want legio zijn de slachtoffers onder hen die te lang onder behandeling van een kwakzalver bleven. Maar de meeste van deze tragische gevallen worden verzwegen. De arts heeft zijn ambtsgeheim en de treurende nabestaanden schamen zich niet weinig over de trieste afloop van het consult bij een charlatan en men zwijgt maar liever.

Omdat het moeilijk valt veel van deze gevallen van dodelijke afloop van behandeling door magnetiseurs te waarmerken, waagt de heer Van der Plaats het er op een onbevooroordeelde verslaggever te doen geloven dat „er nog nimmer een dode is gevallen“.

Het is daarbij typerend voor de propagandist der handopleggers, dat hij het grote medische drama van de softenon-mislukking als voorbeeld neemt om het vertrouwen in de geneeskunde te ondermijnen. De NWP gaat voort met haar dubbelzinnige beleid: aan de ene kant hanteert men de (meestal onhoudbare) bewering dat de magnetiseurs slechts patiënten behandelen, die eerst bij een arts zijn geweest, maar aan de andere kant laat de NWP niets na om het vertrouwen in de medische wetenschap te ondermijnen. Natuurlijk verzwijgt de propagandist van de NWP de geweldige medisch-wetenschappelijke ontdekkingen die miljoenen mensen het leven verrijken en verlengden.

„Artsen moeten risico's nemen, magnetiseurs niet“, durft de heer Van der Plaats te verklaren. Wij zouden daarbij willen aantekenen, dat het de patiënt is die de allergrootste risico neemt, indien hij het waagt zich onder behandeling te stellen van de magiërs-met-de-strijken-de handen, die zich met schriftelijke cursussen anatomie en diagnostiek omscholen van meubelmaker tot pseudodokter.

Gevaarlijke lankmoedigheid

MAGNETISEURS, ook wel genoemd handopleggers of strijkers, maken er een beroep van de geneeskunde uit te oefenen, zonder daartoe bevoegd te zijn.

Het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde is in Nederland bij de wet verboden.

Toch bestaat in ons land de wonderlijke situatie, dat de overtreders van de Wet op de Geneeskunst van 1865 in het openbaar optreden als Nederlandse Werkgroep van Paranormale Genezers en dat vrijwel de gehele Nederlandse pers verslag uitbrengt van mededelingen, gedaan door de voorzitter van de wetsovertreders.

Deze voorzitter toonde zich verheugd over wat hij noemde de aanzienlijke verbetering van de positie van de „bona fide genezers” in het bijzonder die van de magnetiseurs.

Hij deelde mee dat in een jaar slechts drie van de NWP-leden tot kleine geldboetes waren veroordeeld wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Wij staan nu al jaren verbaasd over de lankmoedigheid van de Nederlandse rechters ten aanzien van de kwakzalverij.

WIJ KUNNEN SLECHTS blijven herhalen:

1. — dat er geen bona fide magnetiseurs bestaan. De wetenschap heeft nimmer aangetoond dat paranormale verschijnselen bestaan en nog minder dat paranormale geneeswijzen kunnen worden gehanteerd;
2. — dat wérkelijke zieken groot gevaar lopen bij een behandeling door onbevoegden, omdat de gunstige tijd voor een deskundige medische behandeling kan voorbijgaan;
3. — dat de volksgezondheid gevaar loopt, doordat eventueel besmettelijke ziekten niet herkend worden in de behandelkamers der onbevoegden;
4. — dat oogluikend toelaten van de onbevoegde uitoefening van de geneeskunst een ergerlijke exploitatie van de wanhoop der zieken en schandalige oplichting in de hand werkt;
5. — dat de slimme — maar niet altijd even waarheidsgetrouwe — propaganda der handopleggers weliswaar de indruk wekt alsof er op het gebied van de paranormale geneeskunde enige vooruitgang te bespeuren zou zijn, maar dat de magnetiseur in werkelijkheid nog altijd werkt op basis van magische bezweringen van Afrikaanse wonderdokters;
6. — dat de grondslagen van de wet van 1865 nog altijd volledig van kracht zijn, zodat er voor huidige rechters geen enkele aanleiding hoeft te bestaan om — in tegenstelling tot de ingewijden — meer vertrouwen te hebben in de paranormale „geneeskunde” dan hun voorgangers achter de groene tafel.

De rechters van Nederland kunnen door het beteugelen van de kwakzalverij vele beklagenswaardige lichtgelovigen een illusie — zo al niet een vroegtijdige dood — besparen. Ook de rechter is verantwoordelijk voor de volksgezondheid.

Gezondheidsarmbanden

GENEZING van de meest uiteenlopende kwalen is — als men de aanbevelingen wil geloven — mogelijk door middel van een zogenaamde gezondheidsarmband. De firma Branco brengt deze „Healthy” armbanden, onder andere via sommige reformhuizen in de handel. Ze zouden hun heilzame invloed ontlenen aan „zes permanente, ferrite OP. magneten” en variëren in prijs van f 55,— voor een uitvoering in chroom tot f 600,— voor een zuiver gouden armband.

Wij citeren uit de aanbevelingen:

„... Door het dragen van de Healthy armbanden wordt het bloed dat door onze aderen stroomt met de kracht van de OP-magnetten opgeladen. Hierdoor verdwijnt vermoeidheid en gaan we ons vlug krachtiger en gezonder voelen. Is het wonder dat we door het dragen van een Healthy armband er spoedig zoveel beter, frisser en jeugdiger gaan uitzien?

... De Healthy armband maakt U minder vatbaar en dus ook minder gevoelig voor ziekmakende invloeden van binnen-uit en van buitenaf. Ook kan aan de hand

van onze ervaringen worden gezegd, dat een ziekte milder verloopt, korter van duur is en het reconvallescentenstadium erdoor wordt bekort.

... Schaf een Healthy armband aan en u zult weer kunnen zingen, springen, fluiten en echt blij zijn, omdat het allemaal zoveel gemakkelijker is, ja, als het ware vanzelf gaat.

En ten slotte:

... de Healthy armband zorgt ervoor dat u in zo goed mogelijke conditie blijft. Bekommer u niet om het hoe en waarom.”

Onverantwoord !

Maar dat doen we nu juist wel. Al deze veelbelovende uitlatingen zegt men wel te steunen op Japanse wetenschappelijke onderzoeken, maar dichter bij huis schijnt er geen medicus of instantie te zijn, die de vertogen over de activering van „electro-magnetische” levensimpulsen onderschrijft en er zijn naam aan wil geven.

En zolang dergelijke waarborgen ontbreken achten wij de propaganda voor de Healthy armband onverantwoord. Het dragen van deze banden mag dan op zichzelf geen kwaad kunnen, het gevaar is, dat werkelijk zieken op deze wijze genezing gaan zoeken. De noodzakelijke gang naar de dokter blijft dan achterwege en daardoor kan een ernstig kwaad, dat door tijdig ingrijpen nog gekeerd had kunnen worden, voortwoekeren. Doch ook wanneer daarvan geen sprake is, achten wij het een ernstige zaak, dat goedgelovigen ertoe worden verleid veel geld te besteden, meer vaak dan ze missen kunnen, aan deze op zijn minst twijfelachtige geneeswijze.

(Met grote instemming overgenomen uit de Consumentengids van jan. 1963.)

Bureau Vereniging

HET BUREAU van de Vereniging tegen Kwakzalverij is gevestigd ten huize van de directeur, de heer D. H. van den Bosch, „Groot Schuttershoef”, Arnhemseweg 10, Leusden post Amersfoort.

Aan dit bureau zijn alle inlichtingen omtrent de vereniging en de kwakzalverijbestrijding verkrijgbaar.

Directeur Van den Bosch is gaarne bereid verzoeken tot het houden van lezingen over de kwakzalverij te behandelen.

Geen occultisme, maar gewone fopperij

FAKIRS DRAGEN DIE NAAM TEN ONRECHTE

HET IS MEER DAN TIEN jaar geleden, dat een groep moedige mannen, die, weliswaar, tot verschillende filosofische en wetenschappelijke tuchten behoorden, doch bezielde waren met hetzelfde verlangen, het ware van het onware te onderscheiden tussen de zogezegde paranormale verschijnselen, onder het voorzitterschap en de bezieling van prof. dokter A. Bessemans, rector emeritus van de Rijksuniversiteit van Gent, een vereniging zonder winstgevend oogmerk stichtten, waaraan de naam gegeven werd van „Belgisch Comité voor de wetenschappelijke navorsing der paranormaal geachte verschijnselen”.

DEZE GROEP waaronder zich vertegenwoordigers bevinden van alle faculteiten onzer hogescholen, voert een meedogenloze strijd tegen alle kwakzalvers, die, onder de dekmantel van „okkulte wetenschappen”, op de gemeenste wijze de goedgelovigheid en vooral de ellende van hun medemens uitbuiten.

Vandaag neem ik mij voor, aan de lezers van dit blad de bedriegerijen, schelmerijen en streken te ontsluiëren en te verklappen van degenen die men, ten onrechte, fakirs noemt.

„Arm”

Wanneer men het woord fakir hoort, dan denkt men onmiddellijk aan Indië en zijn geheimen.

Het woord fakir is evenwel niet afkomstig uit Indië, maar uit Arabië, waar het de betekenis heeft van „arm”.

De echte fakir is een asceet, bijna altijd van mohammedaanse godsdienst, die het land bedelend doortrekt, zich wrede lichamelijke boeten oplegt en van de liefdadigheid zijner medemens leeft.

Naast deze fanatische mystiekers, wemelt Indië evenwel van allerlei toerenmakers, die op de markten en pleinen hun kunsten vertonen en hun brood verdienen met enkele povere goocheltrucs van vierde rang. Om op hun toeschouwers indruk te maken, beweren zij de erfgenamen te zijn van de oeroude Egyptische magie en de bedevaarders van de oudste geheimen der mensheid.

In werkelijkheid zijn het niet anders dan doortrapte schelmen, die evenwel door en door de kunst verstaan een ongeletterd en lichtgelovig volk uit te buiten.

Ge hebt zeker allen van die fabelachtige toer gehoord, waarbij een fakir langs een kabel klimt, die in het ledige hangt en ten slotte in de hemel verdwijnt.

Soms wordt hierbij een kleine jongen met een sabel in stukken gehouden. Men ziet de bloedende lichaamsdelen

Brief uit België

Van de advocaat J. D. Jacobson uit Antwerpen, actief lid van het Belgische comité voor de wetenschappelijke navorsing der paranormaal geachte verschijnselen onder leiding van prof. dr. A. Bessemans, ontvingen wij een uitvoerig artikel over het optreden van de geheimzinnige fakirs in India.

Hoewel het onderwerp misschien niet rechtstreeks te maken heeft met de bestrijding van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, toont het artikel duidelijk aan dat — evenals bij de kwakzalverij — de fakirs in India zich bedienen van eenvoudige en vaak slechte goocheltrucs.

Als bewijs van de goedgelovigheid van het publiek en ter waarschuwing tegen lichtgelovigheid, achten wij deze bijdrage toch van groot belang in de strijd tegen de kwakzalverij.

ten gronde vallen, doch even later komt de kleine weer levend uit een of andere hoek te voorschijn.

Al degenen, die beweerd hebben, dat zij persoonlijk deze ongelooflijke toer bijgewoond hebben, moesten evenwel ten slotte bekennen, dat zij gelogen hadden.

Geleerden, geneesheren, psychiaters, schrijvers, ontdekkingsreizigers hebben tevergeefs getracht dit geheim te ontsluiëren.

Tevergeefs

DE FRANSMAN Jean de Kerdéland zocht tevergeefs, gedurende jaren en jaren, door heel Indië, één enkele tovenaars, die bereid was, hem deze toer te laten bijwonen. Hij ging te raad bij al zijn Indische vrienden, waarvan er zekere meer dan dertig jaren in het land vertoefden, maar niemand had ooit die toer zien vertonen.

Uitleg

Sta mij toe, u te vertellen, welke uitleg ons gegeven wordt door Paul Dare, in zijn boek „Witte Magie”. Deze laatste, die mij eveneens zeer naïef schijnt te zijn en totaal onwetend op het gebied der edele goochelkunst, wijt het wonder van het touw „aan de invloed van het klimaat van Indië op het onderbewustzijn der Europeanen en aan een kollektieve suggestie”.

Er bestaan nog andere verklaringen voor dit „wonder”, de ene evenwel onzinniger dan de andere.

Er werd slechts één enkele ernstige uitleg gegeven van deze toer en wel in het nummer van juli 1920 van een maandblad, dat de naam draagt van „Annales de l'œuvre de Marie Immaculée”.

„Deze toer wordt nooit, en kan trouwens nooit uitgevoerd worden in volle daglicht. Hij wordt 's nachts of tegen de avond uitgevoerd, in een binnenplaats en altijd bij het schijnsel van vier of vijf vuurpotten, waarop poeiers goegooid worden, die een sterke rook verspreiden. Deze ondoorzichtige rook laat een handlanger toe, die op het dak van een naburig huis geklommen is, ongezien de fakir naar omhoog te trekken, die zich vastklampt aan het koord, dat hij in de lucht geworpen heeft en waarvan de handlanger het lint stiekum vastgegrepen heeft en naar zich toe getrokken.”

Dit is het hele geheim!

En alle andere wonderbare toeren van de fakirs zijn van hetzelfde gehalte.

Een van mijn kollega's in illusionisme, de grote Prijs tovenaars Jean Marc, heeft talrijke vertoningen in Indië gegeven. Hij heeft mij verteld, dat hij zeer ontgoocheld is geweest door de poverheid, de vulgariteit, het gebrek aan verbeelding van de Indische fakirs. De minste beginneling-goochelaar uit Frankrijk, België of Holland is hun bij verre de baas.

vervolg op pag 4

REDACTIE:

Medisch redacteur:

dr. J. H. Ligterink, arts en apotheker, Amsterdam

Pharm. redacteur:

J. E. Buiten, apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle

FAKIRS

vervolg van pag 3

De tovenaars van de A.F.A.P. (Association Française des Artistes Prestidigitateurs) of die van onze „Antwerp Magicians Table” kunnen veel meer presteren. Zij presenteren het trouwens op een meer artistieke wijze.

Zo doorboorde zich bijvoorbeeld de wereldbepaalde dokter J. Dhotel, de eerbiedwaardige ere-voorzitter van de A.F.A.P., voor enkele jaren, in het „Huis der Geneesheren” van Brussel, de tong, door middel van een vlijmscherpe dolk, in tegenwoordigheid van een totaal onthutste menigte toeschouwers.

Inzinking

Ook heb ik, verleden jaar, als onder-voorzitter van het „Verbond der Belgische en buitenlandse journalisten der Periodieke Pers”, voor talrijke collega's, die van heinde en verre waren gekomen, een „Antwerpse Dag” ingericht, waarvan de „clou” een huiveringwekkende vertoning was van een der meest beroemde fakirs, de grote Jasmah, een echte fakir . . . uit Borgerhout, die, gedurende anderhalf uur, op de vlotbrug van het Steen, in tegenwoordigheid van onze burgemeester, het Consulaire Corps, de hele pers, . . . en duizenden kijklustige Sinjoren, de buitengewoonste toeren der fakirs uithaalde, zoals vuureten, glasscherven verorberen, scheermesjes inslikken, evenals spijkers, op glassplinters of op blote zwaarden lopen, op een spijkerbed gaan liggen en daar een zware steen op zijn borst met een voorhamer in stukken laten slaan door een gespierde havenarbeider, waardoor onze goede Jasmah volop bewees, dat hij elke „Indische fakir” verreweg overtreft.

Denk niet dat deze toeren pijnloos zijn. Zo heeft Jasmah bijna het gezicht verloren door te vaak echte bloedtranen te wenen. Ook heeft hij eens een inzinking gehad, toen hij acht zware Antwerpenaren op zijn borst torstte, terwijl hij op zijn spijkerbed lag. Wanneer hij zich door spelden of messen doorboren laat, is dat geen truc. Het is echt en de messen schuiven niet in el-

kaar, maar met moed en zelfberadenheid kan iedereen al deze toeren uithalen, die niets bovennatuurlijks bevatten.

BESTE LEZERS, geloof mij gerust, de fakirs, die ge op de scene van een music-hall, in een cirkus of op de foor ziet optreden, bezitten geen enkele bovennatuurlijke macht. Zij zijn volkomen onmachtig, het minste wonder te

verrichten. Probeer eens een speld in het been te prikken van een „Indische Fakir” die in een toestand van katalepsie verkeert. Ge zult hem in de lucht zien vliegen, onder het uiten van verschrikkelijke vloeken . . . in het Hollands of in het Duits. Of draai hem eens op zijn buik, wanneer hij stokstijf op twee zwaarden rust, en ge zult hem in elkaar zien zakken, en snel ook!

J. D. JACOBSON.

Helderziende kon niet „klokkijken”

Eerlijke vinder beter dan 2 magiërs

HET GEBEURDE in Enschede. Een dame uit deze stad, die bij kennissen op bezoek was geweest, miste bij thuiskomst haar horloge. Zij herinnerde zich, dat zij het tijdens de visite had afgelegd, omdat de band knelde. Geen zorgen dus, over enkele dagen zou zij haar horloge wel terug krijgen. De vrienden bleken echter van niets te weten. Zij beweerden, het horloge niet gevonden te hebben.

De vrouw dacht er nog niet over haar vrienden van verduistering te verdenken en liet daarom de politie buiten spel. Haar man kon er zich niet bij neerleggen en stapte naar een helderziende. Deze kwam na veel vijven en zessen tot de conclusie, dat het horloge toch wel bij de kennissen was.

Triomfantelijk ging de echtgenoot — f 3,50 armer — naar huis, maar hij kon zijn vrouw nog niet overtuigen. Zij wilde absolute zekerheid en ging naar . . . een andere helderziende. Het was een dure. Hij vroeg en kreeg f 35,—, dus zijn advies moest wel goed zijn. Hij kwam echter niet tot een ander antwoord dan dat van zijn collega.

Volkomen geschokt in het vertrouwen, dat zij in haar medemensen had gesteld, ging de dame eindelijk naar de recherche. De politiemann die haar te woord stond is geen helderziende, maar hij zag wel helder. Hij liet zich het verhaal vertellen en zei rustig: laten we bij het begin beginnen en troonde de vrouw meer naar . . . de afdeling gevonden voorwerpen. De lijsten werden nagekeken en zie: het verloren gewaande horloge kwam onmiddellijk op de proppen. Het bleek gevonden te zijn door eerlijke Oldenzalers op precies dezelfde dag, dat de Enschedese het verloren had, namelijk in de Prinsesstunnel. En de helderzienden? De dure gaf zijn cliënte f 25,— terug.

(uit Het Vrije Volk).

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, Arts te Hilversum, Voorzitter; E. Mijnaerends, Tandarts te Amsterdam, Vice-voorzitter; Mevr. A. Burbach-van der Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, Secretaris; L. Brest te Amsterdam, Penningmeester; Mr. J. E. Goudsmit Kantonrechter te Haarlem; Dr. H. H. Scholten, Dierenarts, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; H. Dijkstra, Oud-Commiss. van Politie te Amsterdam; Mr. J. D. van den Berg, Rechter te Arnhem; Mr. G. C. M. van Nijntaten te Voorburg, Referendaris bij het Ministerie van Justitie; Dr. J. H. Ligterink, Arts en Apotheker te Amsterdam en J. E. Buiten, Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7.50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2.50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7.50, voor studenten, verpleegsters, arts- tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2.50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 — 19114.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: O. Kuijk, Brantwijk 76, Amstelveen

Opgericht 1 januari 1881

De Geneesmiddelenvoorziening

OP 1 OKTOBER treedt de nieuwe Wet op de Geneesmiddelenvoorziening in werking.

De wet is van het hoogste belang voor de volksgezondheid, maar uit de lange voorbereidingsperiode (de wet werd reeds in 1958 door de volksvertegenwoordiging goedgekeurd) blijkt al wel, dat zij verschillende aspecten van de geneesmiddelenvoorziening beheerst, waaraan vele haken en ogen zijn verbonden.

Ook aanprijzing geregeld

BINNEN EEN HALF JAAR na de in werking treding van de wet zal een duidelijk onderscheid moeten zijn gemaakt ten aanzien van de aflevering van geneesmiddelen in de volgende drie categoriën.

1. geneesmiddelen welke zonder bezwaar voor de volksgezondheid ook door anderen dan apothekers mogen worden verkocht;

2. geneesmiddelen, waarvan het belang van de volksgezondheid eist dat zij uitsluitend door apothekers zullen mogen worden afgeleverd;

3. geneesmiddelen, waarvan hetzelfde belang vordert, dat zij uitsluitend op medisch voorschrift door apothekers mogen worden afgeleverd.

Daarnaast regelt de wet belangrijke kwesties als de aanprijzing van geneesmiddelen. Voorlopig blijft de bestaande (particuliere) keuringsraad openlijke aanprijzing geneesmiddelen en geneeswijzen gehandhaafd, maar de wet opent de mogelijkheid dat een keuringsraad op dit gebied te werk zal moeten gaan volgens wettelijke voorschriften.

Een belangrijk aspect van de geneesmiddelenvoorziening, het toezicht op introductie en produktie van nieuwe geneesmiddelen is momenteel nog een zaak van internationaal overleg in EEG-verband. Men wil komen tot gezamenlijke afspraken over het overheidstoezicht op zowel produktie als introductie en men wil een snel werkend waarschuwingsapparaat creëren,

dat schadelijke gevolgen van nieuwe medicamenten kan registreren en doorgeven.

TER GELEGENHEID VAN de inwerkingtreding van de nieuwe wet hebben wij gemeend een belangrijk

WAARBORGEN TEGEN KWAKZALVERIJ ?

deel van dit nummer aan de geneesmiddelen te moeten wijden. Immers, het in de handel brengen van nieuwe geneesmiddelen dat dikwijls met de grootste zorg geschiedt, kan ook wel degelijk misbruikt worden door op geld beluste charlatans.

Wij hopen, dat de nieuwe wet de nodige waarborgen biedt tegen de in
vervolg op pag 2

IN 1962 WERD 76 MAAL VEROORDEELD

Kwakzalverij nog altijd strafbaar

HET KLIMAAT is voor de leden van de Nederlandse Werkgroep van Para-normale Genezers niet gunstiger geworden sinds het optreden van de regering -De Quay. Het is althans de ministers dr. G. J. M. Veldkamp en mr. Y. Scholten niet duidelijk waaruit dit zou kunnen worden afgeleid. Zij verklaren dit in antwoord op vragen van het socialistische Tweede-Kamerlid dr. J. H. Lamberts over een verklaring van deze strekking die de voorzitter van de werkgroep op een jaarvergadering zou hebben afgelegd.

De ministers verklaren dat noch zij noch hun ambtsvoorgangers richtlijnen hebben gegeven die afbreuk doen aan de bepalingen van het wetboek van strafrecht over het uitoefenen van de geneeskunst door onbevoegden, zo lezen wij in Het Parool.

Zij wijzen erop dat het in het openbaar aankondigen dat de geneeskunst wordt uitgeoefend en het voeren van een titel die de betrokkenen aanwijst als geneeskundigen uitsluitend aan geneeskundigen binnen de grenzen van

hun bevoegdheid is toegestaan. De voorzitter van de werkgroep had volgens dr. Lamberts gezegd dat de „genezers” — „kwakzalvers” noemt het Kamerlid hen — openlijk een bord met hun beroep aan de deur konden hangen.

Deze voorzitter zou ook gezegd hebben dat de niet erkende genezers jaarlijks ruim twee miljoen consulten geven en dat in 1962 slechts in drie gevallen tot vervolging was overgegaan. Wat de overtredingen betreft voeren de ministers aan dat in 1962 terzake van overtreding van artikel 436 eerste lid van het wetboek van strafrecht 46 schuldigverklaringen zijn uitgesproken en dat in dertig gevallen door een transactie strafvervolging is voorkomen.

(Wij geven dit bericht, dat juist voor het ter perse gaan van ons orgaan in Het Parool stond voorlopig zonder commentaar. Red. Mdbld t. Kw.)

Zo zouden alle geneesmiddelen beproefd moeten worden

Zorgvuldig en deskundig onderzoek naar waarde van geneesmiddelen

WANNEER DE DOKTER u in bed stopt met een drankje, en u is na een week weer gezond, zullen noch u, noch de dokter er zich het hoofd over breken óf de rust óf beide voor dit goede resultaat aansprakelijk zijn óf dat de ziekte ook „vanzelf” zou zijn genezen. Maar voor de medische wetenschap is dit soort vragen heel belangrijk, en dat vooral als hierbij sprake is van ziekten die van betekenis zijn voor de volksgezondheid of als het gaat om de werking van nieuwe geneeswijzen. Oppervlakkig gezien zou men denken dat zulke vragen gemakkelijk op te lossen zijn — maar dat is zeker niet het geval.

Dwaalspoor

TOT VOOR ENKELE tientallen jaren trok de wetenschap bij deze vragen haar conclusies uit de gewone ervaring aan het ziekbed. Men vergeleek bijv. bij het gebruik van een nieuw geneesmiddel de resultaten met die van vroeger jaren, of men vergeleek de resultaten in klinieken waarin altijd de ene of altijd de andere behandeling werd toegepast. De conclusies die men hieruit trok waren soms wel juist —

Geneesmiddelen-voorziening

(vervolg van pag 1)

troductie, de verkoop en de aanprijzing van middelen, waarvan niet onomstotelijk vast staat dat zij redelijkerwijs voldoen aan de eisen, die er aan mogen worden gesteld.

Gezien de reclamefolders, de advertenties en de dagbladartikelen, die wij regelmatig onder ogen krijgen van en over kruidendokters, wondermedicijnen en andere twijfelachtige geneesmiddelen, bekruipt ons wel eens het gevoel dat de geneesmiddelenvoorziening in Nederland een gemakkelijk jachtterrein is voor dubieuze handelaars en kwakzalvers.

Als deze situatie onder heerschappij van de nieuwe geneesmiddelenwet ingaande 1 oktober in gunstige zin zou worden gewijzigd, dan juichen wij de introductie van de nieuwe wet van harte toe.

Voor het overige verwijzen wij naar de in dit nummer opgenomen bijdragen van de medische medewerkers van Het Parool en het Algemeen Handelsblad, die beiden behartigenswaardige dingen over de geneesmiddelenvoorziening te berde brengen in hun respectievelijke kolommen.

maar lang niet altijd. Bij beide vergelijkingen waren er nl. fouten-bronnen, die op een dwaalspoor konden leiden. Er konden namelijk zo gemak-

IN EEN ZEER lezenswaardig artikel in Het Parool heeft de arts dr. F. Wibaut de moeilijkheden beschreven bij het onderzoek naar de werkzaamheid van moderne geneesmiddelen.

De in dit artikel beschreven methoden van onderzoek geven een hoge graad van waarborg betreffende de werkzaamheid van de toegepaste geneesmiddelen. In het belang van de volksgezondheid lijkt het ons noodzakelijk deze methoden toe te passen op de vele sonderlinge middeljes, waarmee het lezend publiek in Nederland met folders en advertenties wordt in kennis gebracht.

Wij vrezen dat zo'n wetenschappelijk onderzoek vele van deze middeljes naar het rijk van de kwakzalverij zou doen verwijzen.

Hiernaast geven wij het artikel van dr. Wibaut uit Het Parool van 30 maart met grote instemming weer.

kelijk andere verschillen zijn die invloed op het resultaat hadden.

Vanzelfsprekend staat de waarschuwing aan het ziekbed niet op zichzelf. Zij vindt enorme steun in onze steeds toenemende kennis van de werking van al onze organen en in alle hulpwetenschappen zoals bacteriologie, geneesmiddelenleer, chemie enz. De nieuwe geneesmiddelen zijn op allerlei wijzen proefondervindelijk bestudeerd. Men kent hun werking bij dieren en bij de gezonde mens.

Maar hoe mooi deze theoretische voorbereiding ook is, uiteindelijk moet voor het nieuwe geneesmiddel door toepassing bij mensen die aan de ziekte waarvoor het bedoeld is lijden, worden aangetoond of het beter of slechter is dan de tot nu toe gebruikelijke methoden.

Juiste vergelijking

Geleerd door talloze teleurstellingen heeft men naar betere methoden gezocht en sinds een tiental jaren de „proefneming aan het ziekbed” ingevoerd, meestal „clinical trial” genoemd, omdat de Engelsen haar voor 't eerst doorvoerden. Op de talrijke moeilijkheden bij de opzet van zo'n proef ga ik niet in; de hoofdzaak is dat men patiënten die in even ernstige mate aan dezelfde ziekte lijden zodanig in twee groepen splitst dat het geheel van het toeval afhangt wie in de ene of in de andere groep terecht komt.

De ene groep krijgt nu het nieuwe geneesmiddel, de andere de „controle groep”, het oude geneesmiddel of een schijn-geneesmiddel dat bij deze proeven altijd „placebo” wordt genoemd. Al het andere, verzorging, verpleging, dieet enz. moeten volkomen gelijk zijn. Hier is dus wat men noemt eenheid van tijd en eenheid van plaats en omstandigheden. Op deze wijze kan men tot een juiste vergelijking van twee geneeswijzen komen.

De soort ziekten waarop men deze methode mag toepassen is vooralsnog zeer beperkt. Men moet er nl. van

vervolg op pag 4

Bureau Vereniging

HET BUREAU van de Vereniging tegen Kwakzalverij is gevestigd ten huize van de directeur, de heer D. H. van den Bosch, „Groot Schuttershoef”, Arnhemseweg 10, Leusden post Amersfoort.

Aan dit bureau zijn alle inlichtingen omtrent de vereniging en de kwakzalverijbestrijding verkrijgbaar.

Directeur Van den Bosch is gaarne bereid verzoeken tot het houden van lezingen over de kwakzalverij te behandelen.

Kostbare research en eenvoudiger bereidingswijzen

IS DE INDUSTRIE WEL ZO BOOS?

Meer middelen in de handel dan gewenst

DE APOTHEKER moest vroeger een kruidenkenner zijn. Uit een beperkt aantal stoffen verzorgde hij de hele receptuur. Meer dan nu maakte men ook van onaangename eigenschappen van bepaalde stoffen gebruik. Wie wilde genezen, moest de moed maar opbrengen om een bittere smaak op de koop toe te nemen.

Tegenwoordig is de apotheker meer scheikundige dan plantenkenner geworden en een flink deel van zijn taak is overgenomen door de farmaceutische industrie. Bijna altijd is het mogelijk om een onaangename geur of smaak te camoufleren. Hoe plezierig dit ook is voor het slachtoffer, hieraan kleven toch ook niet te onderschatten gevaren. Ik wijs alleen maar op het grote aantal, soms dodelijke, vergiftigingsgevallen, dat jaarlijks wordt veroorzaakt door als snoepjes vermomde „kinderaspirientjes”, vooral in de Verenigde Staten. Daar schuldgeven ons in het algemeen wel ligt bestaat de neiging om de farmaceutische industrie of handel hierover aan te vallen.

Persoonlijk zag ik meer narigheid ontstaan doordat ouders en verzorgers gevaarlijke middelen niet voldoende onbereikbaar voor kinderhanden bewaarden of doordat ze bijvoorbeeld lysol in een limonadefles ten toon stelden.....

Arts verantwoordelijk

OOK WIJ ARTSEN, wentelen graag schuld van ons af. Fabrikanten van geneesmiddelen overstromen ons met aanprijzingen en — ten dele ongevraagde — monsters. Ik geef toe, dat het voor de arts vrijwel ondoenlijk is om altijd de goede keus te doen uit de vele aanbiedingen. Hij kan beter enkele, bewezen waardevolle, tranquilizers of antibiotica benutten, dan zich al te gemakkelijk laten verleiden om met proefmonsters te werken. Proefmonsters softenon hebben genoeg ellende veroorzaakt en achteraf vragen we ons af, of er aan dit nieuwe kalmeringsmiddel nu wel zo'n dringende behoefte bestond.

Hoe dan ook: de arts schrijft voor en hij blijft verantwoordelijk — hij kan niet wegkruipen achter die „boze industrie”.

OOK HET HANDELSBLAD (van 10 augustus) bevatte een belangwekkende bijdrage van een medische medewerker over de geneesmiddelenvoorziening.

De schrijver schetst de positie van de geneesmiddelenindustrie en hij signaleert een geval van reclame, die hij niet in overeenstemming acht met de ethiek van de geneesmiddelenvoorziening. Welke gevaren op het gebied van de kwakzalverij hier op de loer liggen blijkt duidelijk uit bijgaand artikel van de medische medewerker van het Handelsblad.

Stroom tranquilizers

BOVENDIEN: IS DIE industrie nu wel zo boos? Zeker, we kunnen ons niet aan de indruk onttrekken, dat er een voortdurende strijd wordt gevoerd om een deel van de markt en persoonlijk geloof ik dat er hierdoor meer middelen in de handel komen, dan nodig of gewenst is en ik denk hier vooral aan de onafgebroken stroom van „tranquilizers”.

Intussen kunnen we de industrie met haar research niet missen. Deze research zoekt niet alleen naar nieuwe middelen, maar ook naar eenvoudiger bereidingswijzen, waardoor bijvoorbeeld de prijs van penicilline en chloramphenicol in enkele jaren met sprongen naar beneden is gegaan. De kosten van de research worden geschat op ongeveer 10 pct. van die van de totale fabricage.

Het is volkomen begrijpelijk, dat de farmaceutische industrie opkomt tegen ongerechtvaardigde kritiek. Dit gebeurt dan ook op veel manieren. De Nederlandse Vereniging van Fabrikanten van Pharmaceutische Producten liet o.a. een boek verschijnen onder de titel: De Evolutie van het Geneesmiddel.

Dat de vereniging gevoelig is voor kritiek is begrijpelijk — men hoede zich echter voor overgevoeligheid! Bij de zeer gewaardeerde openhartigheid zou het misschien wel juist zijn, om ook eens de voorwaarden, verbonden aan het lidmaatschap van de Nephrofarm,

te publiceren. Als ik namelijk onder de leden 'n fabrikant vind, wiens producten in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde niet erg hoog worden aangeslagen, dan vraag ik me af, of deze voorwaarden niet meer van technische of commerciële dan van etische aard zijn. Hetgeen voor commerciële instellingen een goed recht is, mits men dan ook hierover openhartig is.

Wondermiddel

Als om een — betreuenswaardig — tegenwicht te vormen tegen deze openhartige en deskundige voorlichting, heeft de Friese Koerier in het nummer van 27 juli een hele pagina besteed aan een „wondermiddel” tegen reuma. Dit middel is — ik citeer — „niet gevonden, maar mij door God geopenbaard.” De benodigde planten en kruiden — ik citeer weer: — „moet je besliss op precies vastgestelde tijdstippen van de dag of van de nacht plukken”..... Het middel is eerst via winkeliers en drogisten verspreid, maar nadat een apotheker aan de fabriek werd verbonden, volgde in 1961 erkenning door de Pharmaceutische Handels Conventie..... Over waarborgen door een erkenning gesproken.....

Nu zijn in Friesland veel goede dingen ontstaan, maar ook de brandstofloze motor van Wardenier ZOU hier geboren worden. Ook daarbij heeft men ik een opticiën een rol gespeeld — welnu, de fabrikant van dit wondermiddel is opticiën geweest. Het kan zijn, dat de persvrijheid publikaties als die in de Friese Koerier moet toestaan. Als advertentie zou deze pagina vermoedelijk geweigerd zijn. Nu stuurde de fabrikant exemplaren van deze krant rond met op het bandje: Deze krant wordt u aangeboden door de Pharmaceutische fabriek etc. Over reclame en ethiek gesproken.

REDACTIE:

Medisch redacteur:

dr. J. H. Ligterink, arts en apotheker, Amsterdam

Pharm. redacteur:

J. E. Buiten, apotheker,
Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle

STRENGE STRAF

EEN WESTDUITSE rechter heeft een kwakzalver uit Gelsenkirchen veroordeeld tot 21 maanden gevangenisstraf wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst.

De veroordeelde was een voormalige ziekenverpleger, die van september 1959 tot voorjaar 1963 minstens 850 patiënten in eigen praktijk had behandeld, zonder ooit een artsexamen te hebben afgelegd.

De Duitser was reeds tweemaal eerder voor hetzelfde feit veroordeeld. Ondanks het feit dat vele getuigen voor de rechter in Essen de loftrompet staken over de geneeskundige kwaliteiten van de ziekenverpleger werd hem toch een zware straf opgelegd.

Wonderlijk, dat in Nederland de situatie is ontstaan, die twijfel doet rijzen aan krachtige gerechterlijke aanpak van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Zien de Duitse rechters beter dan hun Nederlandse collega's in, dat kwakzalvers grote schade kunnen toebrengen aan de volksgezondheid in het algemeen en aan de gezondheidstoestand van hun slachtoffers in het bijzonder?

Wij betreuren het dat in Nederland zoveel wonderdokters vrijwel ongestoord hun praktijken kunnen blijven uitoefenen.

tuberculeuze hersenvliesontsteking, die vroeger altijd dodelijk verliep, tot een geneeslijke ziekte.

Het mooie onderzoek van de Engelsen was een grote steun voor het snel inburgeren van de moderne medicamenteuze behandeling van tuberculose.

Proef op verkoudheid

Een tweede voorbeeld moge het belang van een negatief resultaat aantonen. In 1949 en 1950 werden er in de Ver. Staten voor 100 miljoen dollars „antihistaminica“ verkocht, doordat de propaganda beweerde dat zij zo goed werkten bij verkoudheid. In 1951 leidden onderzoeken van Amerikaanse artsen al tot ernstige twijfel, maar het was weer de M.R.C. die de zaak grondig ter hand nam.

Een voorlopige proef (zonder controles) leerde dat bijna alle patiënten die het middel de eerste dagen na het begin der verkoudheid innamen meenden er baat bij te vinden. Dat leek dus gunstig voor het geneesmiddel. Maar de verrassing kwam bij de echte proef. De proefnemers konden over 1550 vrijwilligers beschikken (studenten, personeel van verschillende ondernemingen enz.) die zich met „verkoudheid“ bij een van de bureaus aanmeldden. Zij werden ingedeeld naarmate zij de 1e, 2e, 3e dag enz. na het begin van de verkoudheid kwamen en kregen afwisselend antihistaminetabletten of geheel onwerkzame melksuikertabletten mee.

Het verloop en de bijkomstige klachten, zoals moeheid, duizeligheid, hoofdpijn, maagklachten werden precies van dag tot dag genoteerd. De behandelde groep en de controlegroep vertoonden bij de nauwkeurige statistische bewerking der gegevens geen verschillen. Dit gold in 't bijzonder ook voor degenen die al in de eerste dagen met de behandeling begonnen.

Belangrijk resultaat

Dit was een heel belangrijk resultaat, want al moge „verkoudheid“ geen ernstige ziekte zijn, de sociale betekenis ervan door arbeidsverzuim enz. is zeer groot. De geneesmiddelen-industrie moest nu zijn aanbevelingen van de antihistaminica beperken tot de aanbevelingen waarbij deze wel helpen (zonnebrand, insectesteken, sommige huiduitslagen enz.).

Onderzoek naar geneesmiddelen

vervolg van pag 2

overtuigd zijn dat men noch de groep die men het nieuwe geneesmiddel geeft, noch de controle-groep kwaad doet.

Aan het eind van de proef wordt dan uit de aantekeningen de „werkzaamheid“ vastgesteld waarbij de statistici uitmaken of gevonden verschillen van betekenis zijn of alleen op toeval berusten.

Proef bij t.b.c.

Laat mij nu twee voorbeelden noemen: Kort na de oorlog kwamen de uit schimmelculturen bereide geneesmiddelen, de „antibiotica“ ter beschikking. Sommige artsen meenden dat zij ook tegen tuberculose hielpen, maar anderen ontkenen dit. Toen nam de Engelse „Medical Research Council“ (M.R.C.), een sinds lang bestaand officieel wetenschappelijk instituut, waarop Enge-

land terecht trots kan zijn, en dat over zeer veel medewerkers en hulpmiddelen beschikt, de zaak in handen.

Men kon niet verwachten duidelijke resultaten te krijgen als men zonder meer tuberculoselijders in twee groepen splitste, omdat „tuberculose“ zo verbazend kan wisselen in ernst en verloop. De M.R.C. koos dus patiënten uit die praktisch gelijk waren. Zij nam daartoe jeugdige personen, lijdende aan een „dubbelzijdige, exsudatieve, caverneuze longtuberculose“, dat wil zeggen zeer ernstige maar vergelijkbare gevallen. Zij behandelde de ene helft met een placebo, de andere met streptomycine. Het resultaat was duidelijk positief.

Nu had men meer vrijheid om het middel ook bij andere vormen van tuberculose te proberen. Zo werd de

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, *Arts* te Hilversum, *Voorzitter*; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam, *Vicevoorzitter*; Mevr. A. Burbach-van der Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, *Secretaris*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; Mr. J. E. Goudsmit *Kantonrechter* te Haarlem; Dr. H. H. Scholten, *Dierenarts*, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; H. Dijkstra, *Oud-Commiss. van Politie* te Amsterdam; Mr. J. D. van den Berg, *Rechter* te Arnhem; Mr. G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Referendaris* bij het Ministerie van Justitie; Dr. J. H. Ligterink, *Arts* en *Apotheker* te Amsterdam, J. E. Buiten, *Apotheker*, *Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid* te Zwolle, J. Noord te Amsterdam en M. Paulissen te Voorburg.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonneés: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts- tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 - 19114.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: O. Kuijk, Brantwijk 76, Amstelveen

Opgericht 1 januari 1881

*Het woord is aan politie en justitie***HET SPROOKJE VAN MAGNETISEURS
(EN HUN PLEITERS) IS UIT!!****DE MINISTERS** van Sociale Zaken en Volksgezondheid en van Justitie hebben duidelijke taal gesproken:

1. onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst is een strafbaar feit, ongeacht of dit al dan niet heimelijk geschiedt;
2. het aankondigen dat de geneeskunst wordt uitgeoefend en het voeren van een (geneeskundige) titel blijft alleen aan bevoegden toegestaan; volgens welke de strafbaarheid van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst zou worden aangetast.

Door deze duidelijke ministeriële uitspraak is de bezem gehaald door de chaos, die was ontstaan in het proces van opsporing, vervolging en berechting van kwakzalvers.

Verwarring

ER WAS EEN VICIEUZE cirkel ontstaan. De politie liet het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst oogluikend voortgang vinden (enkele korpsen vormden een gunstige uitzondering), omdat men door ervaring had geleerd, dat geverbaliseerde kwakzalvers door de rechter werden vrijgesproken of tot zulke kleine boeten werden veroordeeld, dat het meer leek op een aanmoedigingspremie dan op een straf.

De rechters kwamen onder de indruk van het betoog van pleiters, die twijfel wisten te wekken aan wil van de overheid om de „kwakzalverswet” krachtig te handhaven. Bovendien werden de gerechtelijke instanties — juristen zijn geen medici — in verwarring gebracht door wetenschappelijke onderzoekingen, die tot doel hadden het bestaan van paranormale verschijnselen en de waarde daarvan voor de geneeskunde vast te stellen.

In Amsterdam werd een handoplegger „vrijgesteld”, opdat een commissie van onderzoek zijn activiteiten wetenschappelijk kon nagaan.

In Utrecht wekte een bijzonder hoogleraar de indruk, dat hij het bewijs van het bestaan van bovennatuurlijke verschijnselen op de hielen zat. De ministeries van Justitie en Sociale

Zaken en Volksgezondheid spraken vaag over een onderzoek en ten slotte werd de verwarring nog vergroot door het wetsontwerp op de paramedische beroepen, dat door velen werd aange-

zien als een wettelijke regeling voor „paranormalen”.

Mist trok op

DE MIST is nu opgetrokken. Dit is gebeurd:

Het onderzoek naar de paranormale verschijnselen en de mogelijkheid van het bestaan van paranormale geneeskunde bij de Amsterdamse strijker is op niets uitgelopen. De gezondheidsorganisatie T.N.O., de belangrijkste medische onderzoekinstantie van ons land, zag er eenvoudig niets in, toen zij eenmaal het eerste rapport van de com-

vervolg op pag 2**DE VAKANTIE IS VOORBIJ
ook voor de kwakzalvers**

HEBT U HET FIJN GEHAD, op de Veluwe, in Italië of aan de Costa Brava? We wensen het u van harte toe. We hadden het allemaal nodig, wij van de kwakzalverijbestrijding en ook de kwakzalvers, trouwens, want er was braaf gestreken, en irisgekeken en gekruidedokterd.

Nu is het weer september en gaan we weer aan de slag. Helaas gaat ook de handoplegger aan de slag. „Praktijk hervat” adverteert hij in het plaatselijk advertentieblad.

Daar moeten we wat aan BLIJVEN doen in het belang van de beklagenswaardige slachtoffers die in zijn handen vallen.

VOLG HET VOORBEELD van de zeven onderstaande nieuwe leden van onze vereniging. Vakantietijd of niet, de bestrijding van het kwaad der kwakzalvers moet voortgang vinden. Wordt dus lid.

De volgende nieuwe leden heten wij hartelijk welkom:

Mevrouw dr. T. van Tol, arts te Den Oever, mej. Z. Schmidt, verpleegster te Rotterdam, mej. E. Th. Kerklaan te Delft en de heren J. H. Strating, arts te Groningen, K. Vaandrager, arts te Deventer, M. Huizer, verpleger te Breda en H. Toesit, student te Den Bosch.

GEBEDSGENEZING Grote Gevaren!

AAN DE GEBEDSGENEZING zijn grote gevaren verbonden, verklaarde prof. dr. A. C. Drogendijk, hoogleraar in de sociale geneeskunde aan de Vrije Universiteit, op het eerste internationale congres van christen-artsen in Amsterdam. Prof. Drogendijk noemde als voorbeeld een patiënt, die een langdurige behandeling met lever-injecties afbrak om gebedsgenezing-samenkomsten te gaan bezoeken. Herstel bleef evenwel uit en zes maanden later moest deze patiënt in ernstige toestand in een ziekenhuis worden opgenomen, aldus een verslag van het congres in „Trouw”.

Geestelijke schade

GEBEDSGENEZERS vertellen dat, wanneer genezing uitblijft, het geloof van de patiënt niet groot genoeg is. Prof. Drogendijk is van mening, dat zij hiermee grote geestelijke schade toebrengen aan mensen, die veelal lijden aan ernstige chronische ziekten. „Gebedsgenezing is niet synoniem met gebedsverhooring”, zo zei prof. Drogendijk.

„Wij hebben allen Gods zegen van node en moeten daarom bidden. Gebedsgenezing wil zeggen, dat iemand alleen genezen wordt door het gebed, zonder dat men een dokter roept. De genezing wordt dus gezien als een directe handeling van God. Zonde en ziekte zijn dialectisch met elkaar verbonden, zo beweren de gebedsgenezers. Er ontstaat zodoende een groot gevaar als genezing uitblijft.”

Irrationeel

ALS REDENEN waarom mensen samenkomsten van gebedsgenezers bezoeken, noemde de Amsterdamse hoogleraar o.m. sensatiezucht en het geloof in wonderen, waarbij men door irrationele impulsen wordt gedreven. In dit verband wees hij erop, dat een onderzoek heeft uitgewezen, dat 25 tot 30 pct. van de Nederlandse bevolking min of meer regelmatig kwakzalvers, occultisten, magnetiseurs en dit soort lieden consulteert.

Hij meent ook, dat vele chronische zieken naar een gebedsgenezing-samenkomst gaan met de gedachte: Baat het niet, het schaadt ook niet.

Osborn

GOEDE MEDISCHE controle is, zo zei prof. Drogendijk, een afdoend middel tegen de gebedsgenezing. Tijdens het optreden van de gebedsgenezer Osborn in Nederland werden aan medici echter geen namen en adressen verstrekt van mensen die genezen zouden zijn tijdens zijn samenkomsten.

Prof. Drogendijk vertelde, dat in Lourdes pas sprake is van een gebeds-

verhooring, als een daar genezen patiënt, voor wiens herstel de medici geen verklaring hebben, ook vijf jaar later nog goed gezond is. In deze rooms-katholieke bedevaartplaats worden de pelgrims wél voortdurend onderzocht door artsen en specialisten.

HET SPROOKJE IS UIT!!

(vervolg van pag 1)

missie had gezien, die de Amsterdamse magnetiseur had bestudeerd.

Tegen de achtergrond van deze — opnieuw herhaalde — wetenschappelijke afwijzing van het verschijnsel van paranormale geneeskunde — de belangrijkste vorm van kwakzalverij die ons land kent — kon ook de overheid weer orde op zaken stellen.

NU IS HET WOORD weer aan de politie en justitie. De verdedigers van de handopleggers is de mond gesnoerd. Er is GEEN wijziging in het regeringsstandpunt, zoals zij in vrijwel elke rechtszaal adverteerden. Er is GEEN wetenschappelijk onderzoek gaande, dat binnenkort de waarde van paranormale geneeskunde zou aantonen. Er is GEEN ministeriële richtlijn volgens welke de rechters het maar een beetje kalm aan zouden moeten doen bij de berechting van kwakzalvers. Niets van dat alles. Kwakzalverij is strafbaar omdat zowel de volksgezondheid als de justitie in hun hoogste gezagsdragers het er over eens zijn, dat magnetiseurs geen bijdrage leveren tot de volksgezondheid, integendeel.

Het sprookje is uit.

We verwachten nu klare taal.

POLITIE EN JUSTITIE dienen grote schoonmaak te houden onder de beunhazen op het dak van de wetenschap, die van de mist gebruik hebben gemaakt zich snel te vermenigvuldigen.

Vele zieken zullen door een krachtige justitiële aanpak gespaard worden voor het onnodige verlies van hoop en geld en voor een vroegtijdige dood.

Modder voor f 50 per zakje

EEN DUITSE HANDELAAR opereert sedert korte tijd met enkele verkopers, voornamelijk in Noord-Limburg, om in deze streek pakketten met modder aan de man te brengen.

Men geeft voor, dat de modder een grote geneeskracht bezit en men schermt met beweringen, dat tal van zieken in de zogenaamde modderbaden genezing hebben gevonden.

De modder is verpakt in plastic zakjes en kost f 50 per zakje. Dit bericht het dagblad „Tubantia” in Enschede.

De modder moet per acht zakjes tegelijk worden gekocht, aangezien de genezende werking eerst zou blijken na een kuur van ten minste acht weken.

De laatste jaren is Noord-Limburg afgestroopt door tal van lieden, die zich als genezers kwamen aanbieden.

„Stille Periode” snel voorbij

NA ENKELE MALEN te hebben gepost, betrapten rechercheurs woensdagmiddag de 53-jarige zich noemende magnetiseur-psychometrist P. van de H. uit de Burgemeester Meineszlaan in Rotterdam op het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. De politiemannen hadden geconstateerd dat Van de H., die al verschillende keren voor hetzelfde feit een proces-verbaal kreeg, na een „stille periode” weer aan het werk was gegaan en opnieuw cliënten ontving, zo meldt „De Rotterdammer”.

Van de H. maakte gebruik van instraling, handoplegging en bestrijking. Verder gaf hij de raad kruiden van een bepaald merk te gebruiken.

Bureau Vereniging

HET BUREAU van de Vereniging tegen Kwakzalverij is gevestigd ten huize van de directeur, de heer D. H. van den Bosch, „Groot Schuttershoef”, Arnhemseweg 10, Leusden post Amersfoort.

Aan dit bureau zijn alle inlichtingen omtrent de vereniging en de kwakzalverijbestrijding verkrijgbaar.

Directeur Van den Bosch is gaarne bereid verzoeken tot het houden van lezingen over de kwakzalverij te behandelen.

Ze weten niets maar verdienen veel

HONDERDEN echte dokters, die er wel acht jaar werkelijke studie voor over hebben gehad om arts te worden, honderden dokters werken dagelijks in Amsterdam: elke dag een paar uur in de onderzoekkamer en elke dag de lange rit langs de bedlegerigen. En behalve die paar honderd echte dokters werken er ook tientallen kwakzalvers die zich mooie namen hebben aangemeten waarvoor men niet hoeft te studeren: ze zijn magnetiseur of kruidendokter, of psychometrist of koffiedikkijker, handoplegger, gezondbidder. Wat ze ook zijn of beweren te zijn, welke schoonklinkende naam de kwakzalvers gekozen hebben — ze hebben allemaal dit gemeen: ze weten niets — en ze verdienen er goed geld aan. Dat zou niet zo erg zijn, als ze niet een gevaar waren voor de volksgezondheid.

HUN WERK — als dat werk mag heten — is strafbaar volgens een wet van 1865, die bepaalt dat tot medische raad en bijstand alleen de arts gerechtigd is. Alle kwakzalvers kennen die wet en weten die te ontduiken: ze geven liefst geen medische raad en ze geven geen medische bijstand. Ze zullen bijvoorbeeld vermijden hun patiënten aan te raken; ze laten hun patiënten maar wat babbelen en hun opgekropt gemoed luchten, en als het dan wel duidelijk is dat die patiënt een zelig geval is, dan verkopen de valse heelmeeesters hun nep: ze geven „kracht”.

KRACHT

NIETS IS EENVOUDIGER dan kracht geven: men kijkt de patiënt strak aan tot de zielepoot er van onder de indruk komt, en men heft de handen en houdt die boven de zere plek, of men wijst nadrukkelijk naar die zere plek, of men maakt van de vingers een soort kokertje en laat de „kracht” uitstromen. Voor een riks kracht, of voor vijf gulden kracht, of voor een paar tientjes kracht; hoofdzaak is dat de patiënt betaalt, en dan lekker opgelucht naar huis toe gaat.

Eén van elke drie patiënten is dan — of na een paar maal terugkomen en betalen — genezen. Niet zo'n wonder, want één van elke drie patiënten is niet ziek of heeft een kwaaltje dat vanzelf overgaat, of beeldt zich ziekte in, of heeft eigenlijk alleen maar behoefte aan wat bemoediging. De twee anderen sukkelen door, van de ene wonderdokter naar de volgende, en zelfs als ze doodgaan is dat niet zo erg; als ze maar hebben betaald.

DODEN

HET IS VRIJ SIMPEL te bewijzen dat een van elke drie patiënten ge-

DAT IS NOG EENS PUBLICITEIT!!

WIJ VERHEUGEN ons over de ruime publiciteit die het Amsterdamse advertentieblad „Wierings Weekblad” heeft verleend aan de waarde van kwakzalverijbestrijding.

De grote oplaag van het blad waarborgt, dat de twee artikelen die tegen de kwakzalverij werden gepubliceerd, in ontelbare handen zijn gekomen. De doordringende maar tevens begrijpelijke stijl waarin de betogen zijn opgesteld maakte deze serie van zo'n grote waarde voor de beïnvloeding van de publieke opinie.

Wij zijn er ook dankbaar voor dat het blad heeft geput uit enkele opwekkingen,, die wij in ons eigen orgaan hadden opgenomen.

DAT BETEKENT dat ons kleine maandblad toch plotseling de aansporing kan leveren aan redacteuren van wijdverspreide organen om ons standpunt in breder kring uit te dragen, omdat zij ontdekken welk een maatschappelijk kwaad wij achtervolgen. Voor de leden van onze vereniging, die er toe bijdragen dat ons maandblad kan blijven voortbestaan is dit weer eens een bewijs, dat hun moeite en hun geld niet voor niets zijn besteed.

Het eerste artikel uit „Wierings Weekblad” nemen wij hiernaast met grote instemming grotendeels over.

nezen wordt; elke dokter kent het verschijnsel van de nep-pil: de suikerpil die lijkt op een echte medicamenten-pil en die in één van de drie gevallen hetzelfde resultaat heeft als de echte pil. Men neemt bijvoorbeeld proeven met zeeziekte; men kiest een aantal patiënten als proefpersonen en geeft ze een pil — doch een bepaald aantal proefpersonen geeft men niet de echte proefpil, doch een suikerpil die er net zo uitziet — en van die proefpersonen die niet weten dat ze helemaal geen medicijn hebben geslikt, geneest toch gemiddeld vijf en dertig procent. En die vijf en dertig procent is precies het percentage dat de Werkgemeenschap van Bonafide Magnetiseurs (*bedoeld wordt waarschijnlijk de N.W.P., de werkgroep van paranormale genezers. Red. Mdbld. t. Kw.*) als norm heeft gesteld voor toelating tot haar waardig college: wie één van elke drie patiënten kan laten verklaren dat hij of zij — vooral zij — is genezen door handoplegging of strijking of andere flauwekul, is bonafide en mag grof geld verdienen. Zelfs eist men op grond van die een-op-drie wettelijke erkenning — over die twee andere wordt niet gepraat; u zult er maar bij zijn en net iets te laat tot uw huisarts terugkeren.

DIT IS TALLOZE malen gebeurd en het gebeurt nog. Er is een vrouw die zonder het te weten en zonder dat haar „magnetiseur” het wist een hersentumor had, te laat teruggekeerd tot de huisarts, die de hersentumor consta-

teerde, haar doorzond naar een specialist; na operatie was de vrouw wel gered, doch bleef blind — en dat was niet nodig geweest als ze niet zo lang zich had toevertrouwd aan een handoplegger en een hand-ophouer.

Er is veel meer gebeurd — er zijn mensen aan kanker gestorven die gered hadden kunnen worden. Er zijn door magnetiseurs kankergezwellen op de lever met ietwat gewelddadige handoplegging en strijking kapot gewreven. Er zijn vrouwen met suikerziekte in levensgevaar gebracht door magnetiseurs die in hun overgrote stommiteit die vrouwen „verboden” nog langer de voorgeschreven leefwijze te volgen en medicamenten te nemen. En dat er niet veel meer ongelukken gebeuren dan er toch al gebeuren, hebben de kwakzalvers te danken aan — de huisartsen, die redden wat er nog te redden is als de patiënten tenslotte toch in hun radeloosheid bij hen terugkeren.

vervolg op pag 4

REDACTIE:

Medisch redacteur:

dr. J. H. Ligterink, arts en apotheker, Amsterdam

Pharm. redacteur:

J. E. Buiten, apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle

Alle onbevoegden zijn kwakzalvers

DIK-DOEN

DE GENEESKUNST moet wetenschappelijk gefundeerd zijn; daarom bestudeert de medicus de geneeskunde en ontleent hij zijn bevoegdheid aan het met-goed-gevolg afgelegde artsexamen, dat niemand ooit cadeau gekregen heeft.

Alle onbevoegden, die als „genezer” optreden, zijn kwakzalvers, of zij nu met handoplegging, magnetisme of bidden hun doel trachten te bereiken, of honing, kruiden, aardstralenkastjes of wat dan ook als geneesmiddel aanprijzen, aldus Het Vaderland.

De goedgelovige menigte wil altijd nog graag bedrogen worden en dus tiert de kwakzalverij welig voort.

Zij verschijnt thans in een nieuw gewaad: de paranormale geneeskunst, waaraan als versiersel het epitheton „bonafide” wordt toegevoegd en waarbij tevens van een bepaalde „begaafdheid” sprake is.

Deze termen zijn misleidend, paranormaal wordt begrijpelijkerwijze verward met de paramedische beroepen, waarvoor begin 1963 een wet in het leven geroepen is, die de werkterreinen van volkomen eerbare medewerkers der artsen, zoals masseurs, röntgenassistenten en dergelijke regelt.

Wie zich daarentegen door een kwakzalver laat behandelen, loopt altijd de kans, het goede ogenblik voor een medische behandeling ongebruikt voorbij te laten gaan. De kwakzalverij is en blijft een bedreiging van de volksgezondheid.

Dubbele waakzaamheid

IEDERE MEDAILLE heeft zijn keerzijde. Dat geldt ook voor de nieuwe medicamenten, waarvan vele

Het Haagse dagblad *Het Vaderland* heeft onlangs in een artikel over Vijftig Jaar Geneeskunst enige behartigenswaardige zaken aan de orde gesteld ten aanzien van de kwakzalverij en de geneesmiddelenvoorziening.

Wij juichen deze publiciteit toe en drukken hiernaast af wat *Het Vaderland* over deze zaken te berde bracht.

naast voortreffelijke geneeskrachtige werking schadelijke bijwerkingen vertonen. Natuurlijk wordt elk nieuw middel uitvoerig onderzocht, alvorens het op de mens wordt toegepast, maar af en toe komt er een onverwachte teleurstelling, openbaren zich invloeden, waarop men niet verdacht geweest is, zoals enige jaren geleden de misvorming van de ongebornen vrucht, die terecht tot een opzienbarende zaak is uitgegroeid.

Dubbele waakzaamheid van de zijde der farmaceutische industrie en van de gezondheidsdiensten is daarvan het gevolg, er bestaat zelfs een European Society for the Study of Drugtoxicity, maar absolute onschadelijkheid van welk geneesmiddel ook kan nooit worden gegarandeerd. Dat is een stimulant voor de medici, om bij het voorschrijven van medicijnen kritisch en spaarzaam te werk te gaan, en het is te wensen, dat ook het publiek de gevolgtrekking maakt, dat het onverstandig is, om klakkeloos bij ieder hoofd- of buikpijntje tabletjes en poedertjes te slikken.

DOKTERS ZIJN ook de „leveranciers” van de kwakzalvers; het is onvermijdelijk dat artsen een deel van hun groep patiënten niet tevreden kunnen stellen — dokters leveren geen wonderen en dat is wat vele patiënten zoeken: ze gaan dan naar de kwakzalver die wonderen in elke prijsklasse in huis heeft: van broodbal tot berkenblad en kracht. En behalve kracht als het moet ook nog wat wetenschap, moderne of hele ouwe. Er zijn wonderdokters die zich al bedienen van „wetenschappelijke” termen die toch geen leek begrijpt, en zij ook niet. Ze spreken van „splitsing”, en van „kosmische straling”, en van „atomaire kracht”, — en wellicht is er al een die kwassie geleerd betoogt over de „anti-materie”, en dat klinkt dan al haast een beetje religieus en in elk geval vertrouwenwekkend.

Het beroemde Staphorster boertje dat zovele van onze grootouders geholpen heeft, werkte weleens met schapenkeutels — maar die moesten vers zijn. Dat de gezondheidstoestand in Staphorst niet bepaald rooskleurig was, ontgaat de patiënten — ze komen voor het wonder.

WONDEREN, lieve mensen, wonderen liggen voor het oprapen, wonderen plukt men van de bomen en langs de wegberm, wonderen kunt u zelfs brouwen in uw eigen keukentje. Schapenkeutels en koeienvlaaien, en eikels en dennennaalden, en kastanjes en kiezelsteentjes heeft men maar voor 't oprapen en berkenblaren, en de gentiaan en de duizendschoon en wat al niet aan aardige plantjes heeft men maar voor het plukken. Kwakzalvers is dat dan nog soms te veel moeite, en dan verkopen ze liever geheimzinnige papjes, — bijvoorbeeld van mais met suiker; na enige tijd loopt de suikerrekening nogal op, en dan verkopen ze alleen aardappelmeel, — heel goed tegen kwalen als kanker, tuberculose, scrofulose, reumatiek, zenuw-ontsteking, aantastingen van de maagwand. Baat het niet, — dan schaadt het in elk geval.

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, *Arts* te Hilversum, *Voorzitter*; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam, *Vicevoorzitter*; Mevr. A. Burbach-van der Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, *Secretaris*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; Mr. J. E. Goudsmit *Kantonrechter* te Haarlem; Dr. H. H. Scholten, *Dierenarts*, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; H. Dijkstra, *Oud-Commiss. van Politie* te Amsterdam; Mr. J. D. van den Berg, *Rechter* te Arnhem; Mr. G. C. M. van Nijntaten te Voorburg, *Referendaris* bij het Ministerie van Justitie; Dr. J. H. Ligterink, *Arts* en *Apotheker* te Amsterdam, J. E. Buiten, *Apotheker*, *Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid* te Zwolle, J. Noord te Amsterdam en M. Paulissen te Voorburg.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7.50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2.50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

Drukkerij SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7.50, voor studenten, verpleegsters, arts- tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2.50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 - 19114.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: O. Kuijk, Brantwijk 76, Amstelveen

Opgericht 1 januari 1881

BLIJKBAAR zijn de mazen van het net der wet voor de kwakzalverij zó wijd, dat deze profiteurs van anderen leed en angst er nog altijd wel tussendoor kunnen glijpen. Trouwens, het kabinet-De Quay heeft zich om dit de laatste tijd zo snel groeiende probleem nooit erg druk gemaakt, terwijl in het parlement (Tilanus!) de kwakzalvers nog altijd wel op goedgelovige en zelfs bijgelovige sympathiseurs kunnen rekenen. Neen, wat dat betreft ziet het er voor onze volksgezondheid somber uit, ook, omdat hier en daar de zittende magistratuur, vooral in de provincie, ten aanzien van kwakzalvers een deemoedige verdraagzaamheid ten toon spreidt, die zij bv. aan de veel ongevaarlijker fietsendief nimmer zou spenderen.

De laatste tijd is een Gronings kwakzalverspostbedrijf weer bijzonder actief met het uitzetten van drukwerk, dat ritselt van de platste onjuistheden en de baarlijkste onzin. Welke apotheker zou bv. durven beweren: „Geneesmiddelen, waarvan wij geen afdoende resultaten kunnen verwachten, worden door ons niet geleverd”.....?

Natuurlijk beloven ook deze kwakzalvers weer gouden bergen. Inzake een asthmamiddel, ook voor zware benauwdheden: „De aanvallen blijven uit en u kunt weer normaal werken.” Voor f 4,75, zonder onderzoek, hoor! Voor dezelfde prijs genezing (!) voor uw asthmatische bronchitis; kort en goed: „De luchtpijpontstekingen genezen.” Aambeien: „Iedere lijder aan deze ziekte, onverschillig in welke vorm (III), is volkomen genezen met.....” (volgt weer een kwakzalversmiddelje à f 6,75, want rekenen kunnen de heren bèst.....)

En zo dazen wij maar dóór. „Hartzwakte, storingen in de bloedsomloop” (wie stelt de moeilijke diagnose?): „Het afdoende en onschadelijke middel is.....” (f 5,75). „Pijnlijk, moeilijk en vaak urineren” („z.g. pijn op het water” tekent de kwak hierbij aan, verzwijgende, dat deze symptomen kunnen wijzen op een zéér ernstig lijden, dat indien niet schielijk wordt ingegrepen de dood ten gevolge kan hebben). „Te hoge bloeddruk” („..... snel verlost van alle symptomen.....”) — het is één en al schandelijk geleuter.

Henri Knap: DE KNOEIERS

Neem het verhaal over galstenen: „De stenen worden vergruisd en afgedreven en vorming van nieuwe stenen wordt voorkomen,” een oud bakerpraatje! Alsof nog één chirurg zijn patiënt aan een moeilijke en uiteraard altijd riskante (elke operatie brengt nu eenmaal enig risico met zich mee) ingreep zou onderwerpen, als die Groningse kwakzalver-per-post de lijder er met wat kruiden voor f 5,75 af zou kunnen helpen.....

„Bloeddiarrhee..... wordt afdoende bestreden door.....” Dit is op de rand van doodslag! Dit verschijnsel toch maakt het terstond raadplegen van de arts zèèr dringend nodig. Maar als de kwak zijn f 5,75 (blijkbaar een geliefkoosde prijs) maar beurt, mag u rustig grafwaarts gaan door wat uw bloeddiarrhee veroorzaakte.

„Nierziekte” — er zijn ontelbare nierziekten, maar de postkwak geneest ze niet alleen, hij voorkomt ze zelfs...!

Het griezelige is, dat er een duidelijke tendens bestaat zulke parasieten, of zij zich nu aandienen als kruidenslijters dan wel als handopleggers en -bestrijkers (met de dure naam „paranormale genezers”), een vrijere hand te laten dan vroeger. In de negentiende eeuw was ons Nederland tal

van andere landen vèr vooruit door de kwakzalvers het bederven van de volksgezondheid wettelijk vrijwel onmogelijk te maken. Thans groeit de aandrang om de wet te veranderen en deze gezondheidsbedervers op ons volk los te laten. Men heeft het dan in dit verband over „zekere waarborgen”. Alsof men een kwaad door waarborgen van welke aard ook van aard zou kunnen doen veranderen! Een kwaad blijft een kwaad!

Onze volksvertegenwoordiging zij op haar hoede en geve géén gehoor aan het gelispel van de bijgelovigen en domoren onder haar (zeker, er zijn, helaas, ook oliedomme parlementsleden) om zulke levensgevaarlijke lieden als die Groningse drukwerkverspreiders nog méér vat te geven op de goedgelovige kleine man en vrouw!

Wie met zulke kruidenknoeiërs in zee gaat, speelt met zijn leven. Wie zijn echtgenoot of echtgenote of kinderen of ouders naar de kwakzalver stuurt, of zelf met kruiden gaat „dokteren” mag wèl bedenken, dat hij of zij verantwoordelijk is voor het ongeluk, dat kan gebeuren. En dat héél vaak gebeurt.....

(Overgenomen uit „Het Parool”)

ALGEMENE LEDENVERGADERING van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, te houden op Zaterdag 30 November a.s. om 15 uur in het American Hotel te Amsterdam.

AGENDA:

1. Opening.
2. Notulen van de Algemene Vergadering van 20 April 1963.
3. Ingekomen stukken en mededelingen.
4. Begroting 1964.
5. Verkiezing bestuursleden.
Aan de beurt van aftreden zijn Mevrouw A. Burbach-van der Woord en de Heer E. Mijnarends, beiden herkiesbaar.
Het bestuur adviseert beide aftredende leden te herkieszen.
6. Bespreking van middelen, die het nastreven van het doel van de Vereniging kunnen bevorderen.
7. Rondvraag.
8. Sluiting.

Arts werkt samen met kwakzalver

DE 66-JARIGE W. K. TE BAARN, die reeds veertig jaren onbevoegd de geneeskunde uitoefent, stond half september voor de zoveelste maal voor de Utrechtse rechtbank terecht. Ter zitting bleek onder meer, dat K. patiënten geneesmiddelen had voorgeschreven zonder hen lichamelijk te hebben onderzocht.

Als getuige à décharge trad de Baarnse arts Rama Polderman op, een der zeldzame medici in Nederland die met kwakzalvers samenwerken. Verdachte had verklaard in Heidelberg zes jaren medische colleges te hebben gevolgd zonder enig diploma te halen. Na nog anderhalf jaar in Königsbergen in Oost-Duitsland had hij, naar zijn zeggen, daar een diploma voor homoeopathie gekregen. Dit diploma werd in de rechtzaal niet getoond. De president van de rechtbank vroeg getuige Polderman, of hij diploma's of papier had gezien waaruit verdachtes bevoegdheid in Duitsland zou blijken. „Nee”, zei dokter Polderman, „maar ik geloof erin, omdat ik in de persoon van verdachte geloof.”

Soms wel, meestal niet

DE ZAAK-K. verliep zoals alle kwakzalversprocessen, maar leverde bovendien een curieus aspect op. In zijn getuigenis zei de arts Polderman, dat kwakzalver K. „soms” patiënten naar hem doorstuurt, dat hij geconstateerd had dat K.'s diagnoses uiterst scherp waren en dat dit „in vele gevallen” werd gesteund door röntgenonderzoek dat buiten de arts en de kwakzalver om werd verricht.

Onzes inziens toonde dokter Polderman met deze verklaring ongewild juist het grote gevaar aan, dat aan het optreden van kwakzalver K. is verbonden. In vele gevallen, aldus de arts Polderman, werd K.'s diagnose bevestigd door röntgenonderzoek. In die vele gevallen had K.'s subjectieve diagnose dus achterwege kunnen blijven, omdat het objectieve röntgenonderzoek tot gelijke slotsom kwam. Maar in andere gevallen? Dat zijn dus de gevallen, waarin K.'s diagnose door het röntgenonderzoek niet bevestigd, maar gelogenstraft werd. De conclusie is duidelijk: in die andere gevallen was K.'s diagnose fout.

De slachtoffer

ER IS NOG EEN PUNT dat bezorgdheid wekt. Het bovenstaande betrof klanten van de kwakzalver, die aan röntgenonderzoek werden onderworpen. Zij vormen slechts een zeer klein deel van K.'s cliënten, want „soms” stuurde hij mensen door naar

de arts Polderman, maar meestal dopte hij zijn eigen paranormale boontjes. „Verdachte heeft een eigen praktijk”, zei dokter Polderman.

Bij de achteraf aan röntgenonderzoek onderworpen klanten bleek K. een bepaald percentage foutieve diagnoses te hebben gesteld. Hetzelfde is uiteraard geschied bij de (veel talrijker) klanten, die geen röntgenonderzoek achteraf kregen. De slachtoffers van die verkeerde diagnose hebben derhalve een verkeerde behandeling „genoten” en verkeerde „geneesmiddelen” geslikt. Of ze zijn er aan doodgegaan of ze zijn, zieker dan tevoren, tenslotte naar een medisch geschoolde arts gegaan. Op deze letterlijk levensgevaarlijke kant van de zaak werd in de Utrechtse rechtzaal NIET ingegaan.

Belachelijk vonnis

DE AFLOOP van de zaak-K. was bedroevend. De Officier van Justitie

eiste voor de drie ten laste gelegde gevallen van kwakzalverij drie maal driehonderd gulden boete. De rechtbank deed er in haar vonnis ruim 93 procent van af en maakt er drie maal twintig van. Kwakzalver K. reisde spoorlags van Utrecht naar Baarn om zijn praktijk(en) te hervatten.

Op één krant na heeft de dagbladers tegen dit lankmoedige vonnis geen protest aangetekend. Alleen „De Waarheid” merkte op: „Daar de Utrechtse rechtbank deze wonderdoener geen verbod oplegde zijn mysterieuze rituelen verder op zijn klanten toe te passen, kan Willem K. dus ongestoord voortgaan.” Tussen zitting en uitspraak publiceerde hetzelfde dagblad een belangwekkend interview met dr. O. M. de Vaal, arts te Amsterdam en auteur van het vijfde deel der Moderne Medische Encyclopedie. Zijn kernachtige kijk op zich paranormale genezers noemende kwakzalvers treft men elders in dit nummer aan.

RAMPZALIGE KWAKZALVERIJ

DE TYPHOON, het te Zaandam verschijnende dagblad, wijdde in zijn nummer van 11 oktober een kort maar krachtig artikel aan de grote gevaren van de nog altijd bloeiende kwakzalverij. Hoe meer persorganen op deze gevaren wijzen — en hoe vaker zij het doen —, des te groter is de dienst welke zij de volksgezondheid (in de eerste plaats van hun lezers!) bewijzen.

Met instemming en erkentelijkheid laten wij het artikel van „De Typhoon” hier volgen.

De kwakzalverij is zo oud als de mensheid. Ook vandaag de dag mogen we zeggen, dat ze nog steeds een bloeiend bestaan leidt. Dat komt omdat het geloof in wondergenezingen, ondanks al die jaren van wetenschappelijke en culturele vooruitgang, bij de massa helemaal niet is veranderd. De Vereniging tegen de Kwakzalverij heeft thans nog evenveel recht van bestaan als ongeveer 80 jaar geleden, toen zij werd opgericht.

Kwakzalverij is het wanneer iemand, die de geneeskunde niet beheerst, zieken behandelt. Kwakzalverij is het eveneens wanneer geneesmiddelen, schriftelijk of mondeling, aan een niet ter zake kundig publiek worden aan-geprezen. Wie deze twee zeer eenvoudige feiten in het oog houdt, heeft er in het algemeen geen moeite mee uitingen van kwakzalverij te herkennen. En mochten er twijfelgevallen

overblijven, dan kan iedereen, die zegt het kwakzalveren te verfoeien, altijd nog de mening van zijn dokter vragen.

Wat zit er achter die pijn, die duizeligheid, die benauwdheid, die zenuwen? Natuurlijk, het is mogelijk, dat het niet zoveel te betekenen heeft, maar er kan evengoed een werkelijke ziekte achter zitten! En in dit laatste geval is het altijd schadelijk een niet bevoegde genezer te raadplegen of om op gezag van advertenties geneesmiddelen te gebruiken. Door deze handelwijze wordt de gang naar de dokter steeds weer uitgesteld en juist dat uitstel kan zo noodlottig zijn! Dit nu moet men trachten te voorkomen. Natuurlijk, de huisarts weet niet alles en ook de specialist kan geen ijzer met handen breken. Maar de doktoren hebben een bijzonder lange studie achter de rug. Bovendien zijn de geneeskundigen door een eed of door een plechtige belofte gebonden om de mensen, die hun gezondheid aan hen toevertrouwen, zo kundig en zo onbaatzuchtig mogelijk te helpen.

Wat stelt nu de kwakzalver tegenover dit alles? In het allerbeste geval is hij te goeder trouw, maar daarmee wordt zijn gebrek aan vakkennis nog helemaal niet goedge maakt. Meestentijds zijn kwakzalvers mensen zonder enige ontwikkeling, die gebruik maken van de ellende en de behoefte aan heimzinnigheid van hun medemensen.

WAARHEEN, WADDINXVEEN?

BURGEMEESTER C. A. VAN DER HOOFT van Waddinxveen beleeft weinig plezier aan het aardstralenkastje van koopman Johannes Bron: het wonderkastje, dat een drassig voetbalveld zou draineren, doet niets. Het zit nu al twee jaar in de grond en steeds hebben de burgemeester en andere aardstraalgelovigen in zijn gemeente gezegd: „Op een mirakel moet je altijd even wachten. Maar dat het mirakel komt, is zeker!” Langzamerhand echter moeten de burgervader en zijn twee eveneens goedgelovige wethouders toch wel tot het besef komen, dat Johannes Bron hen met zijn toverkastje lelijk bij de edelachtbare neus heeft genomen. Steeds duidelijker blijkt dat de zesduizend gulden, die het prul heeft gekost, in het water zijn gegooid.

Heel hard lachen

TWEE JAAR GELEDEN werd Bron's kastje heimelijk in het Waddinxveense voetbalveld geplaatst, afgedekt met een zware betonnen paddestoel. Een jaar later, herfst 1962, lekte de komedie uit. In de Nederlandse pers kreeg burgemeester Van der Hooft de wind van voren. De Haagse Courant karakteriseerde de affaire als onwetenschappelijke proefneminkjes met gemeentegelden. De N. R. C. schreef: „Het experiment maakt de gemeente belachelijk. De tijd dat de overheid bij haar beleidsbepaling de vogeltjes raadpleegde, ligt vele eeuwen achter ons. Waddinxveens hokuspokus zou bijna doen denken, dat die oude tijden gaan herleven.” Het Haarlems Dagblad veronderstelde terecht, dat elders in Nederland heel veel mensen heel hard om Waddinxveen zouden lachen. Het Nieuwsblad Rijn en Gouwe publiceerde de mening van de arts A. P. N. de Groot, oud-inspecteur van de Volksgezondheid en voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij: „Het is onjuist, onbewezen en oncontroleerbare denkbeelden tot gemeengoed te maken. Het gevolg is immers, dat zij gebruikt en misbruikt worden door dweppers en oplichters. Dat is gevaarlijk voor de geestelijke en fysieke volksgezondheid.”

Controle handhaven!

EEN RAPPORT van de Nederlandse Grond Maatschappij toonde een jaar geleden haarfijn en met onweerlegbare cijfers aan, dat van enige verlaging van de grondwaterstand op het voetbalveld geen sprake was. Desondanks overwoog burgemeester Van der Hooft aanschaffing van een tweede Bron-prul waarmee wederom zesduizend gulden over de balk zouden zijn

Op het voetbalveld staat het „anti-aardstralen-kastje” van Johannes Bron al twee jaren buitenspel....

gegooid. En desondanks verklaarde wethouder Vema, die nota bene ingenieur is: „Ik geloof in aardstralen, ik zie in de kastjes geen soort magie.” Dat durft een ingenieur zeggen, met negatie van de drie rapporten der wetenschappelijke onderzoekcommissies van de universiteiten en hogescholen van Amsterdam, Delft en Wageningen, die unaniem, hoewel onafhankelijk van elkaar, alle aardstralenafschermapparatuur en alle wichelroedeloperij als humbug en zwendel hebben ontmaskerd.

Een verslaggever van „Het Vrije Volk” heeft enige weken geleden Waddinxveen bezocht om zich van de huidige stand van zaken te vergewissen. Hij opende zijn verslag aldus: „Het aardstralenkastje is, zo is ons bij onderzoek gebleken, geheel in het vergeetboek geraakt. De peilglasjes op het voetbalveld bij het apparaat dat door de „naturopaat” Bron werd neergezet omdat het volgens zijn verzekering de grondwaterstand zou verlagen, worden niet meer gecontroleerd, zodat het uiterst twijfelachtig is of het „experiment” nog wel voor controle vatbaar is.”

Zonder te willen suggereren dat het controleren van de peilglasjes door Waddinxveens gemeentebestuur opzettelijk is gestaakt, zou het ons inziens aanbeveling verdienen, indien in de gemeenteraad werd aangedrongen op hervatting van die controle, opdat de waardeloosheid van Bron's dure prul des te duidelijker worde aangetoond.

„Ik wacht af”

DE VRIJE VOLK-JOURNALIST wendde zich tot directeur A. C. Kraneveld van Openbare Werken en Bedrijven. Deze zei: „In de eerste plaats denk ik er niet aan mij over het experiment uit te spreken. Bovendien hebben wij een droge zomer gehad en wat kan men dan zeggen over waarnemingen die de nattigheid betreffen.” Waddinxveen schijnt totaal ander zomerweer te hebben gehad dan de duizend overige gemeenten van Nederland...

De reporter toog naar de heer T. Ververs, die destijds als voorzitter van

de P.v.d.A.-fractie de plaatsing van het Bron-kastje fervent heeft bestreden. „Hoe denkt de heer Ververs er nu over?..... In zijn Waddinxveense tijd was Johannes Bron zijn overbuurman. Heeft deze goede relatie de heer Ververs inmiddels bekeerd? Wij menen van niet. De heer Ververs heeft zich eigenlijk niet zo erg meer met de aardstralen bezig gehouden. Hij heeft andere zaken, zoals de woningbouw en de zorg voor bejaarden aan het hoofd. En wij hebben de indruk, dat hij deze belangrijker vindt. Maar is er dan helemaal niemand meer te Waddinxveen die zich interesseert voor het onderaardse?”

De heer P. Lips, die inmiddels het fractievoorzitterschap van de heer Ververs heeft overgenomen, maakte evenmin de indruk zich dagelijks het hoofd te breken met aardstralen: „En ik geloof, dat anderen het ook niet meer doen, zelfs de Dienst van Openbare Werken en Bedrijven niet. Want bij mijn weten worden de peilglasjes in het geheel niet meer gecontroleerd.”

Bestuurslid C. Boomstoppel van de Christelijke voetbalvereniging Be Fair kon ook al geen uitsluitsel geven, waarop de journalist zijn opinie-onderzoek in arren moede op een toevallige burger van Waddinxveen richtte. Deze sprak: „Die zaak is sinds lang uit de gedachten. Dat aardstralenkastje is in de doofpot.” Een andere burger geuitte: „De eens zo schokkende kwestie is te Waddinxveen zo dood als een aardwurm.”

Mitsdien belde de krantespeurder naar het anti-aardstraalkastjesbedrijf van Johannes Bron, gevestigd in de Harskamp bij Ede. De heer Bron verklaarde: „Ik wacht rustig af. De zaak is zo ver nog niet. Het rapport moet nog komen. Misschien einde van deze herfst.”

Moge dat rapport spoedig verschijnen. Des te sneller kan Waddinxveen dan de ganse klucht en de zesduizend vermorste gulden vergeten. En des te sneller ontvangt het grote publiek in dat rapport dan de zoveelste waarschuwing dat alle anti-aardstraalkastjes apekool zijn.

PARANORMALE GENEZER IS VAAK ZELF PATIËNT

door Dr. O. M. de Vaal

DE PARANORMALE GENEZERS bestaan niet van patiënten, die klachten hebben, maar van mensen, die klagen. Dus van het helaas grote aantal mensen, dat onmiddellijk hulp wil hebben in gevallen waarin de geneeskunde meestal geen directe oplossing kan bieden.

Wanneer iemand alleen maar maagpijn heeft en bij onderzoek geen enkele afwijking vertoont, kan hij van de dokter weinig directe hulp verwachten. In de geneeskunde kan men een maagzweer laten genezen, maar tegen maagpijn zonder oorzaak niets doen. In zo'n geval kan er een verbreking van het contact ontstaan tussen de patiënt en de wetenschappelijk gefundeerde geneeskunst.

De praktijk leert, dat een klager zich niet kan handhaven zonder tegelijkertijd om hulp te verzoeken. En die hulp gaat hij dan zoeken in een andere hoek. Niet in die van de geneeskunde, maar in de hoek van de paranormale geneeskunst, die beantwoordt aan wat in de diepere en onbewuste lagen van het gevoelsleven aan verlangens en behoeften ligt.

Dat geldt voor klagers uit alle milieus. Het is zelfs zo dat de paranormale genezers vooral gehoor en geloof vinden, omdat ze „aanslaan” in de hogere kringen. Daar trekken de beoefenaars zich aan op. Ook en vooral aan rechtszaken, die martelaars van hen dreigen te maken of hen aanprijzen, zoals in dit bewuste geval.

Misbruik

WANNEER hier een arts en een vlootpredikant spreken van deskundig en betrouwbaar, is dat een ernstig misbruik maken van woorden. De wetgever heeft een criterium voor deskundig en betrouwbaar gesteld. Er moet examen voor gedaan worden. Daarvoor krijgt men dan het artsdiploma. Als men daarbuiten blijft staan, is er niks: geen deskundigheid en geen betrouwbaarheid.

Voor de justitie moet het artsdiploma de enige maatstaf zijn voor deskundigheid en betrouwbaarheid. De officier van justitie heeft in dit geval een zeer subjectieve indruk van de man. Hij is echter niet op de hoogte van de

plaats die de paranormale genezer in de geneeskunde inneemt. Hij maakt dan ook de fout hem als 'n soort assistent, als hulp van de wetenschappelijk gevormde genezer te willen laten optreden. Het is een manier om langs een slinkse weg de paranormale genezer in de geneeskunde te introduceren.

Magisch appèl

GENEESKUNDE is op een natuurwetenschappelijke, controleerbare en herhaalbare basis gesteld vak. Maar altijd normaal en nooit paranormaal. Ik ken ook geen paranormale wiskunde en geen paranormale scheikunde.

In de rechtszaak constateert de verdediger mr. Kruseman uit Amsterdam, die zelf sterk geïnteresseerd is bij de paranormale geneeskunde, dat deze genezers in talrijke gevallen tot verbluffende resultaten komen. Maar ten eerste zijn klagers andere mensen dan werkelijke patiënten en ten tweede hebben zij die op magische krachten een appèl doen het veel gemakkelijker dan een dokter.

De paranormale genezer benadert zijn klant — en nooit zijn patiënt want die heeft hij niet — intuïtief. Met een ritueel dat indruk maakt. Manueel, door middel van handoplegging of bestrijken, door belezen of een ander ritueel. Maar in elk geval zo dat het overtuigt en dat een conflictsituatie tot oplossing schijnt te worden gebracht.

De triomf is echter van tijdelijke aard. De echte conflictsituatie meestal een geestelijke conflictsituatie, breekt altijd door een tijdelijke oppervlakkige schijnverbetering heen. Vroeger of later.

Studie-object

DE GENEESKUNDE kent dit hele proces van benadering en tijdelijk schijnsucces zelf ook wel, maar geeft daar weer een wetenschappelijke betekenis aan. Dat is de persuatieve of overtuigende, eenvoudige psychotherapie.

De officier blijkt daarvan niet op de hoogte te zijn. Hij beveelt een objectieve studie aan, maar de geneeskunde heeft de paranormale geneeskunde al als studieobject. Omdat de geneeskunde de paranormale genezer zelf ook als patiënt ziet.

Ze zijn als artisten, die in zich zelf moeten geloven omdat ze anders nergens zijn. Ze lijden aan de stille groothedsdroom van een roeping te hebben, iets te willen of te moeten uitdragen. Daarom is de paranormale genezer ook zelf in belangrijke mate ziekelijk gestoord te achten, zoals de kwakzalver dat vaak ook is. Voor hen helpt dan ook geen boete of celstraf, maar alleen geestelijke leiding, met krachtig verbod zich te bemoeien met zaken, die hun feitenkennis, technische behendigheid en inzicht volkomen te boven gaan.

REDACTIE:

Medisch redacteur:

dr. J. H. Ligterink, arts en apotheker, Amsterdam

Pharm. redacteur:

J. E. Buiten, apotheker,
Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, Arts te Hilversum, Voorzitter; E. Mijnaerds, Tandarts te Amsterdam, Vicevoorzitter; Mevr. A. Burbach-van der Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, Secretaris; L. Brest te Amsterdam, Penningmeester; Mr. J. E. Goudsmit Kantonrechter te Haarlem; Dr. H. H. Scholten, Dierenarts, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; H. Dijkstra, Oud-Commiss. van Politie te Amsterdam; Mr. J. D. van den Berg, Rechter te Arnhem; Mr. G. C. M. van Nijntatten te Voorburg, Referendaris bij het Ministerie van Justitie; Dr. J. H. Ligterink, Arts en Apotheker te Amsterdam, J. E. Buiten, Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle, J. Noord te Amsterdam en M. Paulissen te Voorburg.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7.50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2.50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7.50, voor studenten, verpleegsters, arts- tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2.50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 - 19114.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: O. Kuijk, Brantwijk 76, Amstelveen

Opggericht 1 januari 1881

SPOOK DER VERBEELDING

HET LIEFLIJKE UTRECHTSE DORP MAARSSSEN heeft een spook op zolder (gehad). Wethouder mr. dr. Van Schaik weet ervan mee te praten, want het spook huisde in een zolderkamertje van zijn herenhuis Richmond aan de Kerkweg, dat hij in 1949 met zijn gezin betrok. De zolderkamer werd ingericht tot dienstbodekamer, maar de ene na de andere dienstbode zegde de dienst op, omdat zij er 's nachts „vreemde en vreesaanjagende” geluiden hoorden en de sfeer onheilspellend vonden. Dus werd de spookkamer rommelkamer en angstvallig gemedend.

In de winter van 1953 op 1954 liet de heer des huizes een logerende collega-jurist een nacht in het bewuste kamertje slapen. De rechtskundige zei de volgende ochtend aan de ontbijt-tafel: „Het klopt daar niet. Ik ben me naargeschrokken door de verschijning van een circa 26-jarige jongeman met zwart haar, die een emotievolle en verwarde verklaring aflegde, dat hij in de oorlogsjaren door de SD in dat kamertje was doodgeranseld.”

Dezer dagen, dus tien jaar na de nachtmerrie van de jurist-logé, kreeg wethouder Van Schaik op een avond onverwacht bezoek van prof. W. H. C. Tenhaeff, bijzonder hoogleraar in de parapsychologie, en diens schaduw de heer Croiset, die zich helderziende noemt. De bijzondere hoogleraar had het spookverhaal van een kennis vernomen. De beide heren stelden — aldus het licht ironische ANP-verslag — een onderzoek in en „er werden bandopnamen gemaakt”. Vervolgens verklaarde de heer Croiset dat hier inderdaad sprake was van een 26-jarige

jongeman met zwart haar, die in 1942 of 1943 op de zolderkamer was doodgemarteld. Daarna joeg de heer Croiset het spook ie-wie-waai-weg de deur uit. Hij vermeerde het vulgaire woord „spook” en prefereerde de term „een achtergebleven emotie”. Iedereen in den huize Richmond kon weer gerust gaan slapen, desgewenst op de spookvrije zolderkamer.

Wie was die doodgemartelde jongeman? Dat was de vraag, die de nuchtere ANP-verslaggever zich begrijpelijkerwijze stelde. Hij wendde zich tot de heer A. Degen, die tijdens de Duitse bezetting KP-commandant te Maarssen was. Appie, zoals de schuilnaam van deze verzetsleider destijds luidde, schudde nadrukkelijk het hoofd. Hij wees de verklaringen van de heer Croiset van de hand en hechtte er geen waarde aan. „In Richmond is niemand om het leven gebracht, er waren alleen doodgewone Duitse militairen gehuisvest, geen SD, geen politie, geen SS.”

Om dit kostelijke verhaal af te ronden wendde men zich om commentaar tot prof. Tenhaeff. De hoogleraar was verbolgen, verklaarde geen woord van de hele geschiedenis gepubliceerd te willen zien en waarschuwde nadrukkelijk voor de gevolgen van een eventuele publicatie: „Denkt u er wel om, dat ik geen halve maatregelen neem.” Hij dreigde zijn voor 12 februari 1964 aangekondigde lezing voor het „Nut” te Maarssen te zullen annuleren.....

Ons kwellen nog twee vragen. Allereerst: wat staat er op de bandopnamen? En bovendien: waar is het spook ofwel „de achtergebleven emotie” door de heer Croiset naar toe gejaagd?

GENEZENDE STEEN

EEN NIEUW MEDICIJN: een geslepen stuk onyx in de hand. Het is ontdekt door het Haagsch Dagblad. Voor zenuwachtige personen is een geslepen stuk onyx in de hand rustverwekkend in plaats van een sigaret of potlood om op te kauwen, meldt het Haagse blad smalend.

Natuurlijk is er iemand, die geld verdient aan deze „tranquillizer”. Een Londense vrouw importeert de stenen uit Mexico, Brazilië en Turkije. De prijs bedraagt f 17,50. Een (ongenoemd) medisch tijdschrift heeft verklaard dat de calmulet (zoals de steen wordt genoemd) in elk geval beter is dan allerlei pillen.

We hebben gauw even in een boek nagezocht, zo ridiculiseert de krant verder, wat de magische betekenis is van onyx, maar die is niet zo best weliswaar geneest het wonden, hartzwakte en bloedsomloopstoornissen, maar het stemt droefgeestig, verdrijft de passie en volgens Jacob van Maerlant bevordert het zelfs oorlog en woede.

Maar het kan — onder een goed gesternte — inspiratie en concentratie geven. Dan kan het ook een rustige slaap verzekeren en overdag melancholie en armoede verdrijven.

Voor wie er in gelooft: carneoool lijkt ons geschikter. Dat beschermt namelijk tegen ongevallen, vergiften, woede en angst en zwaarmoedigheid. Het bevordert de liefdadigheidszin, maakt het bloed fris en levendig, stilt bloedingen en versterkt het hart, voorkomt ontstekingen van tandvlees en ogen en schrikbeelden in de slaap. (De magie der edel-edelstenen door H. A. Stam-Portas).

Denkt U

aan onze **Algemene Ledenvergadering ?**

Plaats: American Hotel, Leidseplein, Amsterdam.

Tijd: zaterdag 30 november - 15 uur.

MILJOENEN DOLLARS

GEWETENLOZE kwakzalvers pogen in Amerika met gebruikmaking van grootscheepse reclamecampagnes kwasi-geneeskundige behandelingen voor chronische zieken aan te prijzen, zo lezen we in Het Tijdschrift, orgaan van de vereniging van suikerzieken.

Duizenden mensen worden jaarlijks miljoenen guldens lichter gemaakt door de verkoop van z.g. uitvindingen als patentgeneesmiddelen, kruiden, speciale voedingsmiddelen en allerlei prullaria voor de behandeling van chronische ziekten. Een van de altijd terugkerende doelen is de suikerzieke.

Een van de taken van de Amerikaanse vereniging van suikerzieken is, evenals van de Nederlandse vereniging, steeds geweest die lieden, die met overredingskracht volhouden, dat diabetes kan worden genezen, met name door de alleen door hen verkochte artikelen, aan de kaak te stellen.

De NVS, die door deze taken aan de Nederlandse suikerzieken een belangrijke dienst verricht, riep dan ook op: „Vergeet niet de lijfspreuk van de Amerikaanse circuskoning Barnum: „Iedere minuut wordt een stommeling geboren“. Wees als diabeticus niet een van de stommelingen die slachtoffer van de kwakzalverij worden”.

REDACTIE:

Medisch redacteur:

dr. J. H. Ligterink, arts en apotheker, Amsterdam

Pharm. redacteur:

J. E. Buiters, apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle

Wat is een OSTEOPAAT?

Chiropraxie

Kan men zeggen, dat de osteopaten, door de officiële geneeskunde toch altijd nog enigszins worden gewantrouwd, zij staan ondanks hun specifieke eigen denkbeelden, toch niet afwijzend tegenover conventionele onderzoekings- en behandelingsmethoden. Zij hebben die grotendeels in hun eigen werkwijze „ingepast“. Datzelfde kan men niet zeggen van een andere groep „geneesheren“ die nogal eens verward worden met de osteopaten, de „chiropractors“.

Deze heren huldigen inderdaad een theorie, die veel lijkt op die der osteopaten. Zij beweren echter met haast fanatieke ijver „alle“ ziekten te kunnen genezen door behandeling van de wervelkolom. Zij menen, dat ziekten ontstaan, doordat de „verschoven“ wervels op bepaalde zenuwbanen drukken, die daardoor weer allerlei ziekteverschijnselen tevoorschijn roepen. Hun behandeling bestaat uitsluitend uit manipulaties met de wervelkolom. Door deze massage brengen zij de wervels weer „op hun plaats“, waarmede de basis voor herstel, volgens hen, gelegd is. Zou men, onder bepaalde voorwaarden, nog iets kunnen voelen voor hun denkbeelden; de kwestie wordt bedenkelijker als men hen hoort verkondigen: Wij verprutsen onze tijd niet in laboratoria“. Ook het feit, dat zij menen, alles te kunnen weten met hun simpele vorm van „handenarbeid“, zoals men het wel genoemd heeft, geeft te denken.

Vandaar dan ook, dat men de chiropraxie als kwakzalverij heeft betiteld.

ENGELAND is in opschudding gebracht door een „dokter“, die er naast zijn „medische praktijk“ een gewoonte van maakte vooraanstaande lieden, zoals een minister van Oorlog en een Russische militaire attaché in contact te brengen met aantrekkelijke jonge vrouwen.

Deze „dokter“ noemt zich met een groot woord osteopaat en gaat er prat op beroemde mannen tot zijn patiënten te mogen rekenen, zoals de filmsterren Elisabeth Taylor en Douglas Fairbanks en zelfs oud-premier Sir Winston Churchill.

Mocht zich ook in Nederland naar aanleiding van de veelvuldige publikaties over de betreffende arts een „markt“ voor de osteopathie gaan ontwikkelen, dan zij men gewaarschuwd door het hieronder volgende artikel uit de „Volkskrant“:

IN NEDERLAND zal men vrijwel vergeefs zoeken naar een naamplaat aan de voordeur: dr. G. Jansen, osteopaat, spreekuur van 9-10 uur. In Amerika daarentegen en ook in Engeland, met zijn bijzondere voorliefde voor afkortingen achter de naam, komt men naast de letters M.D. (wat wij als „arts“ zouden vertalen) veelvuldig de combinatie D.O. (doctor of osteopathy) tegen. Hier woont dan een aanhanger van een bepaalde „leer“ in de geneeskunde. Als meest in het oog springend kenmerk huldigt deze stroming: verschuiving van de gewrichten, vooral die van de wervelkolom veroorzaakt storingen in zenuwverbindingen. Daardoor ontstaan moeilijkheden in de bloedsomloop, die er de oorzaak van zijn, dat een orgaan „ziek“ wordt.

SPUITEN en TREKKEN

„OP MIJN 49ste JAAR heb ik het niet verder gebracht dan wetsovertreder,” zei mismoedig de tandtechnicus F. E. M. uit Rotterdam tegen de Rotterdamse kantonrechter. Hij stond terecht omdat hij vier maal de wet op de tandheelkunde had overtreden.

De officier van Justitie vond het een ernstige zaak omdat deze tandtechnicus zelf had getrokken en de patiënten inspuitingen had gegeven.

Het bleek dat de tandtechnicus getrouwd is geweest met een bevoegde tandarts. Toen het huwelijk ontbonden werd, is deze man, zoals de officier het opmerkte, de tandheilkundige praktijk in volle omvang blijven uitoefenen. De officier vorderde vier

boetes van f 500.—, waarvan vier maal f 250.— voorwaardelijk met twee jaar proeftijd, volgens Het Vrije Volk.

De tandtechnicus voerde in zijn verweer aan, dat in Nederland een zeer groot tekort aan tandartsen bestaat. Dezen hebben het te druk, ze hebben geen tijd, aldus verdachte. „En dan komen de mensen bij mij. Ik kan ze helpen,” sprak M. die zich zelf een ervaren tandheilkundige noemde. Hij meende, dat de Staat de tandtechniek met willekeur behandelt en hij vroeg de rechter hem tegen die willekeur te beschermen.

De kantonrechter veroordeelde hem ten slotte tot vier boetes van f 150.—, waarvan vier maal f 100.— voorwaardelijk en een proeftijd van twee jaar.

28 DAGEN

De Rotterdamse rechtbank heeft de 44-jarige tandtechnicus R. v. d. B., uit Vlaardingen, wegens het onbevoegd uitoefenen van de tandheilkunst veroordeeld tot tweemaal veertien dagen hechtenis, met vernietiging van het vonnis van de Kantonrechter.

De tandtechnicus had voor de strafkamer der rechtbank in hoger beroep terecht gestaan, omdat hij twee personen tandheilkundig had behandeld, ofschoon hij daartoe niet was bevoegd. De Kantonrechter had v. d. B. deswege veroordeeld tot een maand hechtenis. Het OM had bevestiging van het vonnis van de Kantonrechter gevraagd behalve ten aanzien van de straf. De officier vorderde tweemaal twee weken voorwaardelijk met twee jaar proeftijd, zo lezen we in het Rotterdams Nieuwsblad.

KWAKZALFPOTJESLATIJN

ANDERMAAL heeft de Rotterdamse recherche proces-verbaal opgemaakt tegen de 53-jarige P. v. d. H., die zich sinds de Tweede Wereldoorlog magnetiseur-psychometrist noemt en reeds herhaaldelijk wegens kwakzalverij met de politie in aanraking is gekomen. Hij trachtte zijn klanten van beweerde kwalen af te helpen door handoplegging, bestrijking en instraling of interstraling — op dit laatste punt zijn de persberichten niet gelijklopend. Bovendien schreef hij cliënten kruiden voor en wel van een bepaald merk, want handopleggers en kruidenkooplieden onderhouden vaak financiële relaties. Meestal doen de door kwakzalvers bedrogen slachtoffers er beschaamd het zwijgen toe, maar ditmaal was het proces-verbaal het gevolg van bij de politie binnengekomen klachten.

Bij de neus

IN DE CONGRESZAAL te Lochem, aldus het Zutphens Dagblad, hebben de Arnhemse inspecteur van politie J. W. Gosker en de Apeldoornse pseudo-paragnost Urkas hun toehoorders heerlijk bij de neus gehad. Na Gosker's inleiding over telepathie en helderziendheid gaf Urkas enkele sterke staaltjes ten beste. Dat gebeurde zo geraffineerd, dat bijna iedereen zich verbaasde over zijn bijzondere gaven. Het gedachten overbrengen verliep zonder enige hapering en zijn helderziendheid „bewees“ de heer Urkas onder meer door een dame met dobbelstenen te laten spelen. Enige uren tevoren had hij in Apeldoorn het getal opgeschreven, dat zij tot slot zou gooien. Het klopte precies, maar ook hier school een addertje onder het gras. Dat werd duidelijk, toen de heer Gosker uitlegde dat alles op bedrog berustte: „Telepathie en helderziendheid zijn in praktisch al hun vormen bedotterij“.

Nepséances

HADDEN de heren Goskes en Urkas in Lochem de leden van de Rechtzinnig Hervormde wijkvereniging tot gehoor, bij hun optreden in Den Haag was de Pulchrizaal tot de laatste plaats bezet met rooms-katholieke onderwijzers. „Van al wat zich als paranormaal aandient, deugt geen tien procent en ook van dit aantal zogenaamde begaafden klopt gewoonlijk niets“, aldus het verslag in de Haagsche Courant. „Ook de talrijke beroepshelderzienden, van wier advertenties de landelijke dagbladpers bijna dagelijks we-

melt, werden ontmaskerd. In hoofdzaak draaien die „nepséances“ uit op privéconsulten, die... geld moeten opbrengen. Paragnosten, de zogenaamde genezingbrengenden, komen veelal voort uit het leger der arbeidsschuwen en psychopaten, die nog steeds hun sinistere beroep kunnen uitoefenen en waartegen steeds niet genoeg kan worden gewaarschuwd.“

Leugenachtig

IN ONS JULINUMMER bestreden wij de leugenachtige bewering van de heer K. van der Plaats, voorman van de kwakzalversvereniging Ned. Werkgroep van Paranormale Genezers die in de Haagsche Post beweerde: „Er is nog nooit een dode gevallen.“ Wij somden toen negen willekeurig gekozen gevallen op, waarin klanten van kwakzalvers door onoordeelkundige „behandeling“ waren overleden. Ons artikel is in extenso door „De Vrijdenker“ van 19 oktober overgenomen.

Arrest Hoge Raad

DE HOGE RAAD wees half oktober arrest in de zaak van de 62-jarige G. J. V. te Weerselo, die zich verloskundige en castreur noemt en onder Tubbergen onbevoegd de diergeneeskunde uitoefende. Het betrof zieke varkens, een ziek kalf en een koe. De kantonrechter had V. tot in totaal f 480, de rechtbank had hem tot in totaal f 450 boete veroordeeld. De vraag was, of verdachte al dan niet „buiten noodzaak“ zijn onwettige handelingen had verricht. Om dit nader te onderzoeken vernietigde de Hoge Raad het vonnis van de rechtbank te Almelo en verwees de zaak naar het gerechtshof te Arnhem.

„Ik ga door“

VOOR DE ROTTERDAMSE KANTONRECHTER had zich de 55-jarige magnetiseur J. J. Z., lid van de NWP-groep van onbevoegde genezers, te verantwoorden wegens kwakzalverij. „Echt, ik ben in het bezit van een gave“, beweerde hij en voegde er aan toe, dat hij vastbesloten was met zijn ongeoorloofde praktijken door te gaan. Zijn verdediger verzocht schuldigverklaring zonder strafoplegging, de Officier van Justitie eiste f 900 boete.

Pseudo-chirurg

DOKTERTJE SPELEN is ook in het buitenland een aanlokkelijke bezigheid. De Parijzenaar Jean Michel Cortes herdoopte zich in dokter Merouze, internist en chirurg, hoewel hij geen enkele medische bul of bevoegdheid bezat. Desondanks wist hij drie maal in provinciale klinieken in verschillende streken van Frankrijk een aanstelling als assistent in tijdelijke dienst te bemachtigen, „in afwachting van zijn dossier met diploma's, dat hem zou worden nagestuurd“. In het ziekenhuis van de wintersportplaats Chamonix assisteerde hij bij verschillende operaties en gaf daarbij blijkbaar geen aanleiding tot twijfel aan zijn capaciteiten.

Zaterdag 21 september werd een Duitse alpinist binnengebracht, wiens bevroren hand moest worden geamputeerd. De eerste chirurg was afwezig en de directeur van het ziekenhuis belastte dokter Merouze met de operatie. Deze zette zelfs nu de komedie voort. Alles in de operatiezaal was gereed, toen de recherche van Chamonix, ingelicht door een vriendinnetje van de „dokter“, zich aan de kliniek vervoegde.

vervolg op pag 4

Instraling of interstraling ?

Bijna altijd bedotterij

Arbeidsschuwen en psychopaten

Nog nooit een dode ?

Castreur in cassatie

Des strijkers streken

„Chirurg“ in Chamonix

Tot slot: slakken slikken

Schoenhandelaren gaven zich uit voor „SPECIALISTEN”

ALS „SCHOENSPECIALIST” en „voetspecialist” hebben een 37-jarige schoenhandelaar uit Kaatsheuvel en diens 30-jarige collega zich aangediend bij twee bejaarde mensen in Alphen a/d Rijn en Koudekerke a/d Rijn.

De schoenen, die zij aan deze bejaarden met moeilijke voeten verkochten onder valse voorspiegelingen, bleken echter maar één specialiteit te hebben: de zeer hoge prijs.

Voor dit feit stonden de twee schoenhandelaren uit Kaatsheuvel voor de Haagse rechtbank terecht.

„Zij hebben misbruik gemaakt van de gebrekkigheid van oude mensen”, zei de officier van Justitie, die tegen ieder van hen een gevangenisstraf van vier maanden, waarvan twee voorwaardelijk eiste.

Twee jaar geleden verschenen de twee verdachten bij een bejaarde vrouw in Alphen a/d Rijn. De oudste verdachte verkocht de vrouw eerst een paar schoenen, waarin zij zonder pijn zou kunnen lopen.

„Voor iedere voet hebben wij een geschikte schoen”, zo verzekerde hij. Een week later kwamen zij terug en toen zei de vrouw dat de schoenen, die bijna f 50 kostten, niet voldeden zo lezen we in De Haagsche Courant.

Daarop verscheen de andere verdachte als „voetspecialist” ten tonele. Hij betastte haar voeten en adviseerde haar een paar schoenen met nylon-binnenveringswerk te kopen voor f 95.

De vrouw deed dat, maar niet veel later werd zij achterdochtig. Zij ging naar een schoenhandelaar in haar woonplaats, die haar vertelde dat het doodgewone herenschoenen met een waarde van f 24 waren. „Mijn man draagt de schoenen nu af.....” vertelde zij.

In het tweede geval hebben de „specialisten” „bijzondere” schoenen verkocht aan een bejaarde inwonster van

Koudekerke a/d Rijn voor f 89. Deze schoenen bleken f 20 waard te zijn. De verdachten zelf ontkenden de hun ten laste gelegde oplichting. Zij waren zo rad van tong, dat de president ten slotte zei: „Houdt uw mond, u hoeft mij geen schoenen te verkopen.....”

WIE DE SCHOEN PAST TREKKE HEM AAN

Hoe ver men in Nederland kan gaan bij het onbevoegd uitoefenen van de voetheelkunde blijkt uit een vrijsprekend vonnis van de Haagse rechtbank over twee verdachten, die op wonderlijke wijze als orthopedisten waren opgetreden.

Zij stelden zich voor als „schoenspecialist” en „voetspecialist”, de 37-jarige schoenhandelaar en zijn 30-jarige collega uit Kaatsheuvel.

Hoewel de overwegingen van het vonnis ons niet bekend zijn, nemen wij aan dat de tenlastelegging niet overeenkwam met hetgeen is bewezen. Wij nemen voorshands niet aan, dat de Haagse rechter instemt met de praktijken van beide „schoenhandelaren”. Laat ons hopen dat deze procedure een lesje heeft betekend voor beide „orthopedisten”. Zo niet, dan volgend maal graag een betere gerechtelijke behandeling.

FREUDIAANS

DE N.R.C. opende een hoofdartikel, waarin zij het beleid van Waddinxveens gemeentebestuur ten aanzien van de waardeloze aardstraalkastjes van Johannes Bron afkeurde, met de zin: „Overheden zijn niet feilloos”.

In het septembernummer van ons Maandblad tegen de Kwakzalverij namen wij het N.R.C.-artikel in een persoverzicht op, dat de Schoonhovense Courant op haar beurt overnam — met

een geringe wijziging. Nu immers luidde de openingszin: „Overhemden zijn niet feilloos”.

De heer Freud zou aan deze vergissing enige Freude hebben beleefd: hebben B. en W. van Waddinxveen door hun vreemde gedrag de overheid niet in haar overhemd gezet?

vervolg van pag 3

de om de bedrieger te arresteren. Zodra hij het woord politie hoorde, verliet de pseudo-chirurg onder een voorwendsel de operatiezaal, hing zijn mooie witte jas aan een kapstok en verliet het ziekenhuis in gestrekte draf. Een uur later werd hij in het stadspark aangehouden. Zijn tweeëntwintigste verjaardag zal hij in de cel moeten vieren.

Slakken tegen bronchitis

EEN NIEUWE GEZONDHEIDSAPOSTEL presenteert ons de Provinciale Zeeuwse Courant. Het is Pierre Florack, de zeventigjarige ex-kok, ex-keelner, thans wijngaardslakkenkweker van Valkenburg. „Op zijn terrein gaat hij voor geen „prefester” of „bilioog” opzij. Hij wil best weten dat hij ze maar belachelijke figuren vindt. Toch leunt ook hij graag tegen die versmadede wetenschap aan. Vermoedelijk moet in zijn logica de heilige „bilioogie” eerst gekleinereerd zijn voor hij er zich mee vereenzelvigen kan.”

Pierre Florack zegt slakken te leveren aan de belachelijke „prefesters” van alle Nederlandse en acht buitenlandse universiteiten. Voorts prijst hij slakken, met name de door hem gekweekte, als probaat geneesmiddel aan. „’s Winters eet ik drie maal per maand gekookte slakken en eens per maand eet ik er drie rauw op. Dat doe ik al dertig jaar. Het helpt goed tegen de bronchitis. Nog een jaar doorgaan met rauwe slakken eten en je bent van je bronchitis af, heeft de dokter me gezegd.” De slak is kennelijk een geneesmiddel, dat pas na 31 jaren zijn heilzame werking toont — maar wat kan men anders verwachten van een beest dat alles met een slakken-gangetje doet?

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, *Arts te Hilversum, Voorzitter*; E. Mijnaerends, *Tandarts te Amsterdam, Vicevoorzitter*; Mevr. A. Burbach-van der Woord, *Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, Secretaris*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; Mr. J. E. Goudsmit *Kantonrechter te Haarlem*; Dr. H. H. Scholten, *Dierenarts, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem*; H. Dijkstra, *Oud-Commiss. van Politie te Amsterdam*; Mr. J. D. van den Berg, *Rechter te Arnhem*; Mr. G. C. M. van Nijntaten te Voorburg, *Referendaris bij het Ministerie van Justitie*; Dr. J. H. Ligterink, *Arts en Apotheker te Amsterdam*, J. E. Bouter, *Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle*, J. Noord te Amsterdam en M. Paulissen te Voorburg.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7.50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2.50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7.50, voor studenten, verpleegsters, arts- tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2.50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 — 19114.

Ondeugdelijke voorlichting door AVRO-televisie

EEN AMSTERDAMSE JOURNALIST, optredend namens de A.V.R.O., verzocht enkele maanden geleden telefonisch aan de Kon. Ned. Mij. tot bevordering der Geneeskunst een woordvoerder voor de Maatschappij aan te wijzen, die zou medewerken aan een televisie-uitzending over zgn. paranormale genezers. Het Dagelijks Bestuur der Maatschappij vond daartoe de arts dr. H. Festen bereid. De bedoeling was, aldus „Medisch Contact” van 15 november, dat opnamen zouden geschieden ten huize van de woordvoerders en dat de aldus op de film vastgelegde visies op de paranormale genezers achtereen, op zichzelf ononderbroken en wisselend tussen pro en contra, op de beeldbuis zouden worden gebracht.

Dat de betrokken journalist het twee maal uitstellen van de uitzending beide malen niet ter kennis van de Maatschappij bracht, vond zij bevreemdend en slordig. Maar deze bevreemding bleek, aldus „Medisch Contact” te verwaarlozen in vergelijking met de verbazing en verontwaardiging, welke het deel waren van Dr. Festen toen hij bij deze uitzending constateerde hoe zijn relaas was „verknijpt” en, met weglating van hetgeen hij in zijn betoog essentieel achtte — en dat ook uitdrukkelijk tegenover de televisie-reporter kenbaar had gemaakt — was „gemonteerd” door de beschouwingen van andere sprekers heen. Dr. Festen had zich formeel op het standpunt gesteld, dat hij het onmogelijk achtte de Maatschappij als zodanig te vertegenwoordigen, doch dat hij er van uitging een mening te geven, die in grote kringen van de Maatschappij zou worden gedeeld. Maar los van deze formele kant was zijn verbazing over de wijze, waarop men zijn beschouwingen had ontkracht, niet gering. Zijn indruk was dat de „montage” van de woordvoerders en vooral de coupure in hetgeen hij zelf in het midden had gebracht, konden zijn behartigd door een de paranormale genezers niet onwelgezinde reporter, aan wie de meerbedoelde journalist blijkbaar de uitvoering van de door hem ontworpen uitzending had gedelegeerd.

Royaal aanbod

DE A.V.R.O. ONTKENDE — met volgens ons zwakke argumenten — dr. Festen's waarschuwing tegen de paranormale „genezers” te hebben ontkracht. Dat deze omroep niet geheel in eigen ontkenning geloofde, bleek uit een forum dat snel werd geformeerd om de eerste uitzending „goed te maken”. De Maatschappij en dr. Festen handhaafden hun vernietigend oordeel over de eerste ondeugdelijke t.v.-uitzending. „Medisch Contact” van 22 november waardeerde de grotere objectiviteit van het forum, maar bleef het betreuren dat „een „rectificatie” natuurlijk nooit alle gestichte onheil meer teniet kan doen”.

„Medisch Contact” van 29 november antwoordde op een brief van de A.V.R.O.-persdienst, volgens welke

„Medisch Contact” talrijke feitelijke onjuistheden had gedebiteerd en zich aan insinuaties en aantijgingen te buiten was gegaan. Ook dr. Festen werden in deze brief verwijten gemaakt. „Medisch Contact” zette in zijn antwoord uiteen, dat en waarom de Maatschappij dit A.V.R.O.-verweer van nul en gener waarde achtte, en eindigde met de zinsnede: „Wij blijven steeds bereid, teleurstellingen in het algemeen en deze brief van de A.V.R.O.-persdienst in het bijzonder ten spijt, goede samenwerking ter verkrijging van deugdelijke televisie-voorlichting te helpen bevorderen.”

Hopelijk zullen alle radio- en televisie-organisaties, wanneer zij uitzendingen over medische aangelegenheden voorbereiden, zich dit royale aanbod van de Nederlandse artsenorganisatie herinneren.

SPEEL NIET ZELF VOOR DOKTER

OP HET CONGRES van de Nederlandse Katholieke Drogistenbond dat onlangs in Utrecht is gehouden, heeft dr. M. N. G. Dukes gesproken over „De drogist en het geneesmiddel”. Dr. Dukes is gepromoveerd op het proefschrift „Patentgeneesmiddelen en zelfbehandeling in de samenleving”.

Hij pleitte voor een gerichte drogistenopleiding, die is gebaseerd op de taak die de drogist op sociaal-geneeskundig terrein zou kunnen uitvoeren. Volgens hem zal namelijk ook de winkelier die voor zelfbehandeling bestemde en qua giftigheid of bijwerking minimaal gevaarlijke preparaten verkoopt, aan bepaalde eisen van vakbekwaamheid moeten voldoen.

Dr. Dukes meent, dat geen enkel geneesmiddel onder alle omstandigheden en in alle doseringen veilig is. Daarnaast is er ook een therapeutisch risico, het risico dat een op zichzelf veilig middel onverantwoord wordt gebruikt, bijvoorbeeld om een progressieve ziekte zolang te maskeren, dat de arts te laat wordt geraadpleegd. Een mondelinge uiteenzetting door de verkoper zal, naar zijn oordeel, vaak doeltreffender zijn dan gebruiksaanwijzingen

op de verpakking van het geneesmiddel.

Over de gevaren van zelfbehandeling zei dr. Dukes, dat er bepaalde ziekten zijn die men zelf mag behandelen. Verder is ook het tijdstip waarop een bepaald symptoom voor het eerst optreedt belangrijk, ook al gaat het om „gewone” kwaaltjes als hoofdpijn en indigestie. In dit verband stelde dr. Dukes, dat ieder nieuw, veranderd of verergerd symptoom na het 35ste levensjaar een reden is om de dokter op te zoeken.

Andere adviezen die hij op dit gebied gaf waren: behandel geen enkel symptoom zelf langer dan een week (in verband met 't gevaar van voortschrijdende ziekten); neem tijdens zwangerschap alleen geneesmiddelen in onder toezicht van een arts; behandel nooit zelf inwendige pijnen en bewaar een geneesmiddel nooit langer dan een jaar.

Verder noemde hij kinderen en geneesmiddelen een ongelukkige combinatie, terwijl hij ook waarschuwde tegen het te boven gaan van de aangegeven dosering.

(Overgenomen uit de Amersfoortse Courant).

A. P. N. DE GROOT, arts:

„Medici die met paranormale genezers samenwerken, deugen in medisch-ethisch opzicht niet”

HET ALGEMEEN HANDELSBLAD wijdde in zijn Supplement van 9 november een groot artikel aan het onderwerp „Dokter, wet en wondergenezer”. Redacteur W. Woltz vroeg ook de opinie van de arts A. P. N. de Groot te Hilversum, oud-inspecteur voor de Volksgezondheid in Noord-Holland en Utrecht, thans voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. Dokter De Groot's mening werd als volgt weergegeven.

Er is nooit enig wetenschappelijk bewijs naar voren gebracht over beweerde genezingen. De Werkgroep van

PARANORMAAL

DE AVRO-TELEVISIE stelde op 5 november vluchtig het probleem van de z.g. paranormale genezers aan de orde. De N.R.C. achtte de uitzending onbevredigend: „Van de medici zouden er twee waarschijnlijk in een heftig debat verstrikt zijn geraakt, wanneer zij aan één tafel hadden gezeten. Omdat alle verklaringen op film waren vastgelegd, konden de argumenten pro en contra niet aan elkaar worden getoetst. Het bleef een zaak van gelijk tegen gelijk. Een der genezers sprak van uitstraling; de medicus die op wetenschappelijke gronden protest aantekende tegen een eventuele wettelijke bescherming van het beroep van genezer, sprak over magie.”

Ook De Volkskrant leverde kritiek, bij monde van Julia ter Linge: „Het werd met het bekende procédé gedaan, waarbij iedere mening naast elkaar gezet werd en het eindoordeel aan de aldus oppervlakkig geïnformeerde kijker overgelaten werd. De genezen zieken waren natuurlijk vóór. Een frater met veertienjarige ervaring sprak van gevallen waarin tot 35 procent verlichting werd geconstateerd. Hij bracht nog eens de eis van de Bond voor paranormale Geneeswijzen naar voren: eerst bezoek aan een dokter. Maar de arts op zijn beurt bleef sceptisch en sprak van magie. Wij geloven niet dat deze ingewikkelde materie, op deze vluchtige wijze gepresenteerd, voor de gemiddelde kijker er iets doorzichtiger op geworden is.”

Paranormale genezers heeft van 200 magnetiseurs een „bewijs van genezend vermogen” gegeven, maar wat zegt mij dat wanneer de beoordeling van de genezingen door eigen mensen en op volkomen dubieuze wijze wordt gecontroleerd? En wanneer men zegt: maar er zijn toch verschillende artsen met die genezers bezig, dan moet ik antwoorden: die zijn voor mij taboe. Medici die met para-normale genezers samenwerken, deugen in medisch-ethisch opzicht niet.

Kwakzalvers krijgen zoveel patiënten omdat de meeste artsen het inzicht missen om op de psychologisch juiste wijze met hun patiënten om te gaan. Te veel artsen hebben geen tijd omdat de wachtkamer vol zit, en zij grijpen te snel een receptpapiertje. Er is in ons beroep een verzakelijking opgetreden waarbij de patiënt psychisch tekort komt of waarbij in het geheel geen geestelijk contact ontstaat. Wij weten allemaal dat genezen méér is dan het toedienen van een pil of poeder — daarvoor hebben we de kwakzalvers niet nodig, want met placebo's (geneesmiddelen die er normaal uitzien maar geen werkzame stoffen bevatten) bereiken we evenveel resultaten als de paranormalen. Maar het grootste gevaar van de kwakzalverij schuilt in de omstandigheid dat zij patiënten weghouden van de arts. De NWP-genezers mogen alleen „uitgedokterde” patiënten behandelen, maar wie houdt daarop toezicht?

Uit mijn werk als inspecteur voor de Volksgezondheid in de provincies Noord-Holland en Utrecht wéét ik dat er mensen gestorven zijn omdat zij naar de kwakzalver gingen in plaats van naar de arts. Wanneer een reddeloos verloren kankerpatiënt een magnetiseur te hulp roept om zijn pijn te verzachten dan maak ik geen bezwaar — maar de kwakzalvers kennen niets en zij kennen hun grenzen niet — dat is het grote gevaar voor de volksgezondheid. Het is alleen jammer dat veel artsen te laks zijn om zich daartegen te verzetten. Enkele collega's hebben mij zelfs al durven zeggen: „Ach laat ze toch, op die manier raak ik alle zeurpieten kwijt, des te meer tijd hou ik over voor echte patiënten.” Er zijn zelfs artsen die patiënten verwijzen naar kwakzalvers!

Het artikel „Televisie steunt kwakzalvers” dat Henri Knap in „Het Parool” van 16 november publiceerde, nemen wij over met weglating van een paragraaf, waarin schr. een reeks slachtoffers van kwakzalvers noemt. Deze reeks is namelijk aan een vroeger nummer van ons Maandblad ontleend en derhalve onze lezers reeds bekend.

Wonderbehoefte

(slot van pag. 4)

voegde geneeskunst is op tweeërlei wijze ongunstig voor de patiënt. Meer mensen dan tevoren zullen getrokken worden in de eerder aangeduide risicosector van de genezers. Anderszijds zal het heilzame effect van de rituelen der genezers op bepaalde klachtenbeelden geringer worden als de obscuriteit van deze „paranormale” geneeskunst, zijnde een versterking van de positieve magie, is vervallen.

Gedacht wordt ook nog aan een wettelijke bescherming van bonafide genezers tegen notoire charlatans. De maatstaven van zulk een bonafiditeit ontrekken zich echter aan een exacte beoordeling. De resultaten van bijvoorbeeld de behandeling van een magnetiseur laten zich zeer moeilijk objectiveren, te minder omdat ze blijkens ervaringen danig worden beïnvloed door kritische proefopstellingen. De introductie van patiënten bij een genezer via een arts stuit af op medisch-ethische bezwaren. Hoe wil men dan een controle krijgen op de praktijkvoering van onbevoegde genezers? Zo lang er geen houdbare criteria voor „bonafide onbevoegde genezers” bestaan, zal het moeilijk zijn deze groep af te grenzen tegenover „kwakzalvers”, laat staan de eerste categorie tegen de tweede te beschermen door de bonafide genezers in een uitzonderingspositie te brengen.

Op deze plaats mag gewag worden gemaakt van grote nieuwsgierigheid naar de inhoud van het rapport m.b.t. paranormale genezers dat is uitgebracht door de interdepartementaire werkgroep welke onder leiding stond van de directeur-generaal van de volksgezondheid. De discussie hierover schijnt nog niet afgelopen te zijn. Wat er ook van overheidswege in deze kwestie beslist worde, het is een zaak van de artsen om hun patiënten zó tegemoet te treden dat de behoefte aan de geneeskunsten van onbevoegden binnen de meest enge grenzen blijft.

J. J. C. Marlet, zenuwarts.
(Overgenomen uit *De Tijd—Maasbode*).

TELEVISIE STEUNT KWAKZALVERS

DEZER DAGEN heeft men de televisie zich zien opwerpen als pleitbezorgster voor verandering van de wet tegen de onbevoegde uitoefening der geneeskunst. Een jongmens kwam ons ernstig verzekeren, dat die wet een onhoudbare toestand had geschapen. Een advocaat, die ik ken als een schier religieus gelovige in de paranormale genezers, kwam met de grappige redenering voor de dag, dat het grote aantal overtredingen van die wet noopt tot verandering van die wet. Indien men zulks mutatis mutandis van toepassing zou verklaren op doodslag of moord, zouden wij wel belangwekkende, maar ook nogal onaangename toestanden krijgen in dit land.

Het geleuter in dit programma werd een ogenblik door een frisse wind weggevaagd, toen Dr. O. M. de Vaal, lector aan onze Amsterdamse universiteit, endocrinoloog, toxicoloog en kinderarts, kort en goed verklaarde, dat die paranormale genezers zelf patiënten zijn, die hulp behoeven. Dit was ook al duidelijk gemaakt door het televisiebeeld van een kwakzalverende priester, die kennelijk van zijn geestelijke overheden verlof heeft gekregen de Nederlandse wet aan de lopende band te overtreden, en wiens gebit wel zéér duidelijk maakte, dat hij waarschijnlijk ook paranormale tandgenezers raadpleegt.

Onsmakelijk en onwaarachtig was het ten tonele voeren van klanten van kwakzalvers, die zichzelf per televisie maar even genezen kwamen verklaren. Deze leken zijn namelijk niet in staat te beoordelen aan welke aandoening zij eventueel lijden, en evenmin of deze is genezen, vooruitgegaan, of niet genezen dan wel achteruit gegaan. Bovendien geneest een aantal ziekten spontaan.

Maar wat wilt u, wanneer die door de televisie met zoveel nadruk ten tonele gevoerde Nederlandse Werkgroep van Paranormale Genezers haar leden een schriftelijke (!) geneescursus laat aanbieden, waarbij die leden zelf moeten aangeven (door doorhalingen!), of zij geen (!), middelmatige of voldoende kennis van de anatomie van het menselijk lichaam bezitten...

Wat wilt u, wanneer niet een klinisch onderzoek bepaalt of een „geneeswijze” succes heeft gehad, maar de behandelende kwakzalver zélf, of zijn onwetende klant?

Het is ontstellend, zo'n jongeman, die op medisch en medisch-sociaal gebied kennelijk van toeten noch blazen weet en geen idee heeft hoeveel duizenden elk jaar in levensgevaar ko-

men, doordat hun geloop bij de aaiende magnetiseur of met brandnetels en iepenblaren knoeiende kwakzalver hen weerhoudt tijdig medische hulp in te roepen, in miljoenen gezinnen indirecte reclame te zien en horen maken voor de wetsovertredende en zonder enige kennis aan de gezondheid van ons volk knoeiende makkers van werkgroepdirecteur Van der Plaats en zijn pleitbezorger Kruseman. Indirecte reclame, ja, voor de kwakzalverij, want het korte deskundige woord van Dr. De Vaal deed immers een beroep op rede, op intellect, en dat gaat er moeilijker in dan mystiek gedaas — en het besloeg, met het nóg kortere (door de TV sterk bekorte) woord van een collega, slechts een fractie van de tijd, die de kwakzalvers en hun slachtoffers kregen toegemeten.

Er zijn vele doden gevallen door kwakzalversbehandeling, wier familie niet durft toegeven, dat zij de kwakzalver hebben geraadpleegd. Uit schaamte durven zij, die door een

kwakzalver zijn verknoeid, niet te spreken.

Indien de televisie ons eens de wáárlijk van ernstige ziekten genezenen, die een groot ziekenhuis in één jaar aflevert, zou vertonen, zou de uitzending een week dag en nacht kunnen voortgaan!

Daarom heeft de A.V.R.O. onze volksgezondheid op ernstige, lichtvaardige en onintelligente wijze benadeeld met een televisie-uitzending, die slechts quasi-objectief was, want in werkelijkheid nam zij de kwakzalvers krachtig in bescherming.

Het éne nut van deze nare uitzending is, dat zij deed uitkomen hoe ernstig politie, staande, en zittende magistratuur de plicht verwaarlozen onze wet tegen de kwakzalverij te handhaven, en ons volk tegen deze wat Dr. De Vaal terecht noemt: patiënten (maar ook dikwijls gieren) te beschermen.

HENRI KNAP

BRIEF VAN Mr. G. E. Kruseman

Aan de VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ
ter attentie van de redacteurs: Dr. J. H. Ligterink en J. E. Buiten.

Mijne Heren,

In Uw maandblad van september j.l. heeft U — op grond van citaten die, zoals in Uw blad gebruikelijk, onvolledig en dientengevolge vals waren — de veronderstelling uitgesproken dat daarmee het sprookje van de magnetiseurs (en hun pleiters) uit was.

Dit betekende voor mij als één van deze pleiters, een uitdaging die ik eenvoudig niet negeren kon. Mijn antwoord heeft U op 5 en 13 dezer vanaf het Televisie-scherm kunnen zien en horen.

Aan U thans de repliek. Ter waarschuwing zij echter vermeld dat U, zo U daarbij de grens van het wettelijk toelaatbare zou overschrijden, met de mogelijkheid rekening zal moeten houden dat mijn dupliek bij de President van de Rechtbank wordt ingediend. Als zodanige overschrijding zal ik o.a. het gebruik van het woord „kwakzalvers” aanmerken, tenzij U van deze kwalificatie uitdrukkelijk degenen uitzondert die hun genezerspraktijk te goeder trouw en met resultaat uitoefenen.

ANTWOORD AAN Mr. G. E. Kruseman

Weledelgestrenge Heer,

Onze repliek kan kort zijn. Wij sluiten ons volmondig aan bij de kritiek, welke in „Medisch Contact”, officieel orgaan van de Kon. Ned. Mij. tot bevordering der Geneeskunst, op de televisie-uitzending van 5 november is geleverd. Wij achten, evenals de Maatschappij, de toen gegeven voorlichting ondeugdelijk. Wij menen, wederom evenals de Maatschappij, dat de „rectificatie” van 13 november helaas niet alle op 5 november gestichte onheil teniet kon doen. Wij citeren, overigens ten overvloede, de passage, waarin „Medisch Contact” het oordeel van de Nederlandse pers samenvatte: „De dagbladen schetsten de uitzending als zeer onbenullig.”

De term „kwakzalvers” werd, wordt en zal in dit Maandblad worden gebruikt in de betekenis die ons taalgebruik en onze woordenboeken aan die term hechten: personen die onbevoegd de geneeskunde uitoefenen.

De Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij
dr. J. M. Ligterink, arts en apotheker, Amsterdam;
J. E. Buiten, apotheker, Zwolle.

De behoefte aan het wonder

MENSEN die kleine kinderen hebben, buigen zich in bezorgdheid neer over hun kroost, wanneer door een traan of een kreet ons hulp en troost wordt gevraagd. Ze laten een huilend kind niet alleen. De angst van de kleine verdwijnt door de nabijheid van moeder en vader, het verdriet wordt gesmoord door het kind te strelen en iets aantrekkelijks te beloven, de pijn wordt vergeten — hoewel de verwonding, de ziekte of de kwaal nog aanwezig is — als een der ouders de hand legt op de gevoelige plaats of bezwerend daar overheen blaast. Het jonge kind vraagt zich nauwelijks af wat de oorzaak is van de pijn; noch wat de volwassene precies doet om het leed te lenigen; het gelooft in de macht van grote mensen, vertrouwt ten volle in hun kracht en weergalozе mogelijkheden.

Als ze groter worden ontstaat een twijfel. Ervaring leert hun dat vader en moeder niet tot alles in staat zijn, dat deze zelfs door nog sterkere machten verslagen kunnen worden. Allengs krijgen ze oog voor de werkelijkheid. Eenmaal volwassen lachen ze niet om hun kinderlijk geloof van toen omdat ze vergeten zijn wat zich in die prille jeugd jaren afspeelde en omdat die kinderlijke voorstellingswereld overwoerd is door kennis en rationaliseren. Zelf vader of moeder geworden, gedragen zij zich ten opzichte van hun kinderen eveneens als magiërs, en schenken troost met dezelfde rituelen als hun eigen ouders deden, gedreven door de sterke wens het leed van de weerlozen te verzachten en deels onbewust inspelend op het geloof van het kind in hun machtige vermogens.

De ouders geloven zelf in dit wonder, al spreekt hun verstand een andere taal. Het kind in hen is niet helemaal verdwenen. De volwassenen hebben een wonderbehoefte die ook nog hen zelf betreft, een behoefte die verwijst naar de wereld der magie van hun jeugd. Onder magie wordt in dit verband verstaan: aan een ritueel een verborgen werkwijze toeschrijven welke op die wijze niet bestaat.

De patiënt die heul zoekt bij een onbevoegde genezer wordt gedreven door iets van dat kinderlijke geloof nadat zijn vertrouwen in (de beoefenaren van) de wetenschappelijke geneeskunde werd beschaamd. Hij geeft toe aan zijn behoefte aan magie (aldus zei ook prof. dr. H. Veeneklaas). Men zou nu kunnen tegenwerpen dat sommige van deze patiënten niet in het wonder geloven en toch genezen (zoals mr. G. E. Kruseman opmerkte). In die gevallen mag gelden dat het kinderlijke bewust wordt afgewezen maar nochtans aan zijn trekken komt. Of ze genezen worden is een andere kwestie. Als de klachten minder worden of verdwijnen, wil dit niet zeggen dat de ziekte of de kwaal is geëlimineerd (inbreng van dr. H. Festen). Naarmate de klachten meer psychogeen zijn bepaald — vaak is er dan geen omschreven organische afwijking — is de kans groter dat de patiënt gunstig reageert in de relatie met de genezer. Waarom is de behandeling van de medicus niet voldoende heilzaam geweest? Menig arts heeft niet de moed een onvoorwaardelijke genezing te beloven want hij wordt gehinderd door zijn wetenschappelijke twijfel, dit in tegenstelling tot de meeste onbevoegde genezers die als rechtgeaarde magiërs een onomstotelijk vertrouwen hebben in hun kunnen. Vele bonafide genezers, ongeacht de aard van het door hen benutte ritueel, stellen een straling, een fluidum of een factor X aansprakelijk voor hun genezingsuccessen. De paranormale allure van dit geheimzinnige medium is echter nooit aangetoond. Andere genezers beroepen zich op een gave die algemeen menselijk (zie de mening van Dr. R. Polderman) en bij hen in opvallend grote mate aanwezig is. Naar mijn mening is deze „gave” gelijksoortig aan het vermogen van ouders om hun kinderen gerust te stellen, en zijn de door mij weergegeven elementen van de relatie ouders-kinderen van toepassing op de verhouding genezers-cliënten. Wetenschappelijker geformuleerd en meer genuanceerd vind ik deze mening

terug in enkele studies (o.a. Zur Frage der „geistigen Heilung”, Inge Strauch '58 en „Wunderheilungen” im affektiven Feld, Hans Bender '63) uit het Institut für Grenzgebiete der Psychologie und Psycholhygiëne te Freiburg i. Br. Dit standpunt wordt ook ingenomen door de televisiespreker dr. O. M. de Vaal blijkens het gezegde: „Paranormale geneeskunst is een vorm van magie; bij de genezers en hun patiënten is er een disharmonie tussen intellect en behoefte aan magie.”

Goed, zal men opwerpen, die disharmonie neem ik op de koop toe als ik maar baat vind bij de magnetiseur, de kruidendokter, de radiësthesist of wie het moge zijn. Accoord, 'n mens heeft het recht genezing te zoeken waar hij wil (daarover waren ook alle TV-forumliden het ééns). In bepaalde gevallen loopt hij echter de kwade kans de gunstige tijd voor een adequate medische behandeling te verbeuzelen door zich intussen te vervoegen bij een „genezer”. Zeker, er zijn onbevoegde genezers die hun grenzen kennen en, geholpen door een al dan niet paragnostisch getermineerd vermogen om ziekten te herkennen, hun patiënten op tijd naar een arts verwijzen. Er zijn er ook, bonafide, die dit niet doen. Daarom is voorzichtigheid geboden en moeten mijns inziens artikel 1 van de Wet op de Geneeskunst en artikel 436 van het Wetboek van Strafrecht blijven gehandhaafd.

Het lijkt niet zinvol om de wetgeving ten deze te verscherpen. De grofste overtreders van de betreffende wetsartikelen — en dan doel ik in het bijzonder op een aantal malafide knoeiers die opzettelijk misbruik maken van het in hen gestelde vertrouwen — worden niet vervolgd omdat zelfs hun teleurgestelde cliënten er niet voor voelen deze kwakzalvers aan te klagen; daar zit een schuldgevoel in de weg dat ten dele is opgedrongen door de Nederlandse Wet.

Verruiming van de Wet is nog minder zinvol. Legalisering van de onbe-
(slot op pag. 2)

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, *Arts* te Hilversum, *Voorzitter*; E. Mijnaerds, *Tandarts* te Amsterdam, *Vice-voorzitter*; Mevr. A. Burbach-van der Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, *Secretaris*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; Mr. J. E. Goudsmit *Kantonrechter* te Haarlem; Dr. H. H. Scholten, *Dieren arts*, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; H. Dijkstra, *Oud-Commiss. van Politie* te Amsterdam; Mr. J. D. van den Berg, *Rechter* te Arnhem; Mr. G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Referendaris* bij het Ministerie van Justitie; Dr. J. H. Ligterink, *Arts en Apotheker* te Amsterdam, J. E. Buiten, *Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid* te Zwolle, J. Noord te Amsterdam en M. Paulissen te Voorburg.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts- tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 - 19114.